TIGHT BINDING BOOK

ಬಾಣ

ಕಾದಂಬರೀ

BANA'S

KADAMBARI

Rendered into

KANARESE

BY

The late

Gangadhar Madiwaleshwar Turamari

Sixth Edition—2,000 Copies

PUBLISHED BY

The Karnatak Vidya Vardhaka Sangha

DHARWAR

1926

Price As. 10

First Edition
Second ..
Third ,, *1905.*
Fourth ,, *1910.*
Fifth ,, *1919.*
Sixth ,, *1926.*

Printed by H F KATTIMANI, B.A.,
at Shri Tontad Sidhaling Vijaya Printing Press,
DHARWAR.
AND
Published by
K V KULKARNI B.A., & B. G HALAKATTI
Hon. Secretaries Karnatak Vidya Vardhaka Sangha
in the Sangha Office,
DHARWAR.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ಯರೂಪ, ಪದ್ಯರೂಪವೆಂಬ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರಗಳುಂಟು. ಗದ್ಯರೂಪ, ಪದ್ಯರೂಪಗಳೆಂದರೆ ಏನೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವರು ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ, 'ಗದ್ಯ'-'ಪದ್ಯ' ಗಳೆಂಬ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ, 'ರಸಾತ್ಮಕಂ ಕಾವ್ಯಂ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಶೋಧಿಸಿದರೆ, ಆಗಲೇ ಅವರ ಭ್ರಾಂತಿಯು ದೂರಾಗುವದು. 'ಗದ್ಯ' (ಗದ್-ಮಾತಾಡು) ಅಂದರೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವ ಭಾಷೆಯು ರಚನೆಯಂತೆ ರಚನೆಯು; 'ಪದ್ಯ' (ಪದ್-ಛಂದದ ಪ್ರಕಾರ ರಚಿಸು) ಅಂದರೆ ಛಂದೋಬದ್ಧವಾದ ಕೃತ್ರಿಮ ರಚನೆಯು; 'ರಸಾತ್ಮಕಂ ಕಾವ್ಯಂ' ಅಂದರೆ ರಸಯುಕ್ತವಾದವಷ್ಟೇ ಕಾವ್ಯವು; ರಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಾವ್ಯವೆನಿಸದು. ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ಪದ್ಯಗ್ರಂಥಕ್ಕೂ ರಸವೇ ಪ್ರಧಾನವು. ರಸವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದದ್ದು. ಅದಕ್ಕೂ, ಯಮಕಪ್ರಾಸಶ್ಲೇಷ ವರ್ಣಮಾಧುರ್ಯಗಳೆಂಬ ಶಬ್ದರಚನೆಗೂ ಏನೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ.

ಪದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ತರುವಾಯ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟುವದೊಂದು ಸಾಧಾರಣ ನಿಯಮವದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಮೇಲೆಯೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದಾಗ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾದಾಗ ಹುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ; ಆಗ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟಿದ ಹಾಗೆ, ಮನುಷ್ಯರ ಮನಸ್ಸು ಸತ್ಯಾಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಎಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ವಿಷಯಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಛಂದೋಬದ್ಧವಾದ ಕೃತ್ರಿಮರಚನೆಯು ಮೊದಲೇ ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ; ವ್ಯವಹಾರದೊಳಗಿನ ಭಾಷೆಯೇ ಸಲ್ಲುವದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಪದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರುವವು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳ ಪರಿಪಾಠವಾಗಿ, ಗ್ರಂಥ ರಚಿಸುವ

ರೀತಿಯು ಇದೇ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವದು ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕುರುಹೇ ಸರಿ. ಕೇಳುವವರ ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪಾಗುವ ಸ್ವರಸಂಯೋಗ, ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ, ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ಮುಂತಾದ ಬಾಹ್ಯ ಸಾಧನಗಳು, ಕವಿತೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ, ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಬರೇ ಒಳಗಿನ ಅರ್ಥದ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಸಮಂಜಸತನದಿಂದಲೂ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳು ಓದುವವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರಂಜನೆಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಇಂಥ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾಣ, ಸುಬಂಧು, ದಂಡಿ ಎಂಬ ಕವಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದರು. ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಣನೇ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸಿದ್ಧನು.

ಬಾಣಕವಿಯ ತಂದೆ ಚಿತ್ರಭಾನು; ತಾಯಿ ರಾಜದೇವಿ. ಇವನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದವನಿರುವಾಗ ತಂದೆ ತೀರಿದನು. ಭದ್ರನಾರಾಯಣ, ಈಶಾನ, ಮಯೂರ* ರೆಂಬವರು ಬಾಣಕವಿಯ ಬಾಲಮಿತ್ರರು. ಬಾಣನ ಮನೆಯು ಶೋಣನದಿಯ ಪಡುವಣಕ್ಕೆ ಪ್ರೀತಿಕೂಟವೆಂಬ ಊರೊಳಗಿತ್ತು. ಇದೇ ಹೊಳೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಯಷ್ಟಿಗ್ರಹವೆಂಬದೊಂದು ಗ್ರಾಮವದೆ. ಈ ಊರಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಶ್ರೀಕಂಠವೆಂಬ ದೇಶವಿದೆ. ಆ ನಾಡೊಳಗೆ ಹರ್ಷರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಯಿತ್ತು. ಬಾಣಕವಿಯು ಆ ಹರ್ಷರಾಜನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಸನ್ ೬೦೦ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಣನು ಜೀವಂತನಿದ್ದನೆಂಬದಾಗಿ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಂದಿದೆ.

ಬಾಣಕವಿಯು 'ಕಾದಂಬರಿ,' 'ಹರ್ಷಚರಿತ,' 'ಚಂಡಿಕಾಶತಕ,' 'ಪಾರ್ವತೀಪರಿಣಯನಾಟಕ,' 'ರತ್ನಾವಲೀನಾಟಕ,' ಎಂಬ ಐದು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು. ಇನ್ನೈದು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರೀ ಗ್ರಂಥವೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಗದ್ಯರೂಪವದೆ. ಇದರೊಳಗೆ ಅತಿ ಮನೋಹರವಾದ ಕಥೆಯುಂಟು. ಈ ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂಬ ಗಂಧರ್ವಕನ್ನಿಕೆಯು ನಾಯಿಕೆಯಿರುವದರಿಂದ, ಕವಿಯು ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯೆಂತಲೇ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರುವನು.

---

* ಈ ಮಯೂರನು ಮುಂದೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಯಾದನು. ಈತನು ರಚಿಸಿದ ಸೂರ್ಯಶತಕವೆಂಬ ಕಾವ್ಯವು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವದೆ.

ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯೊಳಗಿನ ಯಾವತ್ತೂ ಅಲಂಕಾರಗಳೂ, ಗುಣಗಳೂ ಉಂಟು. ಶೃಂಗಾರ ಕರುಣರಸಗಳಂತೂ ತಾವೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಾಗಿವೆ; ಅದು ಸರಸವೂ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಉಂಟು; ನಡುನಡುವೆ ನೀತಿಯ ಉಪದೇಶಗಳುಂಟು; ಸಂವಿಧಾನ ಸಾಧಿಸಿದ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಲೆದೂಗುತ್ತಾರೆ. ಬಣ್ಣಿಸುವ ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಬಣತಿಯು ಬಾಣನಿಗೇ ಸಲ್ಲುವದೆಂಬದು "ಬಾಣೋಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ಜಗತ್ಸರ್ವಂ" ಎಂಬ ವಚನದ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಗೀರ್ವಾಣಭಾಷೆಯು ಮೊದಲೇ ಮನೋಹರವು; ಅದರೊಳಗೆ ಬಾಣ* ನಂಥ ಜಾಣನ ಕೈವಶವಾದ ಬಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನು!

ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಿವೆ; ಅವು ಕವಿಯಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ; ಕಾಲನಿಂದಾದವು! ತುಸು ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಮುಕ್ಕಾಲುವರೆಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯವು ಆಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಬಾಣನನ್ನು ಕಾಲನು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಒಯ್ದನು.

ಬಳಿಕ ಬಾಣನ ಮಗನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ 'ಪೂರ್ವಾರ್ಧ'ವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಮುಂದೆ ತಾನು 'ಉತ್ತರಾರ್ಧ'ವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಕಾದಂಬರೀ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು. ತಂದೆಯು ವರ್ಷಶ್ರಾದ್ಧವಾಗುವದರೊಳಗೆ ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ, ಅದರಂತೆ ಮುಗಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗ್ರಂಥವು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಆತನು ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಹೆಸರು ತಂದಿಲ್ಲ. ಇದು ಆತನ ವಿನಯಗುಣಕ್ಕೂ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಗೂ ಭೂಷಣವೇ ಸರಿ.

ಈ ಕಾದಂಬರೀ ಕಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭದಿಂದ ಕಡೆತನಕ ಓದಿ, ಇದರೊಳಗೆ ಸಾಧಿಸಿದ ಸಂವಿಧಾನಕವನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ

---

* ಜಾತಾ ಶಿಖಂಡಿನೀ ಪ್ರಾಕ್ ಯಥಾ ಶಿಖಂಡೀ ತಥಾವಗಚ್ಛಾಮಿ ॥
ಪ್ರಾಗಲ್ಭ್ಯಮಧಿಕಮಾಪ್ತುಂ ವಾಣೀ ಬಾಣೋ ಬಭೂವೇತಿ ॥ ೧ ॥

ಅರ್ಥ—ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶಿಖಂಡಿನಿಯು ಶಿಖಂಡಿಯಾದಂತೆಯೇ ವಾಣಿಯು [ಸರಸ್ವತಿಯು) ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಜಾಣತನ ಬರಲೆಂದು ತಾನೇ ಬಾಣಕವಿಯಾದಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ.

ಆನಂದವೂ, ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಆಗದೆ ಇರದೆಂದು ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದ ಹೇಳು ತ್ತೇವೆ. ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಓದಿದರೂ, ಮತ್ತೂ ಓದಬೇಕೆನಿಸುವಂಥ ಚಮ ತ್ಕಾರಿಕವಾದ ಸಂವಿಧಾನಕವೂ, ವರ್ಣನೆಗಳೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಉಂಟು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅನೇಕಗುಣಗಳಿಂದ ರಮಣಿಯವಾದದರಿಂದಲೂ, ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹನ್ನೆರಡು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಓದುವವ ರಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳ ಕಲ್ಪನೆಗಳೂ, ಆ ಕಾಲದ ಅರಸರ ಐಶ್ವರ್ಯ, ನಡೆನುಡಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳೂ, ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯಬಂದಹಾಗೆ ಮತ್ತೊಂ ದರಿಂದ ಬಾರವೆಂಬದಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ.

ಇಂಥ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾದಂಬರಿಯೊಳಗಿನ ಅತಿ ಮನೋಹರವಾದ ಕಥೆ ಯನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶಬಾಂಧವರ ಸಲುವಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪದರೊಳಗೆ ಬರೆದಿದ್ದೇವೆ. ಇದು ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ಚತುರ್ಥಾಂಶವಾದೀತು. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜವೈಭವದ ವರ್ಣನೆ, ವಿಂಧ್ಯಾಟವೀವರ್ಣನೆ, ಅಗಸ್ತ್ಯಋಷಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯು ಬೆಳೆಸಿದ ವನದ ವರ್ಣನೆ, ಪಂಚವಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತಾರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಇದ್ದಾಗಿನ ವೃತ್ತಾಂತ, ಪಂಪಾಸರೋವರದ ಹತ್ತರ ಸಪ್ತತಾಳವೃಕ್ಷಗಳ ನೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾಲ್ಮಲೀವೃಕ್ಷದ ವರ್ಣನೆ, ಮಾತಂಗ ಮುಂತಾದ ಕಿರಾತರ ಬೇಟೆಯ ವರ್ಣನೆ, ಜಾಬಾಲಿ ಮುಂತಾದ ಮಹಾ ಮಹಾ ಋಷಿಗಳು ಇದ್ದ ತಪೋವನದ ವರ್ಣನೆ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರದಿಂದ ಬರುವಾಗ ಉಜ್ಜಯಿ ನಿಯ ಶೋಭೆಯು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಶುಕನಾಸನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ರಾಜನೀತಿ, ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದ ವರ್ಣನೆ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೆಂಬ ಗಂಧರ್ವಕನ್ನಿಕೆಗೆ ಮೋಹಿತನಾದ ಪುಂಡರೀಕನೆಂಬ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಅಸನ್ಮಾ ರ್ಗದೊಳಗಿಂದ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕಪಿಂಜಲಋಷಿಯು ಅಂತಃಕರಣ ಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಪ್ರಭಾವ, ಗಂಧರ್ವಲೋಕದ ಕಾದಂಬರೀ ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದ ವರ್ಣನೆ, ಹಿಮಗೃಹದ ವರ್ಣನೆ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಮನೋರಥ ಕೈಗೂಡಿದ ಸಂಗತಿ, ವೈಶಂಪಾಯ ನನೆಂಬ ಗಿಳಿಯ ಪರಿಣಾಮ, ಇಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳುಂಟು.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ದೊಡ್ಡಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರರಿಂಗೆ ಸಂಕಟಬಂದಾಗ, ತಾವು ಅವರ ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ, ಅವರಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಾಹಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಹಾಗು ಒಬ್ಬರಮೇಲೊಬ್ಬರು ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯೂ, ಪಾಪವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮವಾಗದೆ ಇರುವದಿಲ್ಲೆಂಬ ವಿಷಯುದಲ್ಲಿಯೂ, ಆ ಪಾಪಪರಿಹಾರವಾಗುವದಕ್ಕೆ ದೇವರ ಧ್ಯಾನವೇ ಮುಖ್ಯವೆಂಬ ವಿಷಯುದಲ್ಲಿಯೂ, ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಚನ್ನಾಗಿಯೇ ಬೋಧ ವಾಗುವಂತಿರುವದು.

ಗಂಗಾಧರ ಮಡಿವಾಳೇಶ್ವರ,

ಗ್ರಂಥಕರ್ತ.

ಮೂರನೆಯಾವೃತ್ತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯು.

—— -:0:- ——

ಕೈ. ವಾ. ಗಂಗಾಧರ ಮಡಿವಾಳೇಶ್ವರ ತುರಮರಿಯವರ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಯು ಯಾವ ತರಗತಿಯದಿರುತ್ತದೆಂಬದು, ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ಲೋಕಾಶ್ರಯದಿಂದಲೇ ಕಂಡುಬರುವಂತಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇವರಂಥ ಸವಿಕಟ್ಟು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವವರನ್ನು ಇನ್ನು ಕಾಣುವದು ದುಸ್ತರವೇ ಸರಿ. ಇವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೊನೆಗಂಡ ಗ್ರಂಥಗಳೊಳಗೆ, ಕಾದಂಬರಿಯೂ, ಶಬ್ದಮಂಜರೀಕೋಶವೂ, ಇವೇ ಮುಖ್ಯ. ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇವರಿಂದಾಗುವದಕ್ಕೆ ಕಾಲಾನುಕೂಲವು ದೊರೆಯದಿದ್ದದ್ದು ದುಃಖದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಸನ್ ೧೮೭೭ನೇ ಇಸವಿಯ ಅಕ್ಟೋಬರ ತಿಂಗಳ ೫ನೇ ತಾರೀಖು ಶುಕ್ರವಾರದ ದಿವಸವು ಇನ್ನು ಕೆಲಕಾಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮುಂದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಒಂದೆರಡಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇವರ ಕೈಯಿಂದ ಹುಟ್ಟತಕ್ಕ ಸಂಭವವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಶಸಂಕಲ್ಪವೇ ಅನ್ಯಥಾ ಇದ್ದಮೇಲೆ ಯಾರೇನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು!

ಕರ್ನಾಟಕವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಆವೃತ್ತಿಯು ೩ನೆಯದಾಗಿರುವದು. ಮೊದಲಿನ ಆವೃತ್ತಿಯು ಕೂಡ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ನಿಧನದ ತರುವಾಯವೇ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ, ಗ್ರಂಥಲೇಖನಕಾಲಕ್ಕೂ ಗ್ರಂಥಮುದ್ರಣಕಾಲಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ, ಗ್ರಂಥಕಾರರಿಂದ ಹಸ್ತಲಿಖಿತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಗತಕ್ಕ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ೨ನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಕೂಡ, ಕಾಲಮಾನಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ಅವಕಾಶ ದೊರೆದಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಈಗಿನ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಾಗ್ಗೆ, ಈ ಸಂಗತಿಯ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಟ್ಟು, ಎರಡು ಪಟ್ಟದ ಹಿಂದಿನ ಭಾಷಾಪದ್ಧತಿಗೂ ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಭಾಷಾಪದ್ಧತಿಗೂ ತೀರ ವಿಪರ್ಯಾಸವು ಬರುವಂತಿದ್ದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮೂಲಗ್ರಂಥಕಾರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೂ, ಭಾಷಾಸ್ವಾರಸ್ಯಕ್ಕೂ,

ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬರವಂತೆ, ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಮೊದಲಿನ ಆವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಈಗಿನದನ್ನೂ ಕೈಯೊಳಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೋಡಿದರೆ, ವಾಚಕರ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರದಿರದು. ಮೊದಲಿನ ೨ ಆವೃತ್ತಿಗಳಿಗೂ, ಈಗಿನದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆಯನ್ನು ವಾಚಕರು ಸಮಾಲೋಚನತ್ವೇನ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ನಾಲ್ಕನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಾಗ ಈಗಿನದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ "ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ" ದವರು ಬಹಳವಾಗಿ ಉತ್ಸುಕರಾಗುವರು.

ಧಾರವಾಡ,
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘ"
" ೧ನೇ ಜೂನ, ೧೯೦೫ನೇ ಇಸವಿ.

ನಾರಾಯಣರಾವ ಕರಿಗುದರಿ
ಸನ್ಮಾನಿತ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ.

೬ನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಈ ಮೊದಲು ಪ್ರಕಟವಾದ ಆವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಚಲಿತಭಾಷಾನುರೂಪವಾಗಿ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿರುವಂತೆ ಈ ೬ನೆಯ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪಂಡಿತ ಮ. ಪ್ರ. ಪೂಜಾರ ಇವರು ಮಾಡಿದರು.

ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದವರು ಇದನ್ನು ೧೯೩೭ನೆಯ ಇಸವಿಯ ಸ್ಕೂ. ಲೀ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಪಠ ಪುಸ್ತಕವನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ ಕೈ. ವಾ. ತೂರಮರಿಯವರ ಈ ಜನಪ್ರಿಯ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸನ್ಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಈ ಆರಂಭಕಾಲದಿಂದ ಮುಂದೆ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಮಾನ್ಯತೆಯೊದಗಿ ಮುಂದಿನ ಆವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಸುಯೋಗವು ಬರುವದೆಂದು ಹಾರೈಸುವೆವು.

ಕ. ವಿ. ವ. ಸಂಘ.
ತಾ|| ೧೫-೭-೧೯೩೬

ಕೆ. ಶ್ರಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ,
ಬಿ. ಜಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿ,
ಗೌರವ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು.

ಕಾದಂಬರೀ ಕಥೆಯೊಳಗೆ ಬರುವವರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಶೂದ್ರಕ—ವಿದಿಶಾಪಟ್ಟಣದ ಅರಸು. (ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಎರಡನೆಯ ಜನ್ಮ)

ಕುಮಾರಪಾಲಿತ—ಶೂದ್ರಕನ ಪ್ರಧಾನನು.

ಮಾತಂಗ—ಕಿರಾತನು.

ಜಾಬಾಲಿ—ಋಷೀಶ್ವರನು. ಈತನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೈಶಂಪಾಯನ ಗಿಳಿಯು ದಿನಗಳೆಯಿತು.

ಹಾರೀತ—ಜಾಬಾಲಿಯ ಮಗನು.

ತಾರಾಪೀಡ—ಉಜ್ಜಯಿನೀಪಟ್ಟಣದ ಅರಸು.

ವಿಲಾಸವತಿ—ತಾರಾಪೀಡನ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿ.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡ—ತಾರಾಪೀಡನ ಮಗನು. (ಪುಂಡರೀಕನ ಶಾಪದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಅವತರಿಸಿದ ಚಂದ್ರನು.)

ಪತ್ರಲೇಖೆ—ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರಳಾದ ದಾಸಿ. (ಭೂಮಿಗೆ ಅವತರಿಸಿದ ರೋಹಿಣಿ)

ಶುಕನಾಸ—ತಾರಾಪೀಡನ ಪ್ರಧಾನನು.

ಮನೋರಮೆ—ಶುಕನಾಸನ ಹೆಂಡತಿ.

ವೈಶಂಪಾಯನ—ಶುಕನಾಸನ ಮಗನು; ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಜೀವದ ಗೆಳೆಯನು. (ಪುಂಡರೀಕನ ಎರಡನೆಯ ಜನ್ಮ.)
ಈತನೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಶಾಪದಿಂದ ಗಿಳಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.

ಇಂದ್ರಾಯುಧ—ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕುದುರೆ. (ಕಪಿಂಜಲನ ಎರಡನೆಯ ಜನ್ಮ)

ಶ್ವೇತಕೇತು—ತಪಸ್ವಿಯು.

ಪುಂಡರೀಕ
ಕಪಿಂಜಲ }—ಜೀವದ ಗೆಳೆಯರಾದ ಋಷಿಕುಮಾರರು.

ಹಂಸ
ಗೌರಿ }—ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಾದ ಗಂಧರ್ವರು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆ—ಗಂಧರ್ವಕನ್ನಿಕೆ.

ತರಲಿಕೆ—ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದಾಸಿಯು.

ಚಿತ್ರರಥ
ಮದಿರೆ }—ಕಾದಂಬರಿಯ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಾದ ಗಂಧರ್ವರು.

ಕಾದಬಂರಿ—ಗಂಧರ್ವಕನ್ನಿಕೆ.

ಕೇಯೂರಕ—ಕಾದಂಬರಿಯ ದಾಸನು.

ಮದಲೇಖೆ—ಕಾದಂಬರಿಯ ದಾಸಿಯು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ—ಒಬ್ಬ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯು.

ಕನ್ನಡ
ಕಾದಂಬರೀ ಕಥೆ.

ಮಾಳವದೇಶದಲ್ಲಿ ವೇತ್ರವತೀ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ **ವಿದಿಶಾ** ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವಿತ್ತು; ಅಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ **ಶೂದ್ರಕ**ನೆಂಬ ಅರಸನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನು ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯಾವತ್ತು **ಜಂಬೂದ್ವೀಪ**ವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಅರಸರು ಈತನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಡಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈತನು ತನ್ನ ಭುಜಬಲ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಎಲ್ಲ ವೈರಿಭೂಪರನ್ನು ತಲೆವಾಗಿಸಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ, ರಾಜನೀತಿಯಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದದರಿಂದ, ಯಾವತ್ತು ಜನರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖದಿಂದ ಸಂಸಾರಮಾಡುತ್ತ ಹಾಡಿ ಹರಸಿ, ಈತನಿಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲೆಂತಲೂ, ಈತನೇ ಚಿರಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಲೆಂತಲೂ, ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇಡುವ ಬಡವರಿಗೆ ಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಕೊಡಗೈ ದೊರೆ ಈತನೇ ಎಂದರೂ ಸಲ್ಲುವದು. ಈ ಅರಸನು, ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿಪುಣನಾಗಿ, ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ತವರು ಮನೆಯಾಗಿದ್ದನು.

ಈತನು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆನೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮದವಿಕಾರವಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಈತನ ನಾಡೊಳಗಿನ ಜನರಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಖಡ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಂಕವಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಈತನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಜನರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಚಿಂತನವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಚಿಂತೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ; ತೆರವಾದ ಮನೆಗಳು, ಪಗಡೆ ಚತುರಂಗಪಟಗಳ ಮೇಲಲ್ಲದೆ, ಶೂದ್ರಕನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಕನಸಿನ ಹೊರತು, ಜನರೊಳಗೆ ಅಸಂಗತ

ಭಾಷಣವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಈತನ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನವರಿಗೆ, ಪರಲೋಕದ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾತರದೂ ಅಂಜಿಕೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಈ ಅರಸನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಲಪರಂಪರಾಗತರಾದಂಥ, ಕುಲೀನರಾದಂಥ, ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದಂಥ, ನಿರ್ಲೋಭಿಗಳಾದಂಥ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅನೇಕರಿದ್ದರು ಇವರು ಬಹು ಜಾಣತನದಿಂದಲೂ, ತತ್ಪರತೆಯಿಂದಲೂ ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ, ಅರಸನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಚಿಂತೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ

ಈ ಅರಸನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಮುಂದೆ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಪುತ್ರಸಂತಾನವಾಗ ಬೇಕೆಂದು ಮಂತ್ರಿಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಸ್ತ್ರೀಸುಖಕ್ಕೆ ಈತನ ಮನಸ್ಸು ಎಳಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಚೆಲ್ವಿಕೆಯಿಂದ ರತಿದೇವಿಯನ್ನು ನಾಚಿಸಿ ತಲೆವಾಗಿಸುವಂಥ, ವಿಲಾಸಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೊಗಸುಗೊಳಿಸುವಂಥ, ವಿನಯಗುಣದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವಂಥ, ಕುಲೀನ ಪತ್ನಿಯರಿದ್ದರೂ ಈ ಅರಸನು ಅವರ ಭೋಗಸುಖಕ್ಕೆ ಎರವಾಗಿದ್ದನು. ಕಾರಣವೇನಂದರೆ, ಈತನು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರಾದ ಅರಸುಮಕ್ಕಳೊಡಗೂಂಡು, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಾಡುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ವೀಣಾಮೃದಂಗಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬೇಟೆಯಾಡುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪಂಡಿತ ಜನರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಷಯವಿವೇಚನ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವದರಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೂ ಯತಿಗಳಿಗೂ ಆದರಸತ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಅವರ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ, ಸೂರ್ಯನು ಮೂಡಣಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿ ತನ್ನ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹರವುತ್ತ ಬರುವಾಗ, ಶೂದ್ರಕ ರಾಜನು ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಸುಖಾಸನದ ಮೇಲೆ ಆದೇ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಮೈಗೆ ಚಂದನವನ್ನು ಪೂಸಿಕೊಂಡು, ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಬಲಗೈಯೊಳಗೆ ಬಂಗಾರದ ಬೆತ್ತವನ್ನು ಹಿಡ

ಕೊಂಡು, ನಡುವಿನ ಎಡಗಡೆ ಜೋತಾಡುವ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಸರ್ಪಯುಕ್ತವಾದ ಚಂದನದ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಒಪ್ಪುವ ಒಬ್ಬ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು ಸಿಂಹಾಸನದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು, ಮೊಣಕಾಲೂರಿ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೈಹಚ್ಚಿ, ಅರಸನಿಗೆ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿ ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮಾಂಡಲಿಕಭೂಪಾಲರ ಕಿರೀಟಗಳ ರತ್ನಗಳೊಳಗೆ ಅವಳ ಪಡಿನೆಳಲು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಅರಸನ ಮೂರ್ತಿಮಂತವಾದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅವರು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಇಂಥ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು. ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ಅರಸನಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು,–" ಜೀಯಾ ಚಿತ್ತೈಸಬೇಕು, ತೆಂಕಣ ನಾಡಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯು, ಕೈಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಗಿಳಿಯ ಪಂಜರವನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು, ಆ ಗಿಳಿಯನ್ನು ಒಡೆಯರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂತಲೂ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ದರ್ಶನಸುಖವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕೆಂತಲೂ, ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ದೊರೆಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಂತೆ ನಡಕೊಳ್ಳುವೆನು" ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಳು. ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅರಸನು, ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಕುಳಿತ ಮಾಂಡಲಿಕರ ಮುಖ ನೋಡಿ, "ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ, ಒಳಗೆ ಬರಲಿ" ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ, ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು ಹೋಗಿ, ಆ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನ ಒಳಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ, ಆಕೆ ದೂರಿಂದ ಸಭೆಯ ನಡುವೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವದೊಂದು ಮಂಟಪವನ್ನು ಕಂಡಳು. ಆ ಮಂಟಪದ ನಾಲ್ಕೂ ಮೂಲೆಗೆ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳಿದ್ದವು. ಆ ಕಂಬಗಳ ತುದಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ನಾಲ್ಕು ಸರಪಳಿಗಳನ್ನು ತೊಡಕಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಬಿಳೀ ರೇಶಿಮೆಯ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ, ಆ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟಿನ ದಂಡೆಹಿಡಿದು ಮುತ್ತಿನ ಗೊಂಚಲುಗಳನ್ನು ಸಾಲಿಟ್ಟು ಳಿಸಿ ಜೋಲುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಚೆಲ್ವಾದ ಚಂದ್ರಕಾಂತದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ, ಅರಸನು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆತನ ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನಿಂತು, ಬಂಗಾರದ ಕಾವಿನ ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ತೋಳುಗಳನ್ನು ನೆಗವಿ ಸೊಕ್ಕಿರಿದು ಡಾಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರಸಿನ ಮೈಮೇಲಿನ ಬಿಳಿಯ ಉಡಿಗೆಯು, ಇಂಗಡಲೊಳಗಿನ ಬೆಳ್ನೊರೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿರುವದು; ಎದೆಗೆ ತೊಡೆದ ಅರಗಜ,

ಅಷ್ಟಗಂಧಗಳ ಸುವಾಸನೆಯು ಸುತ್ತಲಿ ಚಿಮ್ಮುತ್ತಿರುವದು. ನೊಸಲೊಳಗಿನ ಊರ್ಣಾ ಎಂಬ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಚಿಹ್ನವು, ಮೃಣಾಲತಂತುವಿನಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವದು; ಕಿರೀಟದ ಮೇಲೆ ಹವಳಮುಕ್ಕಿಗೆ ಹೂವಿನ ತುರಾಯುವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವದು; ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯು ನೆಲಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದ ಅರಸನ ನೆಳಲು, ಪೃಥ್ವಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೃದಯದೊಳಗೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೋ, ಏನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವದು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಶೋಭಿಸುವ ಶೂದ್ರಕರಾಜನನ್ನು ಆ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯು ನೋಡಿ, ದೂರ ನಿಂತು, ತಾನು ಬಂದದ್ದು ಸರ್ವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಬಗೆಯಿಂದ, ಕಂಕಣಗಳು ಝುಣಾರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಕೋಮಲವಾದ ಕೈಯೆತ್ತಿ, ಬಿದರ ಜೆಳಿಕೆಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಲು, ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಆದ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿ ಶೂದ್ರಕನ ಮುಖನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತ ಮಾಂಡಲಿಕ ಮುಕುಟವರ್ಧನರೆಲ್ಲರು ಗಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದರು.

ಆಗ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು—“ ಜೀಯಾ, ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕು ” ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಳಿಕ, ಅರಸನು ಅವಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಹತ್ತಿದನು. ಅವಳ ಮುಂದೆ, ಮೈಮೇಲೆ ಬಿಳೇ ಬಟ್ಟೆ ಹೊತ್ತಂಥ ಒಬ್ಬ ದಿನಹೋದ ಮನುಷ್ಯನಿದ್ದನು; ಅವನು ಹೊಲೆಯನಾಗಿದ್ದರೂ, ಸೌಮ್ಯ ಪುರುಷನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಕೆಯ ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗನಿದ್ದನು; ಅವನೂ ಹೊಲೆಯರವನೇ. ಆ ಹುಡುಗನ ಎರಡೂ ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಜುಲುಪಿಗಳು ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದವು; ಅವನು ಕೈಯೊಳಗೆ ಬಂಗಾರದ ತಂತಿಯ ಪಂಜರವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು; ಅದರೊಳಗೆ ಒಂದು ಗಿಳಿಯಿತ್ತು. ಅದರ ಹಸರು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಆ ಪಂಜರವು ಪಚ್ಚರತ್ನದ ಪಂಜರದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಆ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಬಹಳ ಕಪ್ಪು ಇದ್ದದರಿಂದ, ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ಗೊಂಬೆಯು ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವಳು. ಹಿಮ್ಮಡತನಕ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಕರಿಯ ನಿಲುವಂಗಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮೇಲೆ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಶೆಲ್ಲೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದಳು; ತಲೆಗೂದಲೊಳಗೆ ಹಸ್ತಿದಂತದ ಹಣಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡದರಿಂದ, ಅದು ನೀಲ

ವರ್ಣದ ಆಕಾಶದೊಳಗಿನ ಚಂದ್ರಬಿಂಬದಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವದು. ಅವಳ ನೊಸಲೊಳಗಿನ ಗೋರೋಚನದ ಬೊಟ್ಟು ನೆಟ್ಟಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಅಂಗಾಲಿಗೆ ಅಲತಿಗೆಯ ರಸವನ್ನು ತೊಡೆಸಿದರಿಂದ, ಆಕೆಯ ಅಡಿಗಳು ಅಶೋಕದ ತಳಿರುಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವವು. ಕಾಲೊಳಗಿನ ಪೈಜಣದ ರತ್ನಪ್ರಭೆಯು ಅವಳ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿರುವದು. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದನದ ಎಳೆದಳಿರು ಮುಡಿದು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಮಲಪುಷ್ಪವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಳು. ನೂತನ ಯೌವನದಿಂದಲೂ, ಸರಿಯಾದ ಆಕಾರದಿಂದಲೂ, ಲೋಕೋತ್ತರವಾದ ಲಾವಣ್ಯದಿಂದಲೂ, ಪುರುಷರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಳಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಂಪನ್ನಳಿದ್ದಳು. ಹೊಲೆಯರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೊಂದೇ ಕುಂದಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಯಾವ ಕುಂದೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಭುವನಸುಂದರಿಯಾದ ಮಾತಂಗಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅರಸನು ಬೆರಗಾಗಿ ಮನದೊಳಗೆ—“ಅಹಹಾ ಬ್ರಹ್ಮನು ಎಂಥ ಹುಚ್ಚನು! ಎಂಥಲ್ಲಿ ರೂಪಲಾವಣ್ಯದ ನಿಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಇಟ್ಟನು! ಆಕೃತಿಯಿಂದ ಅತಿ ಮನೋಹರಳಾದಾಗ್ಯೂ, ಹೊಲೆಯರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಇವಳು ದೂಷಿತಳೇ ಸರಿ. ಸೌಂದರ್ಯದ ಹೆಮ್ಮೆಯುಳ್ಳ ಸಕಲ ಲೋಕದೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಈಕೆ ಸೋಲಿಸಲೆಂಬ ಬಗೆಯಿಂದ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಇಂಥ ಚೆಲ್ವಿಕೆಯಿಟ್ಟನೋ! ಇಲ್ಲವೆ, ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮಾಸುವಳೆಂತಲೂ, ಮಾಸಿದರೆ ತಾನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿದ ಸುಕುಮಾರತನಕ್ಕೆ ಭಂಗಬರುತ್ತದೆಂತಲೂ ಬಗೆದು, ಇವಳ ಚೆಲ್ವಿಕೆಯು ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರಲೆಂದು, ಮುಟ್ಟಬಾರದ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಇವಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದನೋ! ಏನೋ!” ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯು ಅರಸನಿಗೆ ತಲೆವಾಗಿ ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ನಮಿಸಿ, ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ, ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಅವಳ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಆ ಮುದುಕನು, ಆ ಹುಡುಗನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಗಿಳಿಯ ಪಂಜರ ತಕ್ಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅದನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ, ವಿನಯದಿಂದ “ಜೀಯಾ, ಈ ಗಿಳಿಯು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ರಾಜನೀತಿಯನ್ನೂ ಕಲಿತದೆ; ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣ, ಸಂಗೀತ, ಸುಭಾಷಿತ, ನಾಟಕ, ನೃತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲದು; ವಿನೋದದ ಮಾತುಗಳನ್ನು

ಡುವಲ್ಲಂತೂ ಮೇಲಾದದ್ದು; ವೀಣಾಮೃದಂಗಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಬಲ್ಲದು; ಇದರ ಹೆಸರು **ವೈಶಂಪಾಯನ**; ದೊರೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ರತ್ನಗಳುಂಟು; ಇದೂ ಒಂದು ರತ್ನವು ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿರತಕ್ಕದ್ದೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ಈ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಒಡೆಯರ ಅಡಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ; ದಯಮಾಡಿ ಇದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಆ ಪಂಜರವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದನು.

ಕೂಡಲೆ ಆ ಪಂಜರದೊಳಗಿನ ಅರಗಿಳಿಯು ಅರಸನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ, ಬಲಗಾಲೆತ್ತಿ—"ಭೂಲೋಕದೊಡೆಯನೇ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ!" ಎಂದು ಹರಸಿ, ಅರಸನನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಈ ಕಂದವನ್ನು ಅಂದಿತು:—

"ದೊರೆಗಳೆ ನಿಮ್ಮರಿಗಳ ಹೆಂ।
ಡಿರ ಎದೆಗಳು† ಮಿಂದು ತೋರ್ಪುವಾ ಕಣ್ಣೀರಿಂ॥
ದುರಿದು ಶೋಕಾಗ್ನಿಯಿಂದಂ।
ವರಯತಿ ತಪಮಾಡುವಂತೆ ತೊರೆದಾಹಾರಂ ॥ ೧ ॥"

ತಾತ್ಪರ್ಯ:—ದೊರೆಗಳೇ, ನಿಮ್ಮ ವೈರಿಗಳ ಹೆಂಡಿರ ಎದೆಗಳು ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತವೆಯೋ ಏನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ, ತಪಸ್ಸುಮಾಡುವವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಂತೆ, ಇವೂ ಕಣ್ಣೀರಿಂದ ತೊಯ್ಯುತ್ತವೆ; ಅವರು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಂತೆ ಇವೂ ದುಃಖಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿವೆ; ಅವರು ಆಹಾರವನ್ನು ತೊರೆಯುವಂತೆ ಇವೂ ಆ (ಮುತ್ತಿನ) ಹಾರವನ್ನು ತೊರೆದಿರುವವು.

ಅರಸನು ಈ ಕಂದವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು, ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಬೃಹಸ್ಪತಿಸಮಾನನಾದ **ಕುಮಾರಪಾಲಿತನೆಂಬ** ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗೆ, ಹರ್ಷದಿಂದ—'ನೀವು ಈ ಗಿಳಿಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಿರೋ! ಇದರ ಸ್ವರವೆಷ್ಟು ಮಂಜುಳವು! ವರ್ಣೋಚ್ಚಾರವೆಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವು! ಬಹುತರವಾಗಿ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳು ಆಹಾರನಿದ್ರಾಭಯ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು

---

† ಮೂಲಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ "ಸ್ತನಯುಗ" ಎಂದು ಅದೆ.

ಮಾತ್ರಬಲ್ಲವು. ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೊಸ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯವು. ಈ ಪಕ್ಷಿಯು, ತಾನು ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ರಚಿಸಿ, ಈ ಕಂದವನ್ನು ಅಂದಿತು. ಇದು ಬಹು ಆಶ್ಚರ್ಯವು" ಅಂದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಕುಮಾರಪಾಲಿತನು—"ಜೀಯಾ ಇದರೊಳಗೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯ? ಗಿಳಿ, ಗೊರವಂಕ ಮುಂತಾದ ಕೆಲವು ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಕಲಿಸಿದರೆ ಕಲಿತು ಮಾತಾಡುತ್ತವೆ. ಅಂಥದರೊಳಗೂ ಇವು, ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಕರ್ಮಧರ್ಮಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದ, ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಶಾಸ್ತ್ರನೀತಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಕಲಿಯಬಹುದು" ಎಂದು ಮಾತಾಡುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆರು ತಾಸಿನ ಭೇರಿ ಬಾರಿಸಿತು. ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸ್ನಾನದ ಸಮಯವಾಯಿತೆಂದು, ಓಲಗದೊಳಗಿನ ಸರ್ವಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅರಸನು ಸಭಾಮಂಟಪದಿಂದ ಎದ್ದು, ತಾನೇ ಆ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಗೆ "ಸ್ವಸ್ಥದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಇರು" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ವೈಶಂಪಾಯನವನ್ನು ಒಳಗೆ ಒಯ್ದು ಏನಾದರು ತಿನ್ನಿಸೆಂದು, ತನ್ನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿ ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು.

ಬಳಿಕ ಅರಸನು, ತನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಗರಡೀಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಗರಡೀಸಾಧಕ ಮಾಡಿ, ಲೋಡು ತಿರುವಿ, ಕುಸ್ತೀಹಿಡಿದು ಜೋರನೆ ಬೆವತನು; ಆಗ ಆತನ ಮೈಮೇಲಿನ ಬೆವರ ಹನಿಗಳು ಮುತ್ತುಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಸೇವಕರು ಸ್ನಾನಗೃಹದೊಳಗೆ ಮೇಲೆ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ, ಕೆಳಗೆ ಸ್ಫಟಿಕದ ಚೌಕಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಒಂದು ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಗಂಧೋದಕ ತುಂಬಿದ ಬಂಗಾರದ ಡೋಣಿಯನ್ನೂ, ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಪುನುಗುಜವಾದಿ ಬೆರೆದ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕೊಡಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟು, ಸ್ನಾನದ ಸರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅರಸನು ಬಂದು, ಸ್ಫಟಿಕದ ಚೌಕಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಕೂಡಲೆ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ನಿಂತ ವಾರನಾರಿಯರು, ತವಕದಿಂದ ತಮ್ಮ ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಸೆರಗು ಒಡ್ಯಾಣದೊಳಗೆ ತೊಡಕಿಸಿಕೊಂಡು, ಮುಂಗೈ ಕಂಕಣಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಾಲೊಳ

ಗಿನ ಪೈಜಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮುಂದಲೆಯ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು, ಸೀರೆಯ ನಿರಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಾಲೊಳಗೆ ಅವಚಿ ಹಿಡಕೊಂಡು, ಅರಸನ ಮೈಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಪೂಸಿ, ಕೋಮಲವಾದ ಕೈಗಳಿಂದ ತಿಕ್ಕಿ ತಿಕ್ಕಿ ಮೈತೊಳೆದರು. ಆಗ ಜಲದೇವತೆಗಳು ವರುಣನಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ತೋರಿತು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ, ಅರಸನು ಸ್ನಾನವಮಾಡಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಬಿಳಿಯ ಮಡಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತಲೆಗೆ ಬಿಳಿಯ ರೇಶಿಮೆಯ ಶಾಲನಾಮೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು, ಮಂತ್ರೋದಕದಿಂದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ ಕೊಟ್ಟು, ಪಿತೃತರ್ಪಣ ಮಾಡಿ, ದೇವರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ, ಶಿವಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಹೋಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಕರ್ಮವನ್ನು ತೀರಿಸಿ, ವಿಲೇಪನ ಗೃಹದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ಹಣೆಗೆ ಕೇಶರಗಂಧದ ಬೊಟ್ಟು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಕಸ್ತೂರೀಕರ್ಪೂರಗಳಿಂದ ಬೆರೆದ ಶ್ರೀಗಂಧವನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗಕ್ಕೂ ಲೇಪನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮೈಮೇಲೆ ಬಲುಬೆಲೆಯ ಶಾಲುಜೋಡಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಭೋಜನಶಾಲೆಯೊಳಗೆ ದಿನಾಲು ತನ್ನ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಬ ಆಪ್ತರಾದ ರಾಜಪುತ್ರರೊಡಗೊಂಡು, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಷಡ್ರಸಾನ್ನವನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದನು.

ಬಳಿಕ ತ್ರಯೋದಶಗುಣತಾಂಬೂಲ ಸವಿದು, ಭೋಜನವಾದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆ ಮಂಟಪದ ನಾಲ್ಕೂ ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಸ್ಫಟಿಕದ ಗೋಡೆಯಂತೆ ಒಪ್ಪುವ ಬಿಳೀ ಪರದೆಗಳು ಇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಕಸ್ತೂರಿಯೊಡನೆ ಬೆರೆದ ಚಂದನೋದಕದಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಸಾರಿಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಅರಳುಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಹರವಿದ್ದರಿಂದ, ಆ ನೆಲವು ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಆಕಾಶಮಂಡಲದಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮಂಟಪದ ನಾಲ್ಕೂ ಮೂಲೆಯ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಂಬಗಳಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದ ಪುತ್ಥಳಿಗಳು ಗೃಹದೇವತೆಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆ ಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಫಟಿಕದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹಸ್ತಿದಂತದ ಮಂಚವಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಹಂಸತೂಪ್ಪಳ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಮೇಲೆ ಆದೇ ಆಗ ಅರಳಿದ ಜಾಜಿಮಲ್ಲಿಗೆ

ಹೂವುಗಳ ತನಿಗಂಪಿನಿಂದಲೂ, ಅಗರುಧೂಪದಿಂದಲೂ, ಘಮಘಮಿಸುತ ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ, ಮೇಲ್ಗಡೆಗೆ ಕುತ್ನಿಯ ತಲೆದಿಂಬನ್ನೂ ಕಾಲ ದೆಸೆಗೆ ಶಾಲಜೋಡಿಯನ್ನೂ ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಅರಸನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಯಾವಾಗ ಆ ಗಿಣಿಯ ಮುಖದಿಂದ ಅದರ ವೃತ್ತಾಂತ ವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳೇನೆಂದು ಲವಲವಿಕೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ "ಅಂತಃಪುರದೊಳಗಿನ **ವೈಶಂಪಾಯು**ನನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಾ" ಎಂದು ಹತ್ತರ ನಿಂತ ತೊತ್ತಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಆತೊತ್ತು ಆಗಿಣಿಯ ಪಂಜರ ತಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ, ಅರಸನು ಗಿಳಿಯನ್ನು ನೋಡಿ,—"ರಾಣಿವಾಸ ದೊಳಗೆ ನೀನು ಏನೇನು ತಿಂದಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಲು—"ಜೀಯಾ, ಜೇಂಗೊಡದೊಳಗಿನ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಸೊಕ್ಕಿದ ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಕಣ್ಣು ಗಳ ಬಣ್ಣದ ನೀರಲಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ, ಸಿಂಹನ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ನೆತ್ತರಗೂಡಿ ಅದೇ ಉದುರಿಬಿದ್ದ ಆನೆದಲೆಯೊಳಗಿನ ಮುತ್ತುಗಳಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ದಾಳಿಂಬಬೀಜಗಳನ್ನೂ, ದ್ರಾಕ್ಷೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ರಾಣಿದೊರೆಗಳು ತಾವೇ ತಮ್ಮ ಕೈಮುಟ್ಟ ನನಗೆ ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಿನಿಸಿ, ಬಳಿಕ ರಾಯ ನೆಲ್ಲಿಯ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿಸಿದರು; ಆ ಫಲಗಳೆಲ್ಲ ಅಮೃತದಂತೆ ನನಗೆ ಸವಿ ಹತ್ತಿದವು" ಎಂದು ಆ ಗಿಳಿಯು ಹೇಳುವಾಗ ನಡುವೆ ಅರಸು—"ಒಳ್ಳೆ ಯದು ಇದು ಇರಲಿ; ಮೊದಲು ನನಗೆ ನಿನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳು ನೀನು ಯಾವ ನಾಡೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಿ? ನಿನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಯಾರು? ನಿನಗೆ **ವೈಶಂಪಾಯು**ನನೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು? ನಿನಗೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು? ಇದೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಸ್ಮರಣದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೋ? ಯಾವನಾದರೂ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನ ವರ ದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೋ? ಇಲ್ಲವೆ ಪಕ್ಷಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಗುಪ್ತ ರೂಪದಿಂದಿರುವ ಯಾವನಾದರೂ ಮಹಾಪುರುಷನಿರುವಿಯೋ? ನೀನು ಮೊದಲು ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿ? ಹುಟ್ಟಿ ಎಷ್ಟು ದಿವಸವಾಯಿತು? ನೀನು ಇಷ್ಟು ಜಾಣನಿದ್ದು, ಆ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯ ಕೈಯೊಳಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಕಾರಣವೇನು? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ನಮಗೆ ವಿಸ್ತರಿ ಸಬೇಕು" ಎಂದು ಆ ಗಿಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು.

ಈ ಮೋರೆಗೆ ಅರಸನು ಆದರದಿಂದ ತಾನಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ವೈಶಂಪಾಯನ ಗಿಳಿಯು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಮನದೊಳಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ಆನಂದಬಟ್ಟು, ' ಜೀಯಾ, ನನ್ನ ಕಥೆಯು ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಹೆ, ತಮಗೆ ಬೇಸರುಬಂದೀತು, ಆದರೂ ಕೇಳುವ ಕಾಂಕ್ಷೆಯಿದ್ದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಮೂಡಣ-ಕಡಲ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಪಡುವಣ ಕಡಲ ಪರ್ಯಂತರ ಹಬ್ಬಿದಂಥ ವಿಂಧ್ಯಾಟವಿಯೆಂಬದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಅರಣ್ಯವದೆ. ಅದರೊಳಗೆ ಹಿಂಡುಗಟ್ಟಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಸಾವಿರಾರು ಕಾಡಾನೆಗಳ ಮದೋದಕ ಬಿದ್ದು ಯಾವಾಗಲೂ ನೆಲವು ನೆನೆಯುವದರಿಂದ, ಅಲ್ಲಿಯ ಮರಗಳು ಬಹು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಮುಗಿಲಿಗೆ ಮುದ್ದು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ತುದಿಯ ಮೇಲಿನ ಹೂವುಗಳು ಆಕಾಶದೊಳಗಿನ ತಾರೆಗಳಂತೆ ಒಪ್ಪುವವು. ಆ ಕಾನನದೊಳಗೆ ಹುಲಿ, ಕರಡಿ, ಸಿಂಹ ಮುಂತಾದ ಕ್ರೂರಮೃಗಗಳ ಧ್ವನಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ; ಅದರೊಳಗಿನ ಮರಿ ಆನೆಗಳು ಸೊಂಡಿಲು ಹಾಕಿ ಎಳೆದೆಳೆದು ಉದುರಿಸಿದ ತಮಾಲತಳಿರುಗಳ ತನಿಗಂಪು, ಕಡಿವಡೆದ ಚಂದನವೃಕ್ಷಗಳ ಇನಿಗಂಪು, ಓಡಾಡುವ ಕಸ್ತೂರೀ ಮೃಗ, ಪುನುಗಿನ ಬೆಕ್ಕುಗಳ ಮೈಗಂಪು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ವನವೆಲ್ಲ ಘಮುಘಮಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ, ಮಾವು ಮುಂತಾದ ಮರಗಳೂ, ಕೇದಗಿ ಬಾಳೆಗಳ ಬನಗಳೂ, ಎಲೆಯಾಲಕ್ಕಿಗಳ ತೋಟಗಳೂ, ಬಿದುರು ಬೆತ್ತಗಳೂ ಒಪ್ಪುವವು. ದಣಿದು ಬಂದ ದಾರಿಕಾರರಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಸಿದ ಲವಂಗಲತೆಗಳ ಎಳೆದಳಿರುಗಳೂ, ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಂಟಪಗಳೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಪಂಚಮ ಸ್ವರವೂ ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ತಾಳವೃಕ್ಷಗಳ ಫಲಗಳ ತೂತಿನೊಳಗೆ ಗಾಳಿ ಹೋಗುವವರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಮಂಜುಳ ಧ್ವನಿಗಳೂ ಕೇಳಬರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ನೀರಿನ ಝರಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಮಂಗಗಳು ಮರಗಳ ಟೊಂಗೆಗಳನ್ನು ಮುರಿಮುರಿದು ಚೆಲ್ಲಿ, ಇತ್ತಿಂದತ್ತ, ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಹಾರಾಡುತ್ತವೆ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೊಗಸಾದ ವಿಂಧ್ಯಾಟವಿಯೊಳಗೆ ದಂಡಕಾರಣ್ಯವೆಂಬದೊಂದು ಪ್ರದೇಶವದೆ. ಅದರ ಮೇರೆಯ ಮೇಲೆ ಸಕಲ ಲೋಕಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮವುಂಟು. ಆ ಋಷಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಯು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನೂ, ಹೂವಿನ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನೂ ಹಚ್ಚಿ, ತಾನೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟೆಯು ಕಟ್ಟಿ, ದಿನಾಲು ನೀರು ಹಣಿಸಿ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬೆಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇವರ ಮಗನಾದ ದೃಢದಸ್ಯು ಎಂಬವನು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಪರ್ಣಕುಟಿಯೊಳಗೆ ಭಿಕ್ಷೆಬೇಡುತ್ತ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲು ಬಾಳೆಯಬನವಿರುವದರಿಂದ, ಆ ಆಶ್ರಮದ ನಾಲ್ಕೂ ಮಗ್ಗಲುಗಳು ಹಚ್ಚಗೆ ಸೊಂಪಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಬಾಳೆಯ ಬನದ ದಂಡೆಗೆ ಹತ್ತಿ ಗೋದಾವರೀ ನದಿಯು ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಆಶ್ರಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಶರಥನ ಮಗನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರನು ತಂದೆಯ ವಚನವನ್ನು ಕಡೆಗಾಣಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ್ಯದೊರೆದು ಬಂದು, ಪಂಚವಟಿಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕೈಯಿಂದ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಸೀತೆಸಹಿತ ಆ ಅಗಸ್ತ್ಯಋಷಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ ಹಲವು ಕಾಲ ಇದ್ದನು. ಅದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಾರೀಚನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಕಾಂಚನಮೃಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಸೀತೆಗೆ ಲೋಭ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸಿ ದೂರ ಒಯ್ದದ್ದರಿಂದ, ರಾವಣನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ದನು. ಬಳಿಕ ಸೀತೆಯ ವಿಯೋಗದಿಂದ ದುಃಖಿತರಾದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಯೋಜನಬಾಹುಕಬಂಧರೆಂಬ ದೈತ್ಯರು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಬಂದು ತಡೆಯಲು, ರಾಮನು ಕಾದಿ ಅವರನ್ನು ಕೊಂದನು. ಸ್ತ್ರೀವಿರಹದ ವ್ಯಥೆಯು ತನಗಾಗಬಾರದೆಂಬ ಬಗೆಯಿಂದ ರಾಮನು ಸೀತೆಯಂಥಾದ್ದೊಂದು ಗೊಂಬೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದನು; ಅದು ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದೆ. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕಂದಮೂಲಗಳನ್ನು ಅಗಿದಗಿದು ತೆಗೆದ ತೆಗ್ಗುಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅವೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರ, ಪುರಾತನಕಾಲದ ಕುರುಹುಗಳು ಆ ಆಶ್ರಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಅಗಸ್ತ್ಯಾಶ್ರಮದ ಹತ್ತರವೇ ಪಂಪಾ

ಸರೋವರವುಂಟು. ಆ ಸರೋವರದ ಪಡುವಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ, ರಘು ವೀರನ ಕೂರಂಬುಗಳ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ಕಡಿವಡೆದ ಸಪ್ತತಾಳವೃಕ್ಷಗಳ ನೆರೆ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಬಹುಕಾಲದ ದೊಡ್ಡ ಶಾಲ್ಮಲೀವೃಕ್ಷ (ಬೂರಲಮರ) ವದೆ. ಆ ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮುದಿ ಹೆಬ್ಬಾವು ಸುತ್ತುಹಾಕಿ ಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ, ಕಟ್ಟೆಯು ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವದು. ಆ ಮರದ ಟೊಂಗೆಗಳು ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಗಗನಮಂಡಲದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪಸರಿಸಿರುವದ ರಿಂದ ಅದು ತನ್ನ ಮೂರುಹಾಕಿ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುತ್ತದೆಯೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವದು. ಅದರ ಟೊಂಗೆಗಳಮೇಲೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಹೂವಿನ ಪರೆಗಳು ಜೋತಾಡುತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ಅದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಬಿಳಿಯ ಶೆಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಂತೆ ಒಪ್ಪು ತ್ತಿರುವದು. ಆ ಗಿಡದ ಬುಡದಿಂದ ತುದಿತನಕ ಸಾವಿರಾರು ಬಳ್ಳಿಗಳು ಹಬ್ಬಿರುವದರಿಂದ, ಮುಪ್ಪಿನಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದರ ಮೈಮೇಲಿನ ನರಗಳು ಎದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವವು. ಅದರ ಮುಳ್ಳುಗಳು, ಮೈತುಂಬ ಎದ್ದ ನರ ವುಲಿಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವವು. ಅದರ ತುದಿಯ ಮೇಲಿನ ಅರಳೆಯು ನರೆಗೂದಲುಗಳಂತೆ ಒಪ್ಪುವದು.

ಆ ಮರದ ಹೊದರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಹೊಟೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ತುದಿಯ ಲ್ಲಿಯೂ ನಾಡುನಾಡುಗಳಿಂದ ಬಂದ ಸಾವಿರಾರು ಗಿಳಿಗಳು ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಬುಡದಿಂದ ತುದಿತನಕ ಮುಳ್ಳುಗಳಿದ್ದ ಕಾರಣ, ಆ ಮರವು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಏರಲಸಾಧ್ಯವಾದದರಿಂದ, ಆ ಗಿಳಿಗಳಿಗೆ ಏನೂ ಹೆದರಿಕೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹಳೆಯದಾದದರಿಂದ ಆ ಮರದ ಎಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಉದುರಿ ಹೋದರೂ, ಆ ಗಿಳಿಗಳೇ ಅದರ ದಟ್ಟವಾದ ಹಸರೆಲೆಗಳಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಪಕ್ಕಬಲಿತು ಹಾರಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮರಿಗಳನ್ನು ಗೂಡುಗಳೊಳಗೆ ಇಟ್ಟು, ಆ ಗಿಳಿಗಳು ಹಗಲು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆಹಾರತಂದು ಮರಿಗಳಿಗೆ ಗುಟುಕುಕೊಟ್ಟು, ಇರುಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮರಿಗಳನ್ನು ಮಗ್ಗಲೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಆಮರದಮೇಲೆ ಸುಖದಿಂದ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಅದೇ ಮರದ ಮೇಲೆ, ಒಂದು ಹಳೆಯ ಗೂಡಿನೊಳಗೆ, ಒಂದು ಮುದಿಗಿಳಿಯು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದೆನು. ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದಕೂಡಲೆ, ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ಪ್ರಸವವೇದನೆಯಿಂದ ತೀರಿಕೊಂಡಳು. ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯು ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸತ್ತದ್ದರಿಂದ, ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು; ಆದರೂ ಸ್ತ್ರೀಶೋಕವನ್ನು ತಡಕೊಂಡು ಪುತ್ರಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದನು ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಆತನ ಹಲವು ಗರಿಗಳು ಉದುರಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. ಕಾಳು ಮುಂತಾದ ಕಠಿಣಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕುಕ್ಕಿಕುಕ್ಕಿ ಅವನ ಚಂಚುಪುಟವು ಮೊಂಡವಾಗಿತ್ತು; ಅವನಿಗೆ ದೂರ ಹಾರಿಹೋಗುವ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಅಂಥದರೊಳಗೂ ನಡುನಡುಗುತ್ತ ಆ ಮರದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ. ಪಕ್ಷಿಗಳು ತಿನ್ನುವಾಗ ಅವುಗಳ ಬಾಯೊಳಗಿಂದ ಬಿದ್ದ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳನ್ನೂ, ಹಾಲುಗಾಳುಗಳನ್ನೂ ತಂದು, ನನಗೆ ಗುಟುಕು ಕೊಟ್ಟು, ಉಳಿದದ್ದೆ ತಾನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು.

ಒಂದುದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ, ಎಂಟೂ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿಯೂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾಗಿಯೂ ತೋರಹತ್ತಿದವು; ಎಳೆಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದದರಿಂದ, ಕಾನನದೊಳಗಿನ ಗಿಡಗಳ ಮೇಲಿನ ಹೂವುಗಳು ಚಂದವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು; ಆ ಹೂವುಗಳ ಮೇಲೆಯೂ, ಕೊಳದೊಳಗಿನ ತಾವರೆಗಳ ಮೇಲೆಯೂ. ತುಂಬಿಗಳೆರಗಿ ಝೇಂಕಾರಸ್ವರ ಮಾಡಹತ್ತಿದವು; ನವಿಲುಗಳೆದ್ದು ಆಡಲನುವಾದವು; ಸಿಂಹಗಳು ಆಕಳಿಸಹತ್ತಿದವು; ಮಲಗಿದ ಮದೋನ್ಮತ್ತವಾದ ಆನೆಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣಾನೆಗಳು ಎಬ್ಬಿಸಹತ್ತಿದವು; ಇರುಳು ಅರಳಿದ ಹೂವುಗಳು ಮುಂಜಾವಿನ ಮಂಜಿನ ಹನಿಗಳ ಭಾರದಿಂದ ನೆಲಕ್ಕುದುರಿದವು; ಋಷಿಗಳ ತಪೋವನದೊಳಗಿನ ಹೋಮಧೂಮವು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದಿತು; ಮಂಜಿನ ಹಸಿಗೂಡಿ ತಂಪಾದಂಥ, ತಾವರೆಗೊಳದ ಮೇಲೆ ಹಾದು ಕಂಪಾದಂಥ, ಮುಂಜಾವಿನ ಮಂದಮಾರುತವು ಸುಳಿಯಹತ್ತಿತು; ಪಕ್ಷಿಗಳು ಆನಂದದಿಂದ ಆಕಾಶದೊಳಗೆ ಹಾರತೊಡಗಿದವು; ಎರಳೆಯ ಹಿಂಡುಗಳು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತಿರುಗಾಡಹತ್ತಿದವು; ಪಂಪಾಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಚಕೋರ. ಚಕ್ರವಾಕ, ಮರಾಳ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕಿಲಿಕಿಲಿಸಹತ್ತಿದವು;

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಒಂದು ತಾಸು ಹೊತ್ತು ಏರಿತು; ನಾನು ಇರುವ ಮರದ ಮೇಲಿನ ಗಿಳಿಗಳೆಲ್ಲ, ಆಹಾರದ ಸಲುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಕಡೆಗೆ ಹಾರಿ ಹೋದವು; ಗೂಡುಗಳೊಳಗೆ ಅವುಗಳ ಮರಿಗಳಿದ್ದರೂ, ಆ ಮರದ ಮೇಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಶಬ್ದವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆ ಕಾರಣ ನಾನೂ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯೂ ಗೂಡಿನೊಳಗೆ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದೆವು; ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೇ ಆ ಕಾನನದೊಳಗೆ ಬೇಟೆಯಾಡಬಂದ ಭಿಲ್ಲರ ಕೋಲಾಹಲಧ್ವನಿಯು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ, ಯಾವತ್ತು ಕಾಡುಮೃಗಗಳು ಹೌಹಾರಿ ಕಾಲ್ದೆಗೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು; ಆನೆಯ ಮರಿಗಳು ಅಂಜಿ ಘೀಳಿಡುತ್ತ ಓಡಿದವು; ಕಾಡಹಂದಿಗಳು ಮುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಮುಂದೆವರಿದವು; ಕಾಡಕೋಣಗಳು ಕೊಂಯಿಕಿಡುತ್ತ ಓಡಿದವು; ಗವಿಯೊಳಗಿನ ಮಲಗಿದ ಸಿಂಹಗಳು ಎದ್ದು ಗರ್ಜಿಸಿದವು; ಅಂಥ ಆರ್ಭಟವನ್ನು ನಾನು ಎಂದೂ ಕೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ; ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳು ಗಡಿದು ಹಾಕಿದವು; ನನ್ನ ಎದೆ ಒಡೆದು, ಮೈಯೊಳಗೆ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿ, ಅಂಜಿ ತಂದೆಯ ಮಗ್ಗಲೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಅಡಗಿಕೊಂಡೆನು.

ನಾನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುವಾಗ ಆ ಬೇಟೆಗಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ—"ಎಲೆಲೆ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು; ಕಾಡಾನೆಗಳು ಮುರಿದ ಹಾಲಮಡ್ಡಿಯ (ಧೂಪದ) ಗಿಡಗಳು ಎಷ್ಟು ನಾರುತ್ತವೆ! ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು! ಮರಿಯಾನೆಗಳು ತುಳಿತುಳಿದು ಚೆಲ್ಲಿದ ತಂಗೊಳದೊಳಗಿನ ತಾವರೆಗಳ ಸುವಾಸನೆಯು ಎಷ್ಟು ಘಮಘಮಿಸುತ್ತದೆ! ಅತ್ತ ನೋಡಿರಿ! ಕಾಡಕೋಣಗಳು ಕೋಡುಗಳಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಹಾರಿಸಿದ ಹುತ್ತಿನ ಕೆಂಧೂಳವೇಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು! ಮಲಕಾಡಿಸುವಾಗ ಎರಳೆಗಳ ಬಾಯೊಳಗಿನ ಬುರುಗೆಷ್ಟು ಬಿದ್ದದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಡಮಿಕಗಳು ಕೋರೆಗಳಿಂದ ಅಗಿದು ತಿಂದು ತಿಂದು ಚೆಲ್ಲಿದ ಜೇಕಿನ ಗಡ್ಡೆಗಳೂ, ಬಾಳದ ಬೇರುಗಳೂ ಎಷ್ಟು ಬಿದ್ದಿವೆ ನೋಡಿರಿ! ಅಲ್ಲಿ ಕಾಡೆಮ್ಮೆಗಳು ತಿಕ್ಕಿದ ರಾಯನೆಲ್ಲಿಯ ಗಿಡದ ತೊಗಟೆಯ ಬಾಸ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಅಲ್ಲಿ ಚಿಗರೆಗಳು ಓಡುತ್ತವೆ; ಅತ್ತ ಕಡೆ ಕಾಡ

ಹಂದಿಗಳು ಕೆಸರೊಳಗಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದವು; ಆಚೆಯುಕಡೆ ನವಿಲುಗಳು ಇದ್ದಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ನೋಡುತ್ತೀರಿ ? ಹೊರಗಿಂದ ಹೋಗಿ ಕಣಿವೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ದಾರಿಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲಿರಿ; ಗಡ್ಡದ ಓರೆಯ ಹಿಡಿದು ಆಡ್ಡಾಡಿರಿ; ಮರವೇರಿ ನೋಡಿರಿ; ಕೊರಳ ಕುಣಿಕೆಯ ಉಚ್ಚಿ ನಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಡು; ಕವಣೆಯ ಹೊಡೆ; ಕಲ್ಲು ಒಗೆ; ಬಿಲ್ಲೇರಿಸು; ಬಾಣವಹೂಡು; ಕೋಲು ತಿವಿ; ಬಲೆಹಾಕು; ಮೊಲ ಹೊಡೆ; ಕೊಲ್ಲಲಿ ಕೊಲ್ಲು; ಕಡಿಯಲಿ ಕಡಿ; ಕಾಲಗ್ಯಾರೀ ಹಿಡಿದು ಎಳೆ " ಎಂದು ಒದರಾಡುವ ಬೇಟೆಗಾರರ ಆಬ್ಬರವು ಅರಣ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬಿತು. ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ಗೊಂದಲವೇ ಮುಸುಕಿತು. ಬೇಟೆಗಾರರಿಗೆ ಅಂಜಿ ಸಿಂಹಗಳು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಓಡಿದವು. ನಾಯಿಗಳು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಬಂದು ಹಿಡಿದು, ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಹರಿದದರಿಂದ ಚಿಗುರೆಗಳು ಒದ್ದಾಡಿದವು. ಎಳೆಗರುಗಳು ಅಂಜಿ, ಎತ್ತ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದವೋ ಎಂದು, ಕಾಡಾಕಳುಗಳು ಅಂಬಾ ಎಂದು ಒದರುತ್ತ, ಅವುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಹತ್ತಿದವು. ಸಾವಿಗಂಜಿ ಸಾವಿರಾರು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಈ ಮರದಿಂದ ಆ ಮರಕ್ಕೆ, ಆ ಮರದಿಂದ ಈ ಮರಕ್ಕೆ ಹಾರಾಡುತ್ತ ಕಿಲಿಕಿಲಿಸಹತ್ತಿದವು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಬಿಲ್ಲಾಳುಗಳು ಹೆದೆಯನ್ನು ಕಿವಿವರೆಗೆ ಜಗ್ಗಿ ಜಗ್ಗಿ ಅಂಬುಗಳನ್ನು ಎಸೆಯುವಾಗ ಬಿಲ್ಲುಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಠಣತ್ಕಾರವೂ, ಕಡುಗಲಿಗಳು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಎದೆಮಾಡಿ ಕಡಿಯುವಾಗ ಕಾಡಕೋಣಗಳ ಕೋಡಿಗೆ ತಾಕಿದ ಖಡ್ಗಗಳ ಖಣಖಣಾಟವೂ ಬೆದರಿ ಕಂಡಕಡೆಗೆ ಓಡುವ ಗಂಡೆರಳೆಗಳ ಬೆನ್ನಹತ್ತಿದ ಬೇಟೆಯ ನಾಯಿಗಳ ಬೊಗಳಾಟವೂ, ಹಿಡಿ ಹಿಡೀರಿ. ಹೊಡಿಹೊಡೀರಿ ಎಂಬ ಕುಳ್ಳಭಿಲ್ಲರ ಗುಲ್ಲುಗಳೂ, ಒಬ್ಬಳಿಗೂಡಿ ತುಂಬಿದ್ದದರಿಂದಂತೂ, ಬಿರುಗಾಳಿ ಬಿಟ್ಟಾಗ ಕಡಲು ಭೋರ್ಗರೆಯುವಂತೆ ಕಾನನವೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗೊಂಡಿರುವದು.

ಇಷ್ಟು ಆರ್ಭಟವು ಯಾತರದೆಂದು ನಾನು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಪಕ್ಕದೊಳಗಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದೆ. ತಲೆ ಎತ್ತರಿಸಿ, ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಬಂದತ್ತ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಗೂಡಿನೊಳಗಿಂದಲೇ ಹಣಕಿನೋಡಹತ್ತಿದೆನು. ಆಗ ಆ ಕಾನನದೊಳಗಿಂದ ಎದುರಿಗೆ, ಯಮನಾಳುಗಳನ್ನು ಹೋಲುವಂಥ ಬೇಡರ ದಂಡು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ತಂಡದ ನಡುವೆ, ದೇಡಿನ ಒಡೆಯನು ಕತ್ರಿಗೆ ಕಾಲ

ನಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ಆದೀ ಹೊಸದಾಗಿ ಹರಿಯು ಬಂದು, ಮೀಸೆಯೊಡೆಯು ಹತ್ತಿದದರಿಂದಲೂ, ಅವನ ಮೈ ಕಟ್ಟು ಬಲುಘಟ್ಟಿ ಇದ್ದದರಿಂದಲೂ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಗಂಡುಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವನು. ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಉಂಗುರಗೂದಲುಗಳು ಹೆಡಕಿನ ಮೇಲೆ ಜೋತಾಡುತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ಆನೆಯ ಮದೋದಕದಿಂದ ಮಲಿನವಾದ ಸಿಂಹನ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲಿನ ಕೂದಲುಗಳಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಅವನ ಹರವಾದ ಹಣೆಯೂ, ಉದ್ದ ಮೂಗೂ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಅವನ ಎಡಗಿವಿಯೊಳಗೆ ಜೋತಾಡುವ ರತ್ನದ ಬಾವುಲಿಯ ಕೆಂಬೆಳಗು ಕೆನ್ನೆಯಮೇಲೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವದು. ಆದೀ ಕೊಂದ ಆನೆಯ ಮದೋದಕವನ್ನು ಮೈಗೆಲ್ಲ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾಗರುಚಂದನವನ್ನು ತೊಡಕೊಂಡವನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವನು. ಆತನ ಕೆಂಗಣ್ಣುಗಳು ರಕ್ತದಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವಂತೆ, ನೋಡುವವರಿಗೆ ಭೀತಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರುವವು. ಮೊಣಕಾಲತನಕ ಇಳಿಬಿದ್ದ ಅವನ ನಿಡಿದೋಳುಗಳು, ಕಾಡಾನೆಯ ಶುಂಡಿಲದಂತೆ, ದುಂಡಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಅವನು ತನ್ನ ಮುಂಡಿಯೊಳಗಿನ ತಿಂಡಿಯ ರಕ್ತವನ್ನು, ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ತಿವಿದು ತೆಗೆತೆಗೆದು, ವನದೇವಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರಿಂದ ಅವನ ಮುಂಡಿಗಳಿಗೆ ಗುಂಡಗುಂಡನ್ನ ಕಲೆಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು; ಅವನ ಹರವಾದ ಎದೆಯ ಮೇಲಿನ ಬೆವರಹನಿಗಳು, ಕಾಡಮಿಕಗಳನ್ನು ಒತ್ತರದಿಂದ ಕೊಲ್ಲುವಾಗ ಹತ್ತಿದ ನೆತ್ತರ ಹನಿಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆತು, ಗುಂಜೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಪೋಣಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆಯಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಗರಡೀಸಾಧಕ ಮಾಡಿದವನಾದದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯು ತೆಳ್ಳಗೆ, ತೊಡೆಗಳು ಗಡುತರವಾಗಿ ಬಹು ಚಂದಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅವನು ಸಿಟ್ಟಿನವನಿದ್ದದರಿಂದ ಹಣೆಯ ಮೇಲಿನ ನರಗಳು ಉಬ್ಬಿ, ಹುಬ್ಬುಗಂಟುಹಾಕಿ ಭಯಂಕರನಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವನು. ಅವನ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಬೇಟೆಯ ನಾಯಿಗಳು ತೇಕುತ್ತ, ನಾಲಿಗೆ ತೆರಕೊಂಡು ಬೆನ್ನಹತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಆ ಬೇಡರೊಡೆಯನ ಬೆಂಗೊಂಡು ಬರುವ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಬೇಟೆಗಾರರೊಳಗೆ, ಹಲವರು ಚವರೀಮೃಗಗಳ ಬಾಲಗಳನ್ನೂ, ಆನೆಯ

ಕೋರೆಗಳನ್ನೂ, ಹೊರೆಕಟ್ಟಿ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಕೆಲವರು ಜೇನ ಹುಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಎಲೆಯ ದೊನ್ನೆಗಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಹಲವರು ಪಿಶಾಚಿಗಳಂತೆ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು, ಹಲವರು ಹುಲಿದೊಗಲು, ಹುಲಿಯುಗುರು, ಸಿಂಹನಚರ್ಮ, ನವಿಲುಗರಿ, ಸಾರಂಗದ ಕೋಡು ಇವುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಬೇಡರು ಮೈಮೇಲೆ ಕರಿಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ತಲೆಗೆ ನವಿಲುಗರಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಬೇಡರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಬರುವವನ ಹೆಸರು **ಮಾತಂಗ**ನೆಂದು ಹಿಂದಣಿಂದ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು.

ಆ ಬೇಡರನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಅಸಹ್ಯವಾಯಿತು. ಅವರ ಬಾಳುವೆಯ ಬಗೆ ಎಂಥ ಭಯಂಕರವು ನೋಡಿರಿ! ಅವರ ಹೊಲಸು ನಡತೆಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ನರಮಾಂಸವನ್ನು ದೇವಿಗೆ ಬಲಿಕೊಡುವದೇ ಅವರ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಹಳಿಯತಕ್ಕ ಹೆಂಡಕಂಡಗಳೇ ಅವರ ಆಹಾರವು. ಬೇಟೆಯಾಡುವದೇ ಅವರ ಕುಲದ ಉದ್ಯೋಗವು. ನರಿಗಳ ಕೂಗುಗಳೇ ಅವರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಚನಗಳು. ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳ ಜಾತಿಯ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವದೇ ವಿದ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾಯಿಗಳ ಗೆಳೆತನವೇ ಗೆಳೆತನ. ರಣಗುಟ್ಟುವ ಕಾನನವೇ ಅವರ ಬಿಡಾರದೆಡೆ. ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳೇ ಅವರ ಗಳಿಕೆಯ ಇಡುಗಂಟು. ಮರುಳ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುವ ಸಿಳ್ಳುಕೊಳಲುಗಳೇ ಅವರಿಗೆ ಇಂಪಾದ ಗಾಯನವು. ಅವರಿಗೆ ಹುಲಿ ಕರಡಿಗಳ ನೆರೆಯೇ ನೆರೆ. ಕಾಡಮೃಗಗಳ ರಕ್ತದಿಂದ ದೇವಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವದೇ ಅವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಕಳವು, ಕೊಲೆ ಮುಂತಾದ ಕೀಳು ಕೆಲಸಗಳೇ ಅವರ ಕರ್ತವ್ಯಕರ್ಮಗಳಾಗಿವೆ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಮನದೊಳಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡುವಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಆ ಮಾತಂಗನು, ಬೇಟೆಯ ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು, ನಾನು ಇದ್ದ ಶಾಲ್ಮಲೀ ವೃಕ್ಷದ ನೆರಳಿಗೆ ಬಂದು, ಹೆಗಲಮೇಲಿನ ಬಿಲ್ಲನ್ನೂ, ಬೆನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಬತ್ತಳಿಕೆಯನ್ನೂ, ನೆಲದಮೇಲಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಆಳು ಹಾಕಿದ್ದ ಎಲೆಯ ಗದ್ದುಗೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ, ಒಬ್ಬ ಬೇಡನು ಓಡುತ್ತ ಪಂಪಾಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ತಾವರೆಯೆಲೆಯ ದೊನ್ನೆಯೊಳಗೆ ತಣ್ಣನ್ನ

ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟನು. ಮಾತಂಗನು ಆ ನೀರು ಕುಡಿದು, ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದನು. ಉಳಿದ ಬೇಡರು ನೀರು ಕುಡಿದು ಆತನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದರು. ಅವರೊಳಗಿನವನೊಬ್ಬ ಮುದಿಬೇಡನು, ಏನೂ ಬೇಟೆ ದೊರಕದ್ದರಿಂದ ಗಿಳಿಗಳನ್ನಾದರೂ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು, ಅದೇ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಹಿಂದುಳಿದನು.

ಆ ದಂಡು ಮರೆಯಾದ ಕೂಡಲೆ, ಮರವನ್ನು ಎತ್ತಕಡೆಯಿಂದ ಹತ್ತಬೇಕೆಂಬ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ, ಬುಡದಿಂದ ತುದಿತನದ ಬಹಳಹೊತ್ತು ಕಿಡಿಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆಗ, ಯಾವತ್ತೂ ಗಿಳಿಮರಿಗಳ ಜೀವವು ನೆತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಹೋಯಿತು. ಜೀಯಾ, ಕ್ರೂರಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಯಾವದೂ ಅಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವು. ನೋಡಿರಿ; ಆ ಮರವು ಎಷ್ಟೋ ತಾಳೆಯುಮರದುದ್ದವಿದ್ದರೂ, ಅದರ ಟೊಂಗೆಗಳು ಮುಗಿಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಬುಡದಿಂದ ತುದಿತನಕ ಮುಳ್ಳುಗಳಿದ್ದರೂ, ಆ ಮುದಿಬೇಡನು ತೊಂದರೆಗೊಳ್ಳದೆ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಏರಿದನು. ಕೆಲವು ಮರಿಗಳು ಪುಚ್ಚಬಾರದೆ, ಗೋಣುನಿಲ್ಲದೆ, ಹಾರುವಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಮೈಮೇಲಿನ ಕೆಂಬಣ್ಣವು ಇನ್ನೂ ಹಾಗೇ ಇದ್ದದರಿಂದ, ಆ ಬೂರಲಮರದ ಹೂವುಗಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವವು; ಕೆಲವು ಪುಚ್ಚಬಲಿತ ಮರಿಗಳು ಆದರ ಕಾಯಿಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವವು; ಇಂಥ ಮರಿಗಳನ್ನು, ಕೈಹಾಕಿ ಗೂಡುಗಳೊಳಗಿಂದ ಹಿರಿದು, ತೆಗೆತೆಗೆದು ಕೊಂದು, ನೆಲದಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿದನು. ಆ ರಕ್ಕಸನಂಥ ಬೇಡನು ಬರುವದನ್ನು ಕಂಡು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು, ಸಾಯುವ ಹೊತ್ತು ಬಂತೆಂದು ಹೌಹಾರಿ, ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲೆಂದು ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೀರು ತಂದು, ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಿದನು; ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆಗವಿದು, ಕುತ್ತಿಗೆ ನರವುಬ್ಬಿ, ಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳೇ ಬರಲೊಲ್ಲವು; ನನ್ನ ನೆನಪಾದದರಿಂದಂತೂ ಅವನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಅಳವಿಲ್ಲದ ಹಾಗಾಯಿತು. ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಎದೆಗೆ ಅವಚಿಕೊಂಡು, ಇನ್ನು ಯತ್ನವಿಲ್ಲೆಂತೆಂದು ಪಕ್ಕದೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಆಶೆದೊರೆದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆ ಕಿರಾತನು ನಮ್ಮ ಗೂಡಿನ ಹತ್ತರ ಬಂದು, ಕರಿಯುಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯನ್ನು ಹೋಲುವಂಥ, ಕಾಡಹಂದಿಯ ನೆಣದಿಂದ ಹೊಲಸು ನಾರುವಂಥ, ಬಿಲ್ಲು

ಹಿಡಿದು ದಡ್ಡ ಬಿಷ್ಟಂಥ, ತನ್ನ ಎಡಗೈಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಗೂಡಿನೊಳಗೆ ಹಾಕಿದ್ದನು. ಆಗ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಸಂಕಟದಿಂದ ಅವನ ಕೈ ಕಚ್ಚಿ, ಫಡಫಡನೆ ಪಕ್ಕ ಜಾಡಿಸಿ, ಒಳಹೊಕ್ಕು ಒದರಿದರೂ, ಆ ಚಾಂಡಾಲನು ಆ ಮುದಿಗಿಳಿಯನ್ನು ಗೂಡಿನೊಳಗಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಿರಿದು, ಗೋಣು ಮುರಿದು ನೆಲಕ್ಕೆ ಒಗೆದನು. ತಂದೆಯು ಪಕ್ಕದೊಳಗೆ ಅಡಗಿದ್ದದರಿಂದಲೂ, ಇನ್ನೂ ಸಾಲ್ಕೊಪ್ಪತ್ತು ನಾನು ಜೀವದಿಂದಿರುವದಿದ್ದದರಿಂದಲೂ, ಆ ಪಾಪಾತ್ಮನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದಾಗ ಗಾಳಿಬಿಟ್ಟದರಿಂದ, ತರಗೆಲೆಯ ರಾಶಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದ ಕಾರಣ ನನ್ನ ಮೈಗೆ ಪೆಟ್ಟು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಬೇಡನು ಮರದಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬರುವಷ್ಟರೊಳಗೇ ನಾನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸರಿದಾಡಿ ಜೀವದಾಶೆಗಾಗಿ ಆ ತರಗೆಲೆಗಳೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕೆನು. ನನ್ನ ಪಕ್ಕದ ಬಣ್ಣವೂ ಆ ಎಲೆಗಳ ಬಣ್ಣವೂ ಒಂದೇ ಇದ್ದದರಿಂದ ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ಸತ್ತದರಿಂದ ನಾನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಯತಕ್ಕದ್ದು; ಅಂಥದರೊಳಗೆ ನಾನು ಮನಸ್ಸು ಕಲ್ಲುಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು, ತಂದೆಯ ಹೆಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ಒದ್ದಾಡುತ್ತ ಉರುಳಾಡುತ್ತ, ಯಮನ ಬಾಯೊಳಗಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಎರಡನೆಯ ತಂದೆಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನೆರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ತಮಾಲವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆನು 'ಸತ್ತವರ ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದವರ ಕೈಯೊಳಗೆ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯಂತೆ, ಆ ಮರವು ನನಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಇತ್ತ, ಆ ಬೇಡನು ಮರದ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಬಿದ್ದ ಗಿಳಿಯ ಮರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಹಾಕಿ, ಎಲೆಗಳೊಳಗೆ ಸುತ್ತಿ, ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬಿಗಿಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮಾತಂಗನು ಹೋದಹಾದಿಯಹಿಡಿದು ಓಡುತ್ತೋಡುತ್ತ ಹೋದನು. ಅವನು ಅತ್ತ ಹೋದಬಳಿಕ ನನಗೆ ತುಸು ಜೀವದ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆದರೂ, ತಂದೆ ಸತ್ತ ದುಃಖದಿಂದಲೂ, ಮರದ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದದರಿಂದಲೂ ಬಳಲಿಕೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಮೈಯೊಳಗೆ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿತು. ಆ ಕ್ರೂರ

ನು ದೂರ ಹೋದನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು, ಅಂಜಂಜುತ್ತ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಗೂ ನೋಡಿದೆನು. ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿ ಅಲ್ಲಾಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಆ ದುರುಳನೇ ಮರಳಿ ಬಂದನೋ ಏನೋ ಎಂದು ಸಂಶಯಗೊಂಡು ಹೆದರುವೆನು. ಅಂಥದರೊಳಗೆ ಗಂಟಲಾರಿ ನೀರಡಿಕೆಯಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನೀರು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾವು, ಎಂದು ಹುಡುಕುವ ಹವಣಿಕೆಯಿಂದ, ಆ ತಮಾಲ ವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೊರಟೆನು. ಆಗ ನನ್ನ ಪಕ್ಕಬಲಿತಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಗೋಣು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ನಡೆಯುಲಿಕ್ಕೆ ಕಾಲೊಳಗೆ ಕಸುವು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದದರಿಂದ ಆಗಾಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಮೋರೆಯು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಡಿಯುವದು; ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಹೋಳಮೈಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವೆನು; ಹೊರಳಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣಾಯಿತು; ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೆ ತೇಕುಹತ್ತಿ ಮಕಮಕಬಾಯಿಬಿಡಹತ್ತಿದೆನು. ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಬದುಕಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಬಿಡುವದಿಲ್ಲ! ಸ್ವಾಮಿ, ಜೀವಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಿಯಕರವಾದದ್ದು ಜಗದೊಳಗೆ ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ! ನೋಡಿರಿ! ಅಂಥಾ ನನ್ನ ದಯಾಳು ತಂದೆ ತೀರಿದನೆಂಬ ಹಂಬಲವಿಲ್ಲದೆ, ಆ ಹೆಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದನ್ನೇ ನಾನು ನೋಡಿದೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನಂಥ ನಿರ್ದಯನೂ, ನಿಷ್ಠುರನೂ, ಕೃತಘ್ನನೂ, ತಂದೆಗೆ ಮರುಗದವನೂ ಲೋಕದೊಳಗುಂಟೇ! ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ ತಂದೆಯನ್ನು ಬಯಸದೆ ಬದುಕುವವನ ಬಾಳ್ವೆ ಯಾತರ ಬಾಳ್ವೆ! ನೋಡಿರಿ, ನಾನು ಎಂಥ ಕಲ್ಲುಮನಸ್ಸಿನವನು. ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತ ದುಃಖವನ್ನು ತಡಕೊಂಡು, ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಜೋಪಾನ ಮಾಡಿ, ಕಡೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಮುಗ್ಗುಲೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ತಂದೆಯನ್ನು ನಾನು ಆಗಲೇ ಮರೆತೆನು. ಇದರಿಂದ ಜೀವವು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಿಯಕರವು ನೋಡಿರಿ! ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಿ, ತನ್ನ ಜೀವಕ್ಕಿಂತ ನನ್ನನ್ನು ಹೆಚ್ಚುನೋಡಿ ಸಲಹಿದ ತಂದೆಯನ್ನು ಮರೆತು, ನನ್ನ ಜೀವವನ್ನೇ ನೋಡಿಕೊಂಡೆನು. ಅಂಥ ದುಃಖಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ನನಗೆ ನೀರಡಿಕೆಯಾಯಿತು. ನಿರ್ದಯತನದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಆಗ ನನಗೆ ಅಂಥ ನೀರಡಿಕೆಯಾಯಿತೋ ಏನೋ! ಕಲಹಂಸಗಳ ಕಲಕಲ ಧ್ವನಿಯು ದೂರದಿಂದ ಕೇಳಬಂದದರಿಂದಲೂ,

ಅರಳಿದ ತಾವರೆಗಳೊಳಗಿನ ಕನಿಗಂಪು ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕಿಗೂ ಹರಿದು ಹೋಗಿ ತುಸುತುಸು ಬಂದದರಿಂದಲೂ ಇನ್ನೂ ಸರೋವರವು ಎಷ್ಟು ದೂರ ವದೆಯೋ ಏನೋ ಎಂದು ನನ್ನ ಹರಣ ಹಾರಿತು ಬಿಸಿಲೇರಿ ನೆಲವು ಕಾದದರಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುವದಾಗಲೊಲ್ಲದು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಮರಣೋನ್ಮುಖನಾಗಿ ಬಳಲುತ್ತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಾಗ—ಹಾರೀತನೆಂಬ ಋಷಿಯು ಹಲವು ಮುನಿಕುಮಾರರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಅದೇ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪಂಪಾಸರೋವರಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಸಾಧು ಪುರುಷರ ಹೃದಯವು ಅತಿ ಕೋಮಲವೆಂಬ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ; ಅವರ ಅಂತಃಕರಣವು ಬೇಗನೆ ಕರಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಹಾರೀತಋಷಿಯು—"ಅದು ನೋಡು ಆ ಮರದ ಮೇಲಿಂದಲೋ, ಗಿಡಗನ ಬಾಯೊಳಗಿಂದಲೋ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಿಳಿಯ ಮರಿಯು ಬಿದ್ದದೆ; ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಪುಚ್ಛ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಓಡು ಓಡು, ಬೇಗನೆ ಅದನ್ನ ತಕ್ಕೊಂಡುಬಾ" ಎಂದು ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರುವ ಒಬ್ಬ ಋಷಿಕುಮಾರನಿಗೆ ಹೇಳಿ ತಾನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯಮೇಲೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ದಂಡಕಮಂಡಲುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಆತನ ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ನನ್ನ ಬಾಯೊಳಗೆ ತಾನೇ ತನ್ನ ತುದಿ ಬೆರಳಿನಿಂದ ನೀರ ಹನಿಯು ಬಿಟ್ಟು ನನಗೆ ಚೇತನ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ತಾವರೆ ಎಲೆಯ ನೆರಳೊಳಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಇಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಸುಗಂಧಮಯ ವಾದ ಸರೋವರದೊಳಗಿನ ಸ್ವಚ್ಛ ನೀರನ್ನು ಕಮಂಡಲುವಿನೊಳಗೆ ತುಂಬಿ ಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಮುಂದೆ ಬರಬರುತ್ತ ಹೂವಿನ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದಲೂ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದೊರಗುವ ಗಿಡಗಳಿಂದಲೂ ರಮ ಣೀಯವಾದಪ್ಪೊಂದು ತಪೋವನವನ್ನು ಕಂಡನು. ಕೇದಗಿಯ ಹೊಡೆ ಗಳೊಳಗಿನ ಹುಡಿಯುದುರಿ ಆ ಆಶ್ರಮದ ನೆಲವೆಲ್ಲ ಅರಿಸಿಣ ಬಣ್ಣವಾ ಗಿತ್ತು. ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಹೂವುಗಳೇ ಹಾಸಿದ್ದವು; ಆ ತಪೋವನದೊಳಗಿನ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮದ ಅಂಗಳದೊಳಗೆ ಕೆಲಕೆಲವೆ ಡೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲಿಯಕಾಯಿ, ಬೋರೆಯಹಣ್ಣು, ಬಾಳೆಯಹಣ್ಣು, ಲವಂಗ, ಅಂಬಸೋಲು ಮುಂತಾದವುಗಳ ರಾಶಿಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಕೆಲ

ವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವೆ, ರಾಜಗಿರಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಒಣಗಹಾಕಿದ್ದರು. ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಮುನಿವಟುಗಳು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಶುಕಸಾರಿಕೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ, ಅವುಗಳನ್ನೇ ಮರಳಿ ಮರಳಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವವು ಅಂಗಳದೊಳಗೆ ಆಡುವ ಮುನಿಗಳ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ಶೆಯನ್ನು ಎರಳೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕೋಮಲವಾದ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ನೆಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಗ್ನಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿದ ಹೋಮದ್ರವ್ಯಗಳ ಸುವಾಸನೆಯು ಸತ್ತಲೂ ಹರಡುತ್ತಿರುವದು. ಆ ಆಶ್ರಮದೊಳಗಿನ ಎಷ್ಟೋ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಹಲವುತರದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಹಲವರು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಲವರು ಪರ್ಣಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವರು. ಕೆಲವರು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿ ಮಿದುವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಕೆಲವರು ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಧ್ಯಾನ, ಧಾರಣ, ಸಮಾಧಿಗಳೆಂಬ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾಗಿರುವರು. ಸುಳ್ಳು, ಸಿಟ್ಟುಗಳೆಂಬವು ಆ ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆ ತಪೋವನದೊಳಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಕಾಮನಿಗೆ ಎದೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೂ, ತಪದ ತೇಜದಿಂದಲೂ, ಒಪ್ಪುವ ಯತೀಶ್ವರರನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆನು.

ಆ ತಪೋವನದ ನಡುವೆ ಒಂದು ಅಶೋಕವೃಕ್ಷವದೆ. ಆ ವೃಕ್ಷದ ಎಲೆಗಳು ಅಲತಿಗೆಯ ರಸದೊಳಗೆ ಎದ್ದಿ ತೆಗೆದಂತೆ ಕೆಂಪಗೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಆ ವೃಕ್ಷದ ಟೊಂಗೆಗಳಿಗೆ ಋಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಗಳನ್ನೂ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕಮಂಡಲುಗಳನ್ನೂ ತೂಗಹಾಕಿದ್ದರು. ಅದರ ಕಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ನಿಂತ ನೀರನ್ನು ಚಿಗುರೆಯ ಮರಿಗಳು ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವವು. ಆ ಗಿಡದ ಬುಡಭಾಗದ ನೆಲವನ್ನು ಗೋಮಯದಿಂದ ಸಾರಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷದ ನೆಳಲೊಳಗೆ ಚರ್ಮಾಸನದ ಮೇಲೆ ವಯೋವೃದ್ಧನಾದ ಜಾಬಾಲಿ ಮಹರ್ಷೀಶ್ವರನು ಬಲಗೈಯೊಳಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷ ಜಪಮಾಲೆ ಹಿಡುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆತನ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಉಗ್ರತಪಶ್ಚರ್ಯ ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಆತನ ಮೈ ಬಣ್ಣವು ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿತ್ತು. ಆತನ ಮಸ್ತಕದ ಮೇಲಿನ ಬಿಳಿಯ ಜಡೆಗಳು ಮೈಮೇಲೆಯೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೂ ಬಿದ್ದಿರುವವು. ಹುಬ್ಬುಗಳು ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ಜೋತಾಡುತ್ತಿರುವವು. ಎಡೆಬಿಡದೆ ಶಿವಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವಾಗ ಆ ಋಷೀಶ್ವರನ ಹಸನಾದ ಹಲ್ಲುಗಳು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವವು. ಆತನ ಬಾಯೊಳಗಿಂದ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸೋಮರಸದ ತೇಗು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಋಷಿಯು ಬಹಳ ತೆಳ್ಳಗೆ ಇದ್ದದರಿಂದ ಗಲ್ಲಗಳು ಒಳಸಿಕ್ಕು ಮೂಗೂ ಗದ್ದವೂ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಹಾಯ್ದಿದ್ದವು. ಕಣ್ಣೆವೆಗಳು ಉದುರಿ ಅಂಗಲಾಗಿದ್ದವು. ಕಿವಿಯಾಲೆಗಳು ಕೂದಲುಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದ್ದವು. ಗಡ್ಡಮೀಸೆಗಳು ಹೊಕ್ಕಳತನಕ ಇಳಿಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಮೈತುಂಬಾ ನರಗಳು ಎದ್ದದರಿಂದ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುಹಾಕಿದ ಬಹುಕಾಲದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗೀರಥಿಯ ಉದಕ ತುಂಬಿದ್ದೊಂದು ಸ್ಫಟಿಕದ ಕಮಂಡಲವಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ತಪಸ್ವಿಯ ತಪದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಯಿದ್ದರೂ ಆತನ ತಪಶ್ಚರ್ಯದಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆತನ ಹೆಸರು ತಕ್ಕೊಂಡರೆ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾದೀತು; ಅಂಥ ತಪೋಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದೆಡೆಯೇ ಸುಕ್ಷೇತ್ರವು. ಅಂಥ ಆಶ್ರಮವಿರುವ ಭೂಮಿಯೇ ಪವಿತ್ರವು. ಅಂಥ ಕುಲಗುರುವಿನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯುವ ಮುನಿಗಳೇ ಪುಣ್ಯವಂತರು. ಇಂಥ ಮಹಾಮಹಿಮನ ಜಿಹ್ವಾಗ್ರದಲ್ಲಿರುವ ವಾಗ್ದೇವಿಯೇ ಧನ್ಯಳು. ಈ ಮಹಾ ಮುನೀಶ್ವರನ ಮುಖವೇ ವೇದಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಮನೆಯಾಗಿದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲಕಾದ ಹೊಳೆಗಳು ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾದಂತೆ ಕಲಿಕಾಲದಿಂದ ಮಲಿನವಾದ ಯಾವತ್ತು ವಿದ್ಯೆಗಳು ಈ ಋಷಿಯ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಪುನಃ ಸ್ವಚ್ಛವಾದವು. ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ದರ್ಪಣನಾದಂಥ, ಸತ್ವಗುಣಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನಾದಂಥ, ತಪೋಧನಕ್ಕೆ ಭಾಂಡಾರನಾದಂಥ, ಮದಮತ್ಸರಾದಿ ದುರ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ಶತ್ರುವಾದಂಥ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆ ತಪೋವನದೊಳಗೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ದ್ವೇಷ ಅಸೂಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸೋಜಿಗವೆಷ್ಟು ನೋಡಿರಿ! ಅಲ್ಲಿಯ ಶ್ವಾಪದಗಳು ಸಹ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಾ

ವಿಕವಾದ ವೈರಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತಮ್ಮತಮ್ಮೊಳಗೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ನಡಕೊಂಡು, ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಆ ತಪೋವನದೊಳಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಚಿಗರೆಯ ಮರಿಗಳು ಸಿಂಹ ಶಿಶುಗಳ ಕೂಡಿ ಆಡಿ ಈಲಾಗಿ, ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ಬಿಟ್ಟು ಹೆಣ್ಣು ಸಿಂಹನ ಮೊಲೆ ಕುಡಿಯುವವು. ಆನೆಯ ಮರಿಗಳು ಸಿಂಹನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸೊಂಡಿಲನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಚೆಲ್ಲಾಟದಿಂದ ಎಳೆದಾಡುವಾಗ ಆ ಸಿಂಹವು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವದು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಕುಳಿತಂಥ ಮುನಿಕುಮಾರರಿಗೆ ಮಂಗಗಳು ಗಿಡದಮೇಲಿನ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವವು. ಸೊಕ್ಕಾನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮದೋದಕವನ್ನು ನೆಕ್ಕುವದಕ್ಕೆ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತ ಭ್ರಮರಗಳನ್ನು ಕಿವಿಬೀಸಿ ಹಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಮನದೊಳಗೆ ಸೋಜಿಗಗೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಾರೀತನು ಆ ಅಶೋಕ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಇಟ್ಟು ತಂದೆಯಾದ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷಿಯ ಚರಣಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿ ದೂರ ದರ್ಭಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮುನಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಈ ಶುಕಶಿಶುವು ಎಲ್ಲಿ ದೊರಕಿತು? ಎಂದು ಹಾರೀತನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಹಾರೀತನು—' ನಾವು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಹತ್ತರ ಒಂದು ಮರದ ಮೇಲಿನ ಗೂಡಿನೊಳಗಿಂದ ಇದು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು; ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಬಳಲಿ ಬಾಯಿಬಿಡಹತ್ತಿ ಈಗ ಸಾಯುತ್ತದೋ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಾಯುತ್ತದೋ ಅನ್ನುವಹಾಗೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಗೂಡಿನೊಳಗೆ ಇಡಬೇಕಾದರೆ ಮರದ ಮೇಲೇರಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಇತ್ತ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದೆನು; ಪಕ್ಕಬಲಿತು ಹಾರುವದಕ್ಕೆ ಬರುವ ತನಕ ಇದನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಜೋಕೆ ಮಾಡುವ. ಅನಾಥ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವದೇ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮವು. ಪಕ್ಕ ಬಲಿತ ಬಳಿಕ ಇದು ಬೇಕಾದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರೂ ಸರಿಯೇ, ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಸರಿಯೇ" ಎಂದನು. ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಆ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷಿಗಳು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಮೋರೆದಿರುವಿ ನೋಡಿದರು. ನನ್ನ ಗುರ್ತು ಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಶಾಂತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮರಳಿ ಮರಳಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ—" ತನ್ನ ಮೈಸೊಕ್ಕಿನ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಾನೆ" ಎಂದು

ಅಂದರು. ತಪಃಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ತ್ರಿಭುವನವನ್ನು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರರು ಹೀಗೆ ಆಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳು ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು "ಸ್ವಾಮಿ, ಇದು ಏನು ವೈಸೊಕ್ಕು ಮಾಡಿತು? ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಈತನು ಯಾವನು? ಗಿಳಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣವೇನು? ಈತನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಗಾಯಿತು? ಈತನ ಹೆಸರೇನು? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ದಯಮಾಡಿ ನಮಗೆ ಹೇಳಬೇಕು" ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದರು. ಆಗ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರರು—"ಇದರ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಕಥೆಯು ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ; ಈಗ ಸಂಜೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂತು; ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಡವಾದೀತು; ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಉಪಾಹಾರ ತಕ್ಕೊಂಡು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ, ನಿಮಗೆ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವೆನು. ಈ ಶಿಶುವಿಗೂ ಆಹಾರಹಾಕಿ ಇದನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಿರಿ; ಇದರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಇದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಸಂಗತಿಗಳು ಕನಸಿನೊಳಗಿನ ಮಾತುಗಳು ಜಾಗೃದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೆನಪಾಗುವಂತೆ ನೆನಪಾಗುವವು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಬಳಿಕ ಸಂಧ್ಯಾದಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ನಾಲ್ಕುಗಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತು. ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗಿ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಶೋಭಿಸಹತ್ತಿತು. ಮರಳಿ ಅದೇ ಅಶೋಕ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರರು ಬಂದು ವೇತ್ರಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಹಾರೀತ ಕುಮಾರನು ನನಗೆ ಹಣ್ಣು ತಿನಿಸಿ, ನೀರು ಕುಡಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಯಾವತ್ತೂ ಮುನಿಗಳೊಡಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು—"ಜೀಯಾ, ತಾತನೇ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಅದ್ಭುತ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಬಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ; ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ—"ಎಲೈ ಶಿಷ್ಯರೇ, ಈ ಸೋಜಿಗದ ಕಥೆಯನ್ನು ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಿರಿ" ಎಂದು ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರರು ಹೇಳಲುದ್ಯುಕ್ತರಾದರು.

ಕಥಾರಂಭವು.

ಅವಂತೀ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಾನದೀತೀರದ ಮೇಲೆ **ಉಜ್ಜಯಿನೀ** ಎಂಬದೊಂದು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಪಟ್ಟಣವದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನಾಲ್ಕುಸುತ್ತಿನ ಎತ್ತರವಾದ ಕೋಟೆಯುಂಟು; ಆ ಕೋಟೆಯ ಸುತ್ತು ಹೊರಮುಗ್ಗಲು ಅಳವಾದ ಅಗಳತವದೆ. ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಪಗಡಿಸಾಲ ಪೇಟೆಯೊಳಗಿನ ಅಂಗಡಿಗಳೊಳಗೆ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟ ಮುತ್ತು, ಹವಳ, ವಜ್ರ, ಪಚ್ಚರತ್ನಗಳೂ ತರತರದ ಆಭರಣಗಳೂ ಅಂದಗೊಂಡು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಅಲ್ಲಿಯ ಚಿತ್ರಶಾಲೆಯೊಳಗಿನ ದೇವಗಂಧರ್ವರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇವರೆಲ್ಲರು ಈ **ಉಜ್ಜಯಿನೀ** ನಗರದೊಳಗಿನ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದಿದ್ದಾರೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ತೋರುವವು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಗುಡಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಬಂಗಾರದ ಕಲಶಗಳು ಮುಗಿಲನ್ನು ಮುದ್ದಿಸುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ನೀರು ಪುಟಿಯುವ ಕಾರಂಜಿಗಳು ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವವು. ಆ ನಗರದೊಳಗೆ ಪರನಾರೀ ಸಹೋದರರಾದಂಥ, ಸಕಲ ವಿದ್ಯಾವಿಶಾರದರಾದಂಥ, ಹಲವು ಬಗಹ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲಂಥ, ಮಹಾಭಾರತ ರಾಮಾಯಣ ಇತಿಹಾಸಾನುರಾಗಿಗಳಾದಂಥ, ದಾನಶೀಲರಾದಂಥ, ಧಾರ್ಮಿಕರಾದಂಥ, ಹಲವು ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಕೋಟ್ಯಧೀಶರಾದಂಥ, ಸವಿಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವಂಥ, ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನರಾದ ಜನರು ಸುಖದಿಂದ ಸಂಸಾರಮಾಡುತ್ತ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗಿನ ಗಚ್ಚಿನ ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಗಳು ಬಹು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳ್ಳಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವವು. ಆ ಊರೊಳಗೆ ಬೆಳಗುಮುಂಜಾವಿನ ನಾಲ್ಕುಗಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಇರುವಾಗ ಅರಗಿಳಿಗಳು ಮಾತಾಡುವ ಮಂಜುಳ ಮಾತುಗಳೂ, ವಂದಿಗಳು ಅನ್ನುವ ಮಂಗಳಗೀತಗಳೂ ದಿನಾಲು ಕೇಳಬರುವವು; ವೇದಘೋಷವಂತೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಗಿರುವದು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು! ಯಾವಾತನ ಚರಣಧ್ಯಾನವನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ದೇವದಾನವರು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಆ ಚಂದ್ರಶೇಖರನೇ ಇಲ್ಲಿ "ಮಹಾಕಾಲೇಶ್ವರ" ನೆಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆದು ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತವನ್ನು

ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಗಣಸ್ತೋಮದೊಡನೆ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಈ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪೀಡೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂಥ ತಾರಾಪೀಡನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಅರಸನು ಆಳಿದನು. ಆ ಅರಸನು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನಿದ್ದನು. ಪುರಾತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಮಾಂಧಾತ, ನಹುಷ, ನಳ, ಅಂಬರೀಷ, ಸಗರ ಮುಂತಾದ ಮಹಾರಾಜರಂತೆ ಈ ತಾರಾಪೀಡನು ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನು ತನ್ನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಈತನ ಶುಭ್ರವಾದ ಕೀರ್ತಿಯು ಅಷ್ಟದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ಹಗೆಗಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಕಪ್ಪು ಹಚ್ಚುತ್ತಿರುವದು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನನಾಗಿಯೂ, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿಯೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಪಾಲಕನಾಗಿಯೂ, ದೊಡ್ಡದಂಡು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಕಾಲದಂಡನಾಗಿಯೂ ಧರ್ಮದ ಅವತಾರನೋ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಈ ತಾರಾಪೀಡನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನಿಗೆ ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕಿನ ಅರಸರು ಕಪ್ಪಗಾಣಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು! ಈತನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಹ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ತಾರಾಪೀಡನು ಆಳುವಾಗ ಈತನ ರಾಜ್ಯದೊಳಗೆ ಅನ್ಯಾಯವೂ ಅಧರ್ಮವೂ ಹೇಳ ಹೆಸರಿಲ್ಲದ ಹಾಗಾಗಿದ್ದವು; ಆದದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳು ನೀತಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತ ಸುಖದಿಂದ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಅರಸನಿಗೆ ಶುಕನಾಸನೆಂಬ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಇದ್ದನು. ಆ ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಗುಪ್ತಚರರನ್ನು ಕಳುಹಿ, ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲಿನ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು ತಿಳುಕೊಳ್ಳುವನು; ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಏನೂ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಪರಚಕ್ರಗಳೆಂಬವು ಯಾವವೂ ಉಳಿಯದ್ದರಿಂದ ತಾರಾಪೀಡ ರಾಜನು ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವನ್ನು ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ತಾನು ವಿಷಯ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೂದೋಟದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ವಿಹರಿಸುವನು; ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತಿಳಿಗೊಳದೊಳಗೆ ಜಲಕ್ರೀಡೆಯಾಡುವನು; ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟಡವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೆಟ್ಟ ಮೃಗಗಳ ಬೇಟೆಯಾಡುವನು; ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ವೀಣೆ, ಜಲತರಂಗ, ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿ ಕಾಲಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವನು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅತಿರಮಣೀಯವಾದಂಥ, ಸುಖಕಾರಕವಾದಂಥ, ತನಗೂ ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಗೂ ಆಯಾ ಋತುಗಳಿಗೂ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲದ ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಧೀನನಾಗದೆ ಮಿತವಾಗಿ ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಪ್ರಜೆಗಳ ಅರಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಡುನಡುವೆ ಅವರಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು; ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾರಣಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಓಲಗದೊಳಗೆ ಬಂದು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ನಾಡೊಳಗೆಲ್ಲ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ಥತೆ ಇದ್ದು, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದಾಗ ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನುಪಭೋಗಿಸುತ್ತ ಆನಂದದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುವದು ಅರಸರಿಗೆ ಭೂಷಣವೇ ಸರಿ.

ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯಾದರೂ ಜಾಣತನದಿಂದ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವನ್ನು ಅರಸನಂತೆ ಸಹಜವೇ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಪ್ರಜೆಗಳ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಆಲಿಸಿ ತಡಮಾಡದೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅವರವರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯದಿಂದ ತೀರಿಸಿಕೊಡುವನು; ಆದರಿಂದ ಈತನ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನಂಬಿಗೆ ಇಟ್ಟರು. ಅರಸನಿಗೆ ಮಾನಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಈತನಿಗೂ ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರೆಲ್ಲರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತ ತಲೆಬಾಗಿ ನಡಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಬಹಳ ದಿವಸಗಳು ಹೋದವು. ಅರಸನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲಿಲ್ಲೆಂಬದೊಂದೇ ಕೊರತೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವಸುಖದ ಕೊರತೆಯೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ದಿನಹೋದವು. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲೆಂಬಮಾತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆನಪಾದ ಕೂಡಲೆ, ಈ ವಿಷಯಸುಖವನ್ನೂ ಈ ರಾಜ್ಯಪದವನ್ನೂ ತಕ್ಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೂ, ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದು ತಾನು ಕುರುಡನೆಂತಲೂ, ಎಲ್ಲರಿಗೆ ತಾನು ಆಶ್ರಯನಾಗಿ ತನಗೆ ಯಾರೂ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲೆಂ

ತಲೂ, ಬಗೆದು ಉಸುರು ಹಾಕಿ ಅರಸನು ಬಹಳ ಉಮ್ಮಳಗೊಳ್ಳುವನು. ಆತನಿಗೆ ಹಲವುಜನ ಹೆಂಡಂದಿರಿದ್ದರು; ಅವರೊಳಗೆ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಸೋಜಿಗಗೊಳಿಸುವ ವಿಲಾಸವತಿ ಎಂಬವಳೇ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯು.

ಒಂದು ದಿನ ಅರಸನು ವಿಲಾಸವತಿಯು ಇರುವ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತಾನೆ—ಆಕೆ ತನ್ನ ಎಡಗೈಯನ್ನು ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ದುಃಖದಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ, ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಆಕೆಯ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗೆಲ್ಲ ತೊಯ್ದದೆ, ರಾಣಿವಾಸದೊಳಗಿನ ದಾಸಿಯರೆಲ್ಲರು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನೇ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ, ಚೋಪದಾರರು ಮನದೆಣಿಕೆಯಿಂದ ಒಂದುತುಟಿ ಎರಡು ಮಾಡಲೊಲ್ಲರು, ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಮುದುಕೆಯರು ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನೆರೆದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಅರಸನನ್ನು ನೋಡಿ ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಅರಸನು ಕೈಹಿಡಿದು ಅವಳನ್ನು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಅವಳ ಹತ್ತರ ತಾನೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಆಕೆಯ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲಿನ ಕಣ್ಣೀರ ಹನಿಗಳನ್ನು ಒರಸಿ,—" ಪ್ರಿಯಳೇ, ಈಪರಿ ದುಃಖಿಸುವ ಕಾರಣವೇನು? ಬೇಡ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಬೇಡ; ಮಾತಾಡು; ಸುಮ್ಮನೆ ಅತ್ತರೇನಾಗುವದು? ದುಃಖದಿಂದ ಉಸುರು ಹಾಕುವಂಥ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತರಹರಗೊಳ್ಳಲೊಲ್ಲದು; ನನ್ನಿಂದ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪು ಆಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳು. ದಾಸದಾಸೀಜನರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಮನಸ್ಸು ನೋಯಿಸಿ ಎದುರುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರೋ ಹ್ಯಾಗೆ? ಸುಮ್ಮನೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಅಳಬೇಡ." ಎಂದು ಅರಸನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಆಕೆ ಏನೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ದುಮ್ಮಾನದಿಂದ ಮೋರೆ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಳು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಅರಸನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ತೊತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು, ಅವರಲ್ಲಿ ಅರಸಿಯ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಮಕರಿಕೆಯೆಂಬ ದಾಸಿಯು—" ಜೀಯಾ ತಮ್ಮಿಂದ ಅಂಥದು ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ; ಇಷ್ಟು ತಮ್ಮ ಕೃಪೆ ಇದ್ದ ಬಳಿಕ ಅರಸಿಯವರ ಮನಸ್ಸು ನೋಯುವ ಹಾಗೆ ಎದುರುತ್ತರ ಕೊಡುವ ಎದೆ ಯಾರಿಗಾದೀತು? ಆದರೆ

ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲೆಂಬ ದುಃಖವು ಬಹುದಿವಸದಿಂದ ಅವರ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ. ನಾವು ಕೊರಳುಬೀಳುವದರಿಂದಲೂ, ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದಲೂ, ಅವರು ಭೋಜನ ಮುಂತಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ದೊರೆಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಖೇದವಾದೀತೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಮನದೊಳಗಿನ ದುಃಖವನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೋರಗೊಡದೆ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೆ ನುಂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂಥದರೊಳಗೆ ಇಂದು ಶಿವರಾತ್ರಿಯೆಂದು ಮಹಾಕಾಲೇಶ್ವರನ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು; ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತ ಪುರಾಣವು ನಡೆದಿತ್ತು; ಅದರೊಳಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲೆಂತಲೂ, ಪುನ್ನಾಮಕನರಕದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಸುವದರಿಂದ ಪುತ್ರನೆನಿಸುತ್ತಾನೆಂತಲೂ, ಆ ಪುತ್ರನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲೆಂತಲೂ ಹೊರಟಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಅಳಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡರೂ ಅರಸಿಯವರ ದುಃಖವು ನಿಲ್ಲಲೊಲ್ಲದು; ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಏಳಲೊಲ್ಲರು; ಮೈಮೇಲಿನ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಚೆಲ್ಲಿದರು; ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗಿನ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುವವರು ಈಗ ತಾಸುಹೊತ್ತು ಆಯಿತು, ಎಷ್ಟು ಹಲುಬಿದರೂ ಅವರಬಾಯಿಂದ ಮಾತುಗಳೇ ಬರಲೊಲ್ಲವು; ಒಂದೇಸವನೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು ಈ ದಾಸಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರಸನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸುರುಬಿಟ್ಟು "ವಿಲಾಸವತೀ, ಇದು ದೈವಾಧೀನದ ಮಾತು, ಮನುಷ್ಯರ ಕೈಯೊಳಗಿನದಲ್ಲ. ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಶೋಕಮಾಡಬೇಡ; ದೇವರ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಬಳಿಕ ನಾವು ಎಷ್ಟು ಹಲುಬಿದರೂ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸರಿ. ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಮಾಡಿ ನಾವು ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ ಪಡಕೊಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ, ಈಗ ಬೇಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಾವು? ಅತ್ತರೆ ಆಗುವದೇನು? ನೋಡು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಗಧದೇಶದ ಬೃಹದ್ರಥನೆಂಬ ಅರಸನಿಗೆ ಚಂಡಕೌಶಿಕಋಷಿಯ ವರದಿಂದ ಜರಾಸಂಧನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಜಯಿಸಲಿಲ್ಲವೇ? ದಶರಥರಾಯನಿಗೆ ಮುಪ್ಪಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಭಾಂಡಕ ಋಷಿಯ ಪುತ್ರನಾದ ಋಷ್ಯಶೃಂಗನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಮಗನಾಗಿ

ಅವತರಿಸಲಿಲ್ಲವೇ? ಇದರಂತೆ ಋಷಿಗಳ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಅರಸರು ಪುತ್ರಸಂತತಿಯನ್ನು ಪಡಕೊಂಡದ್ದು ನೀನು ಕೇಳಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೇ; ನೀನಾದರೂ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತೀರು; ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತೀರು; ಬಡವರಿಗೆ ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೀರ; ಯಾವಾಗಲೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ದೇವರನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಋಷಿಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದಿಗೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗದು. ನಾನೂ ನಿನ್ನಂತೆ ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲೆಂಬು ಮನದೊಳಗೆ ಮರುಗುತ್ತೇನೆ. ಎಂದಾದರೂ ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಆಡುವ ಕಂದನ ಕಂಡೇನೇ ಎಂಬ ಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಸರ್ವದಾ ನನ್ನ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಈ ಜಗವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಹಾಳಾಗಿದೆ; ಮಾಡುವದೇನು! ಮನದನ್ನಳೇ, ಇನ್ನು ಅಳಬೇಡ! ದೇವರನ್ನೇ ಮೊರೆಹೊಗು, ದೇವರೇ ನಮ್ಮ ಮೊರೆ ಕೇಳಬೇಕು" ಎಂದು ಹಲವು ಬಗೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ, ಬಹಳಹೊತ್ತು ಆವಳ ಹತ್ತರ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಅರಸನು ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಬಳಿಕ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಶೋಕ ಬಿಟ್ಟು, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು, ಮುಂಚಿನಂತೆ ವೈತೊಳಕೊಂಡು ಉಂಡಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಋಷಿಗಳ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅತಿಥಿಗಳ ಸತ್ಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ, ಬಡವರಿಗೆ ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯಹತ್ತಿದಳು.

ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಹಲವುದಿನಗಳು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ಇರುಳು ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದಾಗ ವಿಲಾಸವತಿಯ ಮುಖದೊಳಗೆ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನು ಹೋದ ಹಾಗೆ ಬೆಳಗುಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಅರಸನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನ ಬಿತ್ತು. ಅರಸನು ಎಚ್ಚತ್ತು ಹರ್ಷದಿಂದ ತತ್ಕ್ಷಣವೇ **ಶುಕನಾಸ** ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಆತನಿಗೆ ಈ ಕನಸು ಹೇಳಿದನು. ಶುಕನಾಸನು ಅರಸನ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಕನಸು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ— "ಸ್ವಾಮಿ, ಬಹುದಿನದಿಂದ ಹಾರೈಸಿದಂಥ ನಮ್ಮ ಮನೋರಥವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು; ಇನ್ನು ತಮಗೆ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುವನು. ನನಗೂ

ಇಂದಿನ ಇರುಳು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕೈಯೊಳಗೆ ಅರಳಿದ ಬಿಳಿದಾವರೆಯನ್ನು ಹಿಡುಕೊಂಡು, ಆ ತಾವರೆಯ ಹೂವನ್ನು ನನ್ನ ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಮನೋರಮೆಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಅದೃಶ್ಯನಾದಹಾಗೆ ಸ್ವಪ್ನ ಬಿದ್ದಿತು. ಜೀಯಾ, ಶುಭಚಿಹ್ನೆಗಳು ಮುಂದಾಗುವ ಆನಂದಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳ ಹೊರತು ನಮಗೆ ಯಾವ ಆನಂದವೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಿನ ಕನಸುಗಳು ಬಹುತರವಾಗಿ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಆದದರಿಂದ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ವಿಲಾಸವತೀ ದೇವಿಯವರಿಗೆ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಆನಂದ ಕೊಡುವ ಮಗನು ಹುಟ್ಟುವನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಆಡಿದ ಶುಕನಾಸನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅರಸನು ಆತನ ಕೈಹಿಡಕೊಂಡು ವಿಲಾಸವತಿಯ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಆಕೆಗೆ ಈ ಸ್ವಪ್ನದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಲು, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳು ಬಹಳ ಆನಂದಭರಿತಳಾದಳು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ .ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಬಸುರಾಗಿ, ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಆಕೆಯ ಬಸರು ಬೆಳೆಯ ಹತ್ತಿದಹಾಗೆ ಮೆಲ್ನಡಿಗೆಯೂ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆಲಸ್ಯದಿಂದ ಬರುವ ಆಕಳಿಕೆಗಳೂ, ಕೇದಗಿಯ ಹಾಗೆ ಆವ ಮೈಬಣ್ಣವೂ ಶೋಭಿಸಿದವು; ಬಯಕೆ ಹತ್ತಿ ಅವಳಿಗೆ ಅನ್ನವು ಸೇರದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ಹತ್ತರಿರುವ ತೊತ್ತುಗಳು ಅರಸಿಯರ ಬಸುರು ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಕೊಂಡರು; ಆ ತೊತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಅರಸನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುವ ಕುಲವರ್ಧನೆ ಎಂಬ ಮುಖ್ಯ ಒಕ್ಕಲಗಿತ್ತಿಯು ಒಂದು ದಿನ ಮೂರುಸಂಜೆಯ ಶುಭ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಓಲಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ಅರಸನ ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಬಸುರಿದ್ದ ಸುದ್ದಿಯ ಹೇಳಿದಳು. ಅದ್ಭುತದಂಥ ಈ ಸುದ್ದಿಯ ಸವಿನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅರಸನು ಆನಂದದಿಂದ ತನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕುಲವರ್ಧನೆಗೆ ಉಚಿತವ ಕೊಟ್ಟನು. ಮುಂದೆ ಅರಸನು ವಿಲಾಸವತಿಯ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿದನು. ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ತುಂಬಿದ ಬಳಿಕ

ಶುಭತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ವಿಲಾಸವತಿಯು ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಗಂಡುಮಗನನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಶಿಷ್ಯರೇ, ಆ ಸಮಯದ ಆನಂದವನ್ನು ಕೇಳುವದೇನು! ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರಿಗೂ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ, ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರಿಗೂ ಬಹಳ ಹರ್ಷವಾಯಿತು; ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವಗಳೂ, ಮಂಗಳಭೇರಿ, ಮೃದಂಗ ನೌಬತ್ತು ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳ ಧ್ವನಿಗಳೂ, ನರ್ತಕಿಯರ ನರ್ತನವೂ ಗಾಯಕರ ಗಾಯನವೂ ನಡೆದವು, ಅರಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನೆರೆದ ಕುರುಡ, ಕುಂಟ, ಕಿವುಡ, ಮೂಕ, ಜೋಗಿ, ಜಂಗಮ ಮುಂತಾದ ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಬೊಕ್ಕಸದೊಳಗಿನ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಹಣ ತೆಗೆತೆಗೆದು ದಾನಕೊಟ್ಟರು; ಈ ಆನಂದದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅಂತಃಪುರದೊಳಗಿನ ರಾಜಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸುದ್ದಿಯ ಹೇಳಿದ ತೊತ್ತುಗಳಿಗೆ ಮೈಮೇಲಿನ ಪೊಂದೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆತೆಗೆದು ಉಚಿತವ ಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ನೋಡಿದತ್ತೆಲ್ಲ ಸಡಗರವೇ ಸಡಗರವಾಗಿರುವದು ಚಂದ್ರೋದಯವಾದ ಕೂಡಲೇ ಸಮುದ್ರವು ಉಕ್ಕೇರಿದಂತೆ ಈ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ರಾಜಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೆ, ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಆನಂದವೇ ಆನಂದವಾಗಿರುವದು. ಯಾವಾಗ ಮಗನನ್ನು ನೋಡೇನೋ ಎಂದು ಉತ್ಕಂಠಿತನಾಗಿರುವವನಾಗಿ ಅರಸನು ಶುಕನಾಸನನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಸೂತಿಕಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು, ಕೆಲ ಸುವಾಸಿನಿಯರು ಆ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಿಳಿಯ ಹೂವುಗಳನ್ನೂ ಕೋಮಲವಾದ ಕರಿಕೆಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಮಂಗಲಕರವಾದ ಮಾಲೆಯ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು; ಗೋಡೆಗೆ ಸುಣ್ಣವ ಹಚ್ಚಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪಂಚವರ್ಣದ ರೇಶ್ಮೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಇಳಿಬಿಡುತ್ತಿರುವರು; ಕೆಲವು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅರಿಸಿನದಿಂದಲೂ ಕುಂಕುಮದಿಂದಲೂ ಸ್ವಸ್ತಿಕಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿರುವರು; ಕೆಲವು ಸುಂದರಿಯರು ಹೊನ್ನಿನ ಚೌಕಿಯ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವರು; ಮಂಗಲ ದೀಪಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವವು; ಶೂರಶಿಪಾಯಿಗಳು ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ತಿರುಗುತ್ತ ಸುತ್ತು ಪಹರೆಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಶೋಭಿಸುವ ಸೂತಿಕಾಗೃಹದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ಉದಯಕಾಲದ ಬಾಲಸೂರ್ಯನೋ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಕೋಮಲವಾದ ಚಿಗುರೆಲೆಯೋ, ಅದೇ ಅರಳಿದ ಕೆಂದಾವರೆಯೋ, ಮೃತ್ಯುಲೋಕವನ್ನು ನೋಡಬಂದ ಮಂಗಳನೋ, ದೇವಾಂಗನೆಯರ ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದ ದೇವೇಂದ್ರನ ಕಂದನೋ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಒಪ್ಪುವಂಥ, ಸಕಲಸುಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದಂಥ, ಆನಂದದಾಯಕವಾದಂಥ ಶಿಶುವನ್ನು ಅರಸನು ಕಂಡನು. ಮಗನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ಆದ ಅರಸನ ಆನಂದವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಲಾರೆನು; ಇಂದಿಗೆ ಧನ್ಯನಾದೆನೆಂತಲೂ ತನ್ನ ಸಕಲ ಮನೋರಥಗಳು ಇಂದಿಗೆ ಸಫಲವಾದವೆಂತಲೂ ಅರಸನು ಸಡಗರದ ಕಡಲೊಳಗೆ ಈಸಾಡಹತ್ತಿದನು. ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಕೂಸಿನ ಅವಯವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದಿಟ್ಟಿಸಿನೋಡಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ—"ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಇತ್ತ ನೋಡಬೇಕು, ಇನ್ನೂ ಈತನ ಅವಯವಗಳು ಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತವಾಗದಿದ್ದರೂ ಈ ಚಕ್ರವರ್ತಿಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೇಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ, ನೋಡಿರಿ; ಹುಬ್ಬುಗಳ ನಡುವಿನ ಊರ್ಣಾ-ರಾಜಚಿಹ್ನವೆಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ, ನೋಡಿರಿ; ಈತನ ನಿಡಿಯ ದಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಅರಳಿದ ನೀಲೋತ್ಪಲಗಳಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತವೆ; ಈ ನೆಟ್ಟನ್ನ ಮೂಗು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಸಂಪಿಗೆಯು ತೆನೆಯೇ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆಯಿತು; ಇವೇನು ತುಟಿಗಳೋ ಹವಳದ ಕುಡಿಗಳೋ ನೋಡಿರಿ; ಇವನ ಕೋಮಲವಾದ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಶಂಖಚಕ್ರ ಮುಂತಾದ ಚಿಹ್ನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಿರಾ! ಈಗಲೇ ಎಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ; ಇವೇನು ಈ ಕಂದನ ಕೋಮಲವಾದ ಪಾದಗಳೋ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಎಳೆವೇರುಗಳೋ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿರಿ; ಇವುಗಳ ಮೇಲಿನ ರೇಖಾಂಕಿತವಾದ ಧ್ವಜ, ರಥ ತುರಗ, ಛತ್ರ. ಕಮಲಗಳು ಹೇಗೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ನೋಡಿರಿ; ಈತನ ರೋದನಸ್ವರವೆಷ್ಟು ಗಂಭೀರವದೆ ನೋಡಿರಿ. ಈ ಯಾವತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಮುಂದೆ ಈತನು ಸಾವಿರಾರು ಅರಸರಿಂದ ವಂದನೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತನಾಗುವನೆಂಬದಾಗಿ ಈಗಲೇ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ." ಈ ಮೇರೆಗೆ ಆತನು ಮಾತಾಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಂಗಲಕನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ತ್ವರದಿಂದ ಅರಸನ ಬಳಿಗೆ

ಬಂದು ಜಯವಾಗಲೆಂದು ಹರಸಿ—“ ಜೀಯಾ ತಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಈ ಶುಕನಾಸಪ್ರಧಾನರ ಹಿರಿಯು ಹೇಡಿರು ಮನೋರಥವಾತಾಯಿಯುವರು ಗಂಡುಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತರು ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಈ ಸುದ್ದಿಯು ಕೇಳಿ ಅರಸನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ “ ಜನರು ಅನ್ನುವದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ, ದುಃಖಗಳು ಬರಹತ್ತಿದರೆ ಒಂದರಹಿಂದೊಂದು ಬರುತ್ತವೆ; ಸುಖಗಳು ಬರಹತ್ತಿದರೆ ಒಂದರಹಿಂದೊಂದು ಒಂದೇಸವನೆ ಬರುತ್ತವೆ ” ಎಂದು ಆಡಿ, ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ಶುಕನಾಸನ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿನ ಮುತ್ತಿನ ಶಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕಸಿದು ಮಂಗಲಕನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಆತನೊಡಗೊಂಡು ಅಂತಃಪುರದೊಳಗಿಂದ ಹೊರಟು ವಂದಿಮಾಗಧಸ್ತುತಿಪಾಠಕರ ಗಡಣದೊಡನೆ, ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರ ಸಮೂಹಸಹಿತ ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಮುಂಚಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಸವ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಹತ್ತನೆಯ ದಿವಸ ಅರಸನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಡವರಿಗೆ ದಾನಕೊಟ್ಟು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಗನಿಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇಡಿಸಿದನು; ಶುಕನಾಸನೂ ಅರಸನನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಗನಿಗೆ ವೈಶಂಪಾಯನ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇಡಿಸಿದನು.

ಮುಂದೆ ಕ್ರಮದಿಂದ ಚೂಡಾಕರಣ ಮುಂತಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಆಗಿ, ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆ ಹೋಗಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡವನಾದ ಬಳಿಕ, ಅರಸನು ಪಟ್ಟಣದ ಹೊರಗೆ ಅರ್ಧ ಹರದಾರಿಯ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಾನದೀ ತೀರದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅದರ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಎತ್ತರವಾದ ಕೋಟೆಯ ಗೋಡೆಯ ಹಾಕಿಸಿ ಹೊರಮಗ್ಗಲು ಆಳವಾದ ಅಗಳತವನ್ನು ಕಡಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಅಗಸೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಸಿದ್ದನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿರುವದು. ಆ ಕೋಟೆಯ ಒಳಮಗ್ಗಲು ಒಂದುಕಡೆ ಅಶ್ವಶಾಲೆಯನ್ನೂ, ಒಂದುಕಡೆ ರಥಶಾಲೆಯನ್ನೂ, ಕೆಳಗಡೆ ಗರಡೀಮನೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಒಂದೊಂದು ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಪಂಡಿತರನ್ನು ದೇಶದೇಶಗಳಿಂದ ತರಿಸಿ, ಆ ಆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅವರವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅವರನ್ನು ಆ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಅರಸನು ಚಂ

ದ್ರಾಪೀಡನನ್ನೂ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನೂ ಆ ಗುರುಗಳ ಕೈಯೊಳಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಗುರುಪುತ್ರರ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರ ಗೆಳೆತನವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಟದ ಒಡವೆಗಳಂತೂ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದದರಿಂದ ಪಂಜರದೊಳಗೆ ಹಾಕಿದ ಸಿಂಹನ ಮರಿಯಂತೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಷ್ಟದೊಳಗೆ ಇದ್ದನು. ಅರಸನೂ ಅರಸಿಯೂ ದಿನಾಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ಬರುವರು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಾದರೂ ಗುರುಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮನಸ್ಸುಗೊಟ್ಟು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನ ಗ್ರಾಹಕಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕುಶಾಗ್ರ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಗುರುಗಳು ಆತನಿಗೆ ಬಹು ಔತ್ಸುಕ್ಯದಿಂದ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಪ್ರಮಾಣಶಾಸ್ತ್ರ, ರಾಜನೀತಿ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತು, ಆನೆ ಕುದುರೆ ರಥಗಳೇರಾಟದಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದನು, ವೀಣೆ ಮೃದಂಗ ಜಲತರಂಗ ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲವನು, ಹಲವು ಭಾಷಾ ಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನು ಆದನು. ಭೀಮನಹಾಗೆ ಈತನ ಮೈಯೊಳಗೆ ಬಲವುಂಟಾಯಿತು. ಈತನು ಆನೆಯ ಮರಿಯ ಕಿವಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ಉಲುಕಲಿಕ್ಕೆ ಸಹ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಖಡ್ಗದಿಂದ ಒಂದೇ ಕಡತಕ್ಕೆ ತಾಳೇ ಮರವನ್ನು ತಾವರೆಯ ದೇಂಟನ ಹಾಗೆ ಕಡಿದು ಕೆಡವುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನ ಬಾಣವು ಪರಶುರಾಮನ ಬಾಣದ ಹಾಗೆ ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಯೊಳಗಿಂದ ತಡಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವದು. ಗರಡೀ ಸಾಧಕ ಮಾಡುವಾಗ ನೆಗವುವ ಈತನ ಲೋಡು ಹತ್ತು ಮಂದಿಗೆ ಆಯಾಸದಿಂದ ಎತ್ತುವದು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಂತೆ ವೈಶಂಪಾಯನನೂ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನಾಗಿದ್ದನು ಆದರೆ ಆತನಂತೆ ಕಸುವು ಮಾತ್ರ ಇವನಿಗೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡೇ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿತದರಿಂದಲೂ, ಕೂಡೆ ಇದ್ದದರಿಂದಲೂ, ಸಮವಯಸ್ಕರಾದುದರಿಂದಲೂ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಜೀವದ ಗೆಳೆಯರಾಗಿದ್ದರು; ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸಹ ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಹಲವು ದಿವಸ ಹೋದ ಬಳಿಕ, ಒಂದುದಿನ ಅರಸನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯೂ ಯೌವನವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಗುರುಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ಬಲಾಹಕನೆಂಬ ತನ್ನ ದಳಪತಿಯಕೂಡ ರಾಹುತ ರಥಿಕ

ರನ್ನೂ ಕಾಲದಲವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆತರ ಕಳುಹಿದನು.

ಬಲಾಹಕನು ಆ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ತಾನು ಬಂದದ್ದನ್ನು ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ದ್ವಾರಪಾಲಕನ ಮುಖದಿಂದ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡಕೊಂಡು, ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ, ತಲೆಬಾಗಿ, ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ಮುಜುರೆಮಾಡಿ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಪ್ಪಣೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ವಿನಯದಿಂದ—" ಜೀಯಾ, ನೀವು ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಅರಸರು ಇಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮನೋರಥವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತೆಂದು ಬಗೆದು, ನಿಮ್ಮನ್ನು ರಾಜಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು 'ನನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗುರುಗಳು ನಿಮಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಯಾವಾಗ ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡೇವೋ ಎಂದು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ರಾಜಪುತ್ರರು ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಮಹಾದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು ಈ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹತ್ತು ವರ್ಷವಾಯಿತು; ಬರುವಾಗ ಆರು ವರ್ಷದವರಿದ್ದಿರಿ; ಈಗ ನಿಮಗೆ ಹದಿನಾರನೆಯ ವರ್ಷ ನಡೆಯುತ್ತದೆ; ಇನ್ನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಖಕೊಟ್ಟು ನೀವೂ ರಾಜ್ಯ-ಸುಖೋಪಭೋಗವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ನಿಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಇಂದ್ರಾಯುಧವೆಂಬ ಕುದುರೆಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದು ಹೊರಗೆ ನಿಂತಿದೆ; ಈ ಅಶ್ವರತ್ನವನ್ನು ಪಾರಸೀ ದೇಶದ ಬಾದಶಹನು ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ; ಇದರ ವೇಗವು ವಾಯುವೇಗಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿದೆ; ಇಂದ್ರನ ಉಚ್ಚೈಃಶ್ರವದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉಂಟೆಂದು ಅಶ್ವಪರೀಕ್ಷಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಲಾಹಕನು ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ಹೊರಡಲುದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಇಂದ್ರಾಯುಧನನ್ನು ಒಳಗ ತರಹೇಳಿದನು. ಒಳಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೆ ಸಕಲಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನವಾದ ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಮನದೊಳಗೆ--' ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತಿಯಾದ ಇಂದ್ರನ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಮಿಗಿಲಾಯಿತು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿಸಹ ದುರ್ಲಭವಾದ ರತ್ನಗಳು

ಈತನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲುಂಟು. ನೋಡಿರಿ! ಈ ಕುದುರೆಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಇದರ ಮೇಲೆ ಹತ್ತುವದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸಂಶಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವನಾದರೂ ಗಂಧರ್ವಪುರುಷನು ಋಷಿಗಳ ಶಾಪದಿಂದ ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೋ ಏನೋ? ಸಾಧಾರಣ ಕುದುರೆಗಳಿಗೆ ಇಂಥ ಅಲೌಕಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಮುನಿಗಳ ಶಾಪದಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಕಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಪಶ್ವಾದಿಗಳ ಕಾಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲಶಿರ ಎಂಬ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ರಂಭೆ ಎಂಬ ಅಪ್ಸರಾಂಗನೆಯು ಸ್ವರ್ಗಬಿಟ್ಟು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಿನೀ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಮತ್ತಿಕಾವತೀ ನಗರದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿ, ಶತಧನ್ವ ರಾಜನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಇದ್ದಳು. ಮತ್ತೂ ಹಲಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳು ಶಾಪಮೂಲಕವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬದಾಗಿ ಪುರಾಣಾಂತರ ಕಥೆಗಳುಂಟು ಇದಾವದರೂ ಶಾಪದ ಫಲವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಂತೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ." ಎಂದು ಎದ್ದು ಮೇಲೆ ಹತ್ತಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ "ಮಹಾತ್ಮನೇ, ನೀನು ಯಾವಾತನಿದ್ದೀಯೋ ಇರು, ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಆರೋಹಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ನನ್ನ ತಪ್ಪ ಕ್ಷಮಿಸು" ಎಂದು ಪುನಃ ಮನದೊಳಗೆ ಅಂದನು. ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿದು ಆರೋಹಣ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಆತನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತದೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಇಂದ್ರಾಯುಧವು ತನ್ನ ಗೋಣು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ, ಓರೆಗಣ್ಣಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಬಲಗಾಲಿನಿಂದ ನೆಲ ಕೆದರಿ ಹೇಕರಿಸಿತು. ಅದನು ಆರೋಹಿಸಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಹೊರಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೆ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದ ರಾಜಪುತ್ರರು ನಾ ಮುಂಚೆ ನೀ ಮುಂಚೆ ಎಂದು ಮುಂದುವರಿದು ಬರಲು, ಬಲಾಹಕನು ಅವರೆಲ್ಲರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮದಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿವರಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆದರದಿಂದ ಅವರವರ ಭೆಟ್ಟಿಯ ತಕ್ಕೊಂಡು ತಕ್ಕ ಸನ್ಮಾನಮಾಡಿ ಆ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನೊಡಗೊಂಡು, ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಆ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ವಂದಿಮಾಗಧರ ಸ್ತುತಿ ಪಾಠಗಳ ಉಗ್ಗಡಣೆಯಿಂದ ಊರಿಗೆ ಬಂದನು. ಇತ್ತ ಊರೊ

ಳಗಿನ ಜನರೆಲ್ಲರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹಲವರು ಮಾಳಿಗೆ ಏರಿ, ಹಲವರು ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆ ಹತ್ತಿ, ಕೆಲವರು ಕಿಡಿಕೆಗಳೊಳಗೆ, ಹಲವರು ಬಾಗಿಲುಗಳೊಳಗೆ, ಹಲವರು ಬಾಗಿಲ ಮುಂದಿನ ಕಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಟ್ಟಣದೊಳಗಿದ್ದ ರಾಜಬೀದಿಗಳು ಬಹು ಅಗಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ಅನುವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ದಟ್ಟಣೆಯಾಯಿತು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಜನರೆಲ್ಲರು—" ಇಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯವು ಫಲಿಸಿತು! ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೃಪ್ತವಾದವು. ಈ ದೊರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವು ಧನ್ಯರಾದೆವು! ಎಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಿಂತನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಆತನಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದರು. ನಗರದೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೂ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರದಿಂದ ಬಂದನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯ ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕೆಲಸವರ್ಧಕೈಯೊಳಗೇ :—ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಎಡಗೈಯ್ಯೊಳಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯನ್ನೂ ಬಲಗೈಯೊಳಗಿನ ಕುಂಕುಮದ ಕರಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಹಾಗೇ ಹಿಡಕೊಂಡು ಹಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರು ನೋಡುವ ಅವಸರದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು; ಕಾಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಅಲತಿಗೆಯ ರಸವು ಇನ್ನೂ ಆರಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ನೋಡುವ ಲವಲಕಿಕೆಯಿಂದ ಹಲವು ತರುಣಿಯರು ಒಳಗಿಂದ ಓಡುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಬಂದರು; ಕೊರಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹಿಡಿದ ಮುತ್ತಿನ ಏಕಾವಳೀ ಸರಗಳು ಹಾಗೇ ಅವರ ಕೈಯೊಳಗೆ ಜೋತಾಡುತ್ತಿರುವವು; ಬಾಲೆಯರು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ಬಾಯಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಚಿನ್ನದ ಬಟ್ಟಲಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡುವ ತವಕದಿಂದ ಓಡಿಬಂದರು; ಅವಸರದಿಂದ ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆ ಏರುವಾಗ ಹಲವು ನಿತಂಬಿನಿಯರ ನಡುವಿನ ಪಟ್ಟಿಗಳು ಸಡಲಿ ಬಿದ್ದವು; ಹಲವರ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಹಾರಗಳು ಹರಿದು ಮುತ್ತುಗಳುದುರಿದವು; ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೈಕಾಲುಗಳೊಳಗಿನ ಕಂಕಣ ನೈಜಣಗಳ ಝುಣತ್ಕಾರದ ಧ್ವನಿಯೇ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವದು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಆ ನಗರದೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳ

ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಉಂಟಾದ ಅಪ್ರತಿಮ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣಿಸಿದರೂ ತೀರದು; ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು— ' ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲುವರಿವ ಚೆಲುವ ಬಿಳಿಯ ಚಾಮರಗಳೊಳಗೆ ಮೋರೆ ಎಷ್ಟು ಚಂದ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ ನೋಡಿರೇ! ಅದು ನೋಡು! ಆತನ ಮುಂಡಾಸದ ಮೇಲಿನ ಮುತ್ತಿನ ತುರಾಯಿ ಎಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ! ನೋಡು ನೋಡು ವೈಶಂಪಾಯನನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಆತನ ಮುದ್ದು ಮುಖದ ಮುಗುಳ್ನಗೆಯು ನೋಡುವವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ; ಇಂಥ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ಜಗದೀಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವಲ್ಲದೆ ಕಂಡವರಿಗೆ ಬರುವವೇ? ಈ ಪುರುಷನನ್ನು ಪತಿಯಾಗಿ ವರಿಸುವ ಪುಣ್ಯವಂತಳು ಯಾವಾಕೆ ಇದ್ದಾಳೋ ತಿಳಿಯದು, ಆಕೆಯೇ ಲೋಕದೊಳಗೆ ಧನ್ಯಳು! ಅವಳ ಸುಕೃತಕ್ಕೆ ಸರಿ ಇಲ್ಲ; 'ಇಂಥ ಪುತ್ರರತ್ನವನ್ನು ಹೆತ್ತ ನಮ್ಮ ವಿಲಾಸವತೀ ರಾಣಿಯವರ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆಯೇ?" ಎಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ದರ್ಶನದಿಂದ ಆನಂದ ಕೊಡುತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ರಾಜಮಂದಿರದ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕುದುರೆಯಿಳಿದು, ವೈಶಂಪಾಯನನ ಕೈಹಿಡಿದು, ಮುಂದೆ ಬಲಾಹಕನು ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಚೋಪದಾರರು ' ಪರಾಕು " ಎಂದು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ವಂದಿಗಳೂ ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳೂ ಹೊಗಳುತ್ತಾರೆ, ರೈತರೂ ರಾಹುತರೂ ಮುಜುರೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ, ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೆ ವೃದ್ಧನಾರಿಯರು ಅಂತಃಪುರದೊಳಗಿಂದ ಬಂದು ಆರತಿಮಾಡಿ ನಿವಾಳಿಯ ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ, ಸಂಗಡ ಶೂರರಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಮುಕುಟವರ್ಧನರು ವಿನಯದಿಂದ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಬಂದು ಸರದಾರರ ಸಮೂಹದೊಡನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ದೂರದಿಂದಲೇ ತಲೆವಾಗಿ ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ವಂದನೆ ಮಾಡಿದನು.

ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ಅರಸನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ " ಬಾ, ಮಗನೆ" ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಅದರಂತೆ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನೂ

ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತ ಬಳಿಕ “ ಮಗನೇ ನಿನ್ನ ಹಡೆದಾಕೆಯೂ ಅಂತಃಪುರದೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಯಾವಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡೇವೆಂದು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ; ಹೋಗು, ಅವರಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗು ” ಎಂದು ಅರಸನು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ, **ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವೈಶಂಪಾಯನ**ನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಅಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಅರಸುಮನೆತನದೊಳಗಿನ ಕುಲೀನ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ಪುರಾಣ ಕೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತ ತಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾಲಿಗೆರಗಿದನು. ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ **ವಿಲಾಸವತಿ**ಯು ನೂರಾರು ಮಂದಿ ದಾಸಿಯರು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದರೂ ತಾನೇ ಆನಂದದಿಂದ ಆರತಿಯಮಾಡಿ, ನಿವಾಳಿಯ ತೆಗೆದು ಮಗನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮುಂದಾಡಿ **ವೈಶಂಪಾಯನ**ನನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, **ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ** ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, “ ಮಗನೇ, ನೀನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಆಟಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ವಿದ್ಯಾಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಗುರುಗಳ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಿ, ಅವರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಬಂದು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ದಿಟಗೊಳಿಸಿದಿ; ನಿನ್ನ ಧೈರ್ಯಕ್ಕೂ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಗೂ ತಕ್ಕ ಫಲವಾಯಿತು; ನಿನ್ನಿಂದ ಇಂದಿಗೆ ನಾನು ಧನ್ಯಳಾದೆನು! ಇನ್ನು ಸದ್ಗುಣ-ಸೌಂದರ್ಯ-ಸಂಪನ್ನಳಾದ ಕುಲೀನ ಹೆಂಡತಿಯು ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದದ್ದನ್ನು ಎಂದಿಗೆ ನೋಡೇನು!” ಎಂದು ಮಾತಾಡಿ ಮಗನಿಗೆ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟಳು. ಬಳಿಕ **ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು** ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಉಳಿದ ರಾಜಸ್ತ್ರೀಯರ ದರ್ಶನತಕ್ಕೊಂಡು, ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಏರಿ **ವೈಶಂಪಾಯನ** ಸಹಿತ ಅರಸುಮಕ್ಕಳೊಡಗೊಂಡು **ಶುಕನಾಸ**ಮಂತ್ರಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಆತನ ಮನೆಯ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮುಂದೆ ಆನೆಗಳು ಝುಲಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದವು; ಚೌಘಡೆಯ ವಾದ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಕುದುರೆಗಳೂ ರಥಗಳೂ ಒಂದರಹಿಂದೊಂದು ಸಂದಣಿಗೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದವು; ರಾಜಸೇವಕರು ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾಗಿ ಇತ್ತಲಿಂದತ್ತ, ಅತ್ತಲಿಂದಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಭೆಟ್ಟಿಗೆಬಂದ ಕಾಪಾಲಿಕ, ಶೈವ ಬೌದ್ಧ ಮುಂತಾದ ಮತಸ್ಥರು ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಆ

ಸಂದಣಿಯೊಳಗಿಂದ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯಿಳಿದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವೈಶಂಪಾಯನನ ಕೈಹಿಡಕೊಂಡು, ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಭಾಲದಾರರು ಮಾರ್ಗತೋರಿಸಲು, ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರ ಸಮೂಹದೊಡನೆ ಶುಕನಾಸನು ಕುಳಿತಕೊಂಡ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೂರದಿಂದಲೇ ಅರಸನಿಗೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ಆತನಿಗೂ ವಂದನೆಮಾಡಿದನು. ಶುಕನಾಸನು ಎದ್ದು ಮುಂದಕ್ಕೆಬಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನೂ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಸೇವಕರು ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಆಸನವನ್ನು ತವಕದಿಂದ ತರಲು, ಅದನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿಸಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕೆಳಗೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಬಳಿಕ ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ—"ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರ ಪುಣ್ಯವು ಇಂದಿಗೆ ಫಲಿಸಿತು; ಯಾವತ್ತೂ ಗುರುಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿಜವಾದವು, ನಮ್ಮ ಹರಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಇಂದಿಗೆ ಕೈಗೂಡಿದವು. ಭರತ ಭಗೀರಥರನ್ನು ಹೋಲುವ ನಿಮ್ಮಂಥ ಪಾಲಕರು ಪ್ರಾಪ್ತರಾದುದರಿಂದ ಈ ಪೃಥ್ವಿಯೂ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಧನ್ಯರೇ ಸರಿ. ತಾವು ಈ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಚಿರಕಾಲವಾಳಬೇಕೆಂಬದಾಗಿ ದೇವರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಮಾತಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆತಕ್ಕೊಂಡು ಅಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ವೈಶಂಪಾಯನನ ಮಾತೆಯಾದ ಮನೋರಮಾತಾಯಿಯ ದರ್ಶನತಕ್ಕೊಂಡು, ತನಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಸಿದ ಕುಮಾರಭವನವೆಂಬ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಶಯನಸ್ಥಾನದ ಹತ್ತಿರವೇ ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಮಣಿಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದನು. ಮರುದಿವಸ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅರಸನ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಟೆಯಾಡಹೋಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದಕೂಡಲೆ ಸ್ನಾನಗೃಹದೊಳಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತ ಕುಲವರ್ಧನೆ ಮೊದಲಾದ ದಾಸಿಯರು ಮಲ್ಲಿಗೆಯೆಣ್ಣೆ ಮುಂತಾದ ಅಂಗರಾಗಗಳನ್ನು ಚಂದವಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮೈಗೆ ತೊಡೆದು, ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಬಳಿಕ ಕೆಲವು ಮಿತ್ರ

ರಾದ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಷಡ್ರಸಯುಕ್ತವಾದ ಸುಗ್ರಾಸವನ್ನು ಭುಂಜಿಸಿದನು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳು ಹೋದ ತರುವಾಯ ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಜಾವಿನಲ್ಲಿ ವಿಲಾಸವತೀದೇವಿಯುವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಕೈಲಾಸನೆಂಬ ಕಾರಕೂನನು ಪತ್ರಲೇಖೆಯೆಂಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ವಂದನೆಮಾಡಿ—"ಸ್ವಾಮಿ, ವಿಲಾಸವತೀ ಅಮ್ಮನವರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ತಮಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಚಿತ್ತವಿಡಬೇಕು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ದೊರೆಗಳು ಕುಲುತೇಶ್ವರ ರಾಜನ ಮೇಲೆ ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ದಾಳಿಯುಮಾಡಿ ಆತನನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ರಾಜ್ಯಪದದಿಂದ ತಳ್ಳಿ, ಆತನ ಮಗಳಾದ ಈ ಪತ್ರಲೇಖೆಯೆಂಬ ಕನ್ನೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡುಬಂದು ರಾಣಿಯವರ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟರು; ಇವಳು ತೀರ ಸಣ್ಣಾಕೆ ಇದ್ದದರಿಂದಲೂ ಅರಸನ ಮಗಳಾದುದರಿಂದಲೂ ದೇವಿಯುವರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗಳಂತೆ ಈಕೆಯನ್ನು ಜೋಕೆಮಾಡಿ, ಈಗ ತಮ್ಮ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವಳೆಂದು ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು, ಉಳಿದ ದಾಸಿಯರೊಳಗೆ ಈಕೆಯನ್ನು ಎಣಿಸಬಾರದೆಂತಲೂ, ಬಹು ದಿವಸ ಜೋಪಾನಮಾಡಿದ ಕಾರಣ ಈಕೆಯಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ ಪೂರ್ಣ ಉಂಟೆಂತಲೂ, ನೀವಾದರೂ ಈಕೆಯ ಕೂಡ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂತಲೂ ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈಕೆ ದೊಡ್ಡ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಕೆ; ಮರ್ಯಾದಾಶೀಲಳು, ಈಕೆಯ ರೀತಿಗಳು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಕೈಲಾಸಕನು ಕೈಮುಗಿದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಪತ್ರಲೇಖೆಯು ರಾಜಪುತ್ರನಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ವಂದನೆಮಾಡಿದಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಆವಳನ್ನು ನೋಡಿ—"ಒಳ್ಳೆಯದು, ತಾಯಿಯಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ನಡಕೊಳ್ಳುವನು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೈಲಾಸಕನಿಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟನು. ಆ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಎಡಬಿಡದೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಕೂಡ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆತನು ಕಾನನಕ್ಕೆ ಬೇಟೆಯಾಡ ಹೋಗಲಿ, ಅರಮನೆಗೆ ಅರಸನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿ, ತನ್ನ ಸೌಧಾಗ್ರದಲ್ಲಿರಲಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ನೆಳಲಿನಂತೆ ಅವಳು ಒಂದು ಕ್ಷಣ

ಹೊತ್ತು ಸಹ ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆಗಲುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಾದರೂ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಲೋಭ ಮಾಡುತ್ತ, ನಂಬಿಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಹಿತದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು

ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ಅರಸನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಶುಕನಾಸ ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವಾಗುವದು ಮುಂದ ಒಂದೆರಡು ದಿನವಿರುವಾಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಶುಕನಾಸನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಶುಕನಾಸನು—"ಯುವರಾಜರೇ, ನೀವು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿದವರು. ಸರ್ವವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರು. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನಿಮಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ; ಆದರೂ, ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಬೇಕು ತಾರುಣ್ಯದ ಯೋಗದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ತಮವು (ಅಜ್ಞಾನವು) ಉಳಿದ ಅಂಧಕಾರದಂತೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದೇನೂ ನಷ್ಟವಾಗುವದಲ್ಲ, ಅಂಥ ಗಹನವಾದದ್ದು, ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮದವು ಐಶ್ವರ್ಯ ಹೋದರೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ, ಅಷ್ಟು ಕಷ್ಟಕರವಾದದ್ದು. ಗರ್ವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ತಾಪವು ಶೀತೋಪಚಾರಗಳಿಂದೇನೂ ಶಾಂತವಾಗುವದಲ್ಲ, ಅಂಥ ಉಗ್ರವಾದದ್ದು. ವಿಷಯವೆಂಬ ನಂಜಿನಿಂದ ಸಾಯುವದು ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಮನುಷ್ಯರು ಅದರ ಸವಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ, ಅದು ಅಂಥ ಮೋಹಕವಾದದ್ದು ಕಾಮಲಂಪಟವೆಂಬ ಮಲಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದವರು ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ವಿರಳ; ದಿನಾಲು ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಈ ಮಲವು ಹೋಗುವದಲ್ಲ; ರಾಜ್ಯಸುಖವೆಂಬ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಬೆಳಗಾದರೂ ಎಚ್ಚರವಾಗುವದಿಲ್ಲ; ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಬುದ್ಧರಾದ ಅರಸರು ಸಹ ಇನ್ನೂ ಈ ನಿದ್ರೆಯೊಳಗೇ ಆಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ಇಂಥ ಘೋರನಿದ್ರೆ ಇದು, ಸ್ವಾಮಿ ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಬೇಕು. ಗರ್ಭಶ್ರೀಮಂತತನ, ನೂತನ ತಾರುಣ್ಯ, ಅನುಪಮ ಸೌಂದರ್ಯ, ಅಲೌಕಿಕಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ

ಒಂದು ಇದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಅವಿಚಾರಕ್ಕೊಳವಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಲಿ ಸಾಕು; ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದರಂತೂ ಕೇಳುವದೇನು ? ಎಂಥ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮನುಷ್ಯನಾವರೂ ತಾರುಣ್ಯವೊದಗಿದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಂದೇನಾದೀತು ಏನಾಗದೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ವಿಷಯಾರಣ್ಯದೊಳಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಎರಳೆಗಳು ಸುಖೋಪಭೋಗವೆಂಬ ಮೃಗಜಲಕ್ಕೆಳಸಿ ಹರಿದಾಡುತ್ತವೆ. ಮೊದಲು ತುಚ್ಛವಾಗಿಯೂ ನೀರಸವಾಗಿಯೂ ತೋರುವ ವಿಷಯಗಳೇ ಮುಂದೆ ಯೌವನ ಮದದ ಮಬ್ಬು ತಲೆಗೇರಿದಾಗ ಇಂಪಾಗಿಯೂ ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿಯೂ ತೋರುವವು; ಇಂಥ ಸದುಪದೇಶವು ನಿಮ್ಮಂಥ ವಿಚಕ್ಷಣರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತಿದಹಾಗೆ ಅಶಿಕ್ಷಿತರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ, ದುಷ್ಟರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಹತ್ತುವದಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ನಿಮಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾಲವು ಇದೇ ಸರಿ, ಯಾಕಂದರೆ ಇನ್ನೂ ನಿಮಗೆ ವಿಷಯರಸದ ಸವಿ ಹತ್ತಿಲ್ಲ ಇಂಥ ಸದುಪದೇಶವು ಕಾಮನ ಕೂರಂಬುಗಳು ನಟ್ಟವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಡುವದಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ದುರ್ಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಅನ್ನಕೂಡದು; ಚಂದನವೃಕ್ಷದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೆಂಕಿ ಸುಡುವದಲ್ಲೆನ್ನಬಹುದೋ? ಮತ್ತು ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮನುಷ್ಯನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ನಡೆಯುವನೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲ; ನೋಡಿರಿ ನೀರಿನಿಂದ ಬೆಂಕಿಯು ಆರುವದು, ಆ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ವಡವಾಗ್ನಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಗುರುಗಳ ಹಿರಿಯರ ಹಿತೋಪದೇಶಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತ ನಾನು ನನ್ನದೆಂಬ ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದೆ, ಬಹಳ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಗುರೂಪದೇಶಗಳನ್ನು ಕೇಳುವದೇ ಕಿವಿಗೆ ಭೂಷಣವು. ಅರಸನ ಮಾತಿಗೆ ತಲೆದೂಗುವವರೇ ಬಹಳ ಮಂದಿ ನಿಸ್ಪೃಹತೆಯಿಂದ ಅರಸನಿಗೆ ಅಂಜದೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೇಳುವವರು ಬಹಳ ಅಪರೂಪ ಅಂಥದರೊಳಗೂ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬನು ಗಂಟುಬಿದ್ದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಗರ್ವರೂಪಮಲದಿಂದ ಅರಸರ ಕಿವಿಗಳು ಗಡಮು ಹಾಕಿರುತ್ತವೆ; ಆದರಿಂದ ಆತನು ಹೇಳಿದ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತುಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವವು. ಮುಖಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವವರ ಮರುಳು ಮಾತುಗಳಿಗೆ

ಮೋಹಿತರಾದ ಅರಸರ ಮನಸ್ಸು ಗುರುಹಿರಿಯರ ಸದುಪದೇಶಕ್ಕೆ ಎಳಸುವದಿಲ್ಲ; ಅಂಥವರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಉಪದೇಶವು ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಿದ ಕೊಡದಮೇಲೆ ಹಣಿಸಿದ ನೀರಿನಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸರಿ; ಆದುದರಿಂದ ಉಪದೇಶಕನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಖೇದವಾಗುವದೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಏನೂ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಜೀಯಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಜನರು ಒಣ ಹೆಮ್ಮೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ! ಇಂಗಡಲೊಳಗಿಂದ ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಈಕೆಗೆ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರ ನೆರಳು ಬಿತ್ತೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಹಾಗೆ ಚಂದ್ರನ ಕಲೆಯಿಂದ ವಕ್ರತ್ವವು, ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷದ ಪಲ್ಲವದಿಂದ ರಾಗವು, ಉಚ್ಚೈಃಶ್ರವದಿಂದ ಚಪಲತೆಯು, ಕಾಲಕೂಟ ವಿಷದಿಂದ ಮೋಹನಶಕ್ತಿಯು, ಮದ್ಯದಿಂದ ಮದವು, ಕೌಸ್ತುಭ ಮಣಿಯಿಂದ ಕಾಠಿಣ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು ಈಕೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನೋಡನೋಡಲು ಮಿಂಚಿನಹಾಗೆ ತೋರಿಯಡಗುವಳು. ಜಾಣರು ಸಿರಿಯನ್ನು ನೆಚ್ಚಬಾರದು. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕುಟಿಲತನವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ತೀರದು. ಸ್ವಾಮಿ, ಇಂದು ಐಶ್ವರ್ಯದ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ನಾಳೆಗೆ ತೊಲಗಿ ಆತನನ್ನು ಮಣ್ಣುಪಾಲು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಂಥ ದುಷ್ಟಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಗಾಳಿ ಒಮ್ಮೆ ಮೈ ಸೋಂಕಿದರೆ ಸಾಕು; ಆ ಪುರುಷನು ವಿದ್ವಾಂಸನಿರಲಿ, ಜಾಣನಿರಲಿ, ಪರಾಕ್ರಮಿ ಇರಲಿ, ಕುಲೀನನಿರಲಿ, ಸುಶೀಲನಿರಲಿ, ಎಂಥವನಿದ್ದರೂ ಆವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಲೋಪ ಮಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಯು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ನಿಜವಾದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಎರವು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅಭಿಷೇಕದಿಂದಲೇ ಅರಸರ ಸೌಜನ್ಯವು ತೊಳೆದು ಹೋಗುವದು. ಆಗಿನ ಹೋಮಾಗ್ನಿಯ ಹೊಗೆಯಿಂದ ಅವರ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಹೃದಯವು ಮಲಿನವಾಗುವದು; ಪುರೋಹಿತನು ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅರಸರ ಕ್ಷಮಾಗುಣವು ಲಯವಾಗುವದು. ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕಿರೀಟ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ತಲೆಬೆಳ್ಳಗಾಗುವದನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಛತ್ರ ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ಪರಲೋಕವು ಮರೆಯಾಗುವದು. ಚಾಮರದ ಗಾಳಿಗೆ ಅವರ ಸತ್ಯಶೀಲತ್ವವು ಹಾರಿಹೋಗುವದು. ಚೋಪದಾರರ

ಕೈಯೊಳಗಿನ ವೇತ್ರದಂಡದಿಂದ ಅರಸರ ಔದಾರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳು ಅಡಗುವವು. ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳ ಜಯುಜಯುಕಾರ ಶಬ್ದಗಳೊಳಗೆ ಅವರು ಸಾಧುಜನರ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರು ಎಲ್ಲ ದುರ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ತವರಮನೆಯಾಗುವರು. ಜೂಜಾಡುವದೇ ವಿನೋದವೆಂದೂ ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮಾಡುವದೇ ಚತುರತನವೆಂದೂ, ಬೇಟೆಯಾಡುವದೇ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಪರಿಶ್ರಮವೆಂದೂ, ಮದ್ಯಪಾನವೇ ತಕ್ಕ ವಿಲಾಸವೆಂದೂ, ಗುರುಹಿರಿಯರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದೂ, ವೇಶ್ಯಾಂಗನೆಯರ ಗಾನನೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಲುಬ್ಧರಾಗುವದೇ ರಸಿಕತನವೆಂದೂ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವದೇ ಮನಸ್ಸಿನ ದೊಡ್ಡಸ್ತನವೆಂದೂ, ಜನರು ಹೇಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ತಾವು ಸುಮ್ಮನೇ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿರುವದೇ ತಾಳ್ಮೆಯೆಂದೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೆಬಂದಂತೆ ಮಾಡುವದೇ ಘನತೆಯೆಂದೂ, ದೇವರಭಯವನ್ನು ತೊರೆದು ನಿಲ್ಲುವದೇ ಪರಾಕ್ರಮವೆಂದೂ, ಸ್ತುತಿಪಾಠಕರ ಕೊಂಡಾಟವೇ ಕೀರ್ತಿಯೆಂದೂ, ಚಂಚಲತನವೇ ಉತ್ಸಾಹವೆಂದೂ, ತಾರತಮ್ಯವರಿಯದಿರುವದೇ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವೆಂದೂ ಅರಸರು ತಿಳುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜಕುಮಾರರೇ, ಇಂಥ ವಿಪರೀತ ಸ್ಥಿತಿಗೊಳಗಾದ ಅರಸರು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಇಹಪರಸುಖಕ್ಕೆ ಎರವಾಗುವರು. ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಾದರೂ ಆ ಅರಸನಿಗೆ ಸೊಗಸು ಇಲ್ಲ ಕಂಡಿರಾ! ಹಲವರು ಹಣದ ಕಕ್ಕುಲಾತಿಯಿಂದ, ಹಲವರು ದಿನಾಲು ಹೊಸಹೊಸ ಬಗೆಯ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ, ಹಲವರು ಪರನಾಡುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಸಾರ್ವಭೌಮರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ, ಕೆಲವರು ಸ್ವರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಒಳಸಂಚುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ, ಈ ಮೇರೆಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಚಿಂತೆಯೊಳಗೆ ಕುದಿಯುತ್ತಲೂ, ಕುಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೂ, ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಲೂ, ಅವುಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಲೂ ಕ್ಲೇಶಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬಹುತರವಾಗಿ ಅರಸರ ಸುತ್ತು

ಮುತ್ತು ದುಷ್ಟರೂ ದುರಾಚಾರಿಗಳೂ ನೆರೆದು, ಒಳಗೆ ಅವರ ಮೂರ್ಖತ ನಕ್ಕೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹೊರಗೆ ಮುಖಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಚಿತ್ತ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಿಸುವ ಆ ದುಷ್ಟರ ಪದ ರ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಆ ಅರಸರು ಮರುಳಾಗಿ ಅವರು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಿ, ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ತಾವು ಮರಣಧರ್ಮಿ ಗಳೆಂಬವನ್ನು ಮರೆತು, ಕೇವಲ ದೇವರ ಅವತಾರವೆಂದು ತಿಳುಕೊಂಡು ಮಂದಿಗೆ ತಾವು ದರ್ಶನ ಕೊಡುವದೇ ಅವರ ಮೇಲಿನ ಅನುಗ್ರಹವೆಂ ತಲು, ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಜನರನ್ನು ನೋಡುವದೇ ಅವರ ಮೇಲಿನ ಉಪಕಾರವೆಂ ತಲು, ಅವರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುವದೇ ವರಕೊಟ್ಟಹಾಗೆಂತಲು, ಅವರನ್ನು ಸೋಂಕುವದೇ ಅವರ ಪಾಪಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆಂತಲು, ತಿಳುಕೊಂ ಡು, ಮದದಿಂದ ಮುಂದುಗಾಣದವರಾಗಿ ದೇವರ ಭೀತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ; ವಿದ್ವಾಂಸರ ಉಪಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಸದುಪದೇಶ ಮಾ ಡುವ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಮುದಿಹುಚ್ಚು ಹತ್ತಿ ಸುಮ್ಮನೇ ವಟವಟ ಹಚ್ಚುತ್ತಾ ರೆಂದು ಹಳಿಯುತ್ತಾರೆ, ಒಳಿತು ಹೇಳುವವರಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ತೆಗೆಯು ತ್ತಾರೆ; ದೇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಹಾಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂ ಡು ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ, ತಾವು ಅಂಬದ್ದೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಅನ್ನುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರೊಡನೆಯೇ ಅರಸರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡುವರು; ಇಂಥವರಿಗೇ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವರು; ಇಂಥ ಕೀಳರ ಗೆಳೆತನಮಾಡಿ, ಅವರು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಕೇಳುವರು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು, ರಾಜ್ಯವೆಂಬುವದು ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಿಗೆ; ತಾರುಣ್ಯವು ಮದ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮದಗೊಳಿಸುವಂಥದು. ಆ ಕಾರಣ ಮಂದಿ ನಗದಂತೆ, ಸಾಧುಜನರು ಹಳಿಯದಂತೆ, ಗುರುಹಿರಿಯರು ಧಿಕ್ಕರಿಸದಂತೆ, ಇಷ್ಟಮಿತ್ರ ರಿಗೂ ವಿದ್ವಜ್ಜನರಿಗೂ ಖೇದವಾಗದಂತೆ ನೀವು ವರ್ತಿಸಬೇಕು, ಕಂಡಿರಾ! ಧೂರ್ತರನ್ನೂ, ದುಷ್ಟರನ್ನೂ, ಜಾರರನ್ನೂ ಚೋರರನ್ನೂ ಹತ್ತರ ಬರ ಗೊಡಬಾರದು: ಇಲ್ಲದ ದುರಾಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಮೊಸಗೊಳಿಸುವ ಠಕ್ಕರು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿಯುಂಟು. ಇದರಂತೇ ಹೆಂಗಸರ ಮೊಗದಾ ವರೆಗೂ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವ ಅವರ ಸವಿನುಡಿಗಳಿಗೂ ಮರುಳಾ

ಗಬಾರದು. ವೈರಿಗಳ ಉಕ್ಕಿನ ಬಾಣವನ್ನು ಎದೆಗೊಟ್ಟು ತಾಳಬಹುದು. ಕಾಮನ ಕೋಮಲವಾದ ಹೂಬಾಣದ ಹೊಡತವ ತಾಳುವದು ದುಸ್ತರವು. ನೀವು ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳು, ಮಹಾರಾಜರಂತೂ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಇಟ್ಟು ನಿಮಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಮದಾಂಧರಾಗುವ ಅಶಿಕ್ಷಿತರಿಗೇ ಈ ಉಪದೇಶವು ಅವಶ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ನನ್ನ ಮನವರಿಕೆ ಇದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಸರಳತನವನ್ನೂ ಕಂಡು ಅತ್ಯಾನಂದಪಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಕೂಡ ಇವೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡದೆ ಇರುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ನಿಮ್ಮನ್ನ ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ; ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಮಾರಂಭವಾದ ಬಳಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಬಂದ ಈ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ, ಹಗೆಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಆಪ್ತರನ್ನು ಉತ್ಕರ್ಷಗೊಳಿಸಿ, ಮಹಾರಾಜರು ಮೊದಲೇ ಜಯಿಸಿದ ಈ ಯಾವತ್ತು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡುಹೋಗಿ ತಿರುಗಿ, ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆಯಬೇಕು." ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಶುಕನಾಸನು ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ಶುಕನಾಸನ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಪ್ರಸನ್ನಹೃದಯನಾಗಿ ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಮುಂದೆ ಒಂದು ಶುಭ ದಿವಸ ಅರಸನು ಯಾವತ್ತು ಮಾಂಡಲಿಕ ಭೂಪಾಲರನ್ನೂ, ವಜೀರ ಉಮರಾವರನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ, ಶುಕನಾಸ ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಂದ ಸರ್ವ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ತಾನು ಸ್ವತಃ ಅಭಿಷೇಕ ಕಲಶವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಪ್ರಕಾರ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಮೇರುಪರ್ವತದ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಪೌರ್ಣಿಮಾಚಂದ್ರನು ಶೋಭಿಸುವಂತೆ ಕಾಂಚನಮಯವಾದ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಪೃಥ್ವೀಪತಿಯಾದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸರ್ವರಿಗೂ ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು. ಊರತುಂಬ ಜಯಜಯ ಧ್ವನಿಯಾಯಿತು. ಪುರಜನರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆಮನೆಗೆ ಗುಡಿ ತೋರಣಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬೀದಿಬೀದಿಗೆ ಕುಂಕುಮೋದಕದ ತಳಿಗೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಹಲವು ದಿನ ಆನಂ

ದೋತ್ಸಾಹಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆ ಸಹಿತ ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು, ಯಾವತ್ತು ಅರಸರಿಂದ ಕಪ್ಪಗಾಣಿಕೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಹೊರಟನು ಮುಂದೆ ಆತನು ಕ್ರಮದಿಂದ ಮೂಡ,ತೆಂಕ, ಪಡುವ. ಬಡಗ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಮಲೆತು ನಿಂತ ಅರಸರನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಕಪ್ಪಗಾಣಿಕೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಮೂರು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಪೃಥ್ವೀಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ, ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದ ಹತ್ತರ ಹೇಮಜಟನೆಂಬ ಕಿರಾತನಾಳುವ ಸುವರ್ಣಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅದನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ದಣಿದ ದಂಡಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಾಗಲೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡಾರಗೊಟ್ಟು, ಕೆಲವು ದಿನ ನಿಂತು ಕೊಂಡನು.

ಅಲ್ಲಿ ದಂಡು ಇಳಿದಾಗ ಒಂದು ದಿವಸ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಬೇಟೆಯಾಡಹೊರಟು, ಹೋಗಹೋಗುತ್ತ ಕಾನನದೊಳಗೆ ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಸೋಜಿಗಗೊಂಡು, ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಅವುಗಳ ಹತ್ತರ ಹೋದನು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಆ ಕಿನ್ನರ ಮಿಥುನಗಳು ಓಡಹತ್ತಿದವು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತನ ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಅತಿತ್ವರೆಯಿಂದ ಓಡಿಸಿ, "ಇಕೋ ಈಗ ಸಿಗುತ್ತವೆ, ಇಕೋ ಹಿಡಿದೆ," ಎಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ಅವುಗಳ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ತನ್ನ ದಂಡು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದೆರಡು ಗಳಿಗೆಯೊಳಗೇ ಐವತ್ತು ಗಾವದ ದೂರ ಹೋದನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆ ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳು ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಒಂದು ಬಹುಎತ್ತರವಾದ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಏರಿಹೋದವು. ಅದನ್ನುಕಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮನದೊಳಗೆ— ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಇವು ತನ್ನ ಕೈವಶವಾಗುವ ಯತ್ನ ಮೀರಿತು; ವಿಚಾರಗೆಟ್ಟು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಇವುಗಳ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಬಂದೆನು! ನನ್ನಿಂದ ಮೂರ್ಖತನವಾಯಿತು! ಈ ಕಿನ್ನರದಂಪತಿಗಳು ನನಗೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದವು? ಇವು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ ಸಿಗದೆ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಅಷ್ಟೇ! ಇಂಥ ನಿಷ್ಫಲವಾದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕಿ, ದಂಡು ಬಿಟ್ಟು ಈ ದಟ್ಟವಾದ ಘೋರಾರಣ್ಯ

ದೊಳಗೆ ಪೋಸಗೊಂಡು ಇಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದೆನು; ಸುವರ್ಣಪುರವೆತ್ತ ಉಳಿಯಿತೋ ನಾನೆತ್ತ ಬಂದೆನೋ ನನ್ನದು ನನಗೇ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗಾಯಿತು! ಇನ್ನು ಈ ಕಟ್ಟಡವಿಯೊಳಗೆ ದಾರಿಯ ತೋರಿಸುವವರು ಯಾರು? ಶಿವಶಿವಾ ಎಂಥ ದಡ್ಡತನವಾಯಿತು! ಈ ಪೃಥ್ವಿಯ ಬಡಗಣ ಮೇರೆಯಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಪುರವುಂಟೆಂತಲೂ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಒಂದು ನಿರ್ಮಾನುಷವಾದ ಅರಣ್ಯವು ಹತ್ತುತ್ತದೆಂತಲೂ ಅದರ ಆಚೆಗೆ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತವುಂಟೆಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಇದೇ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವೋ ಏನೋ! ಇನ್ನು ನಾನು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ನೆಟ್ಟಗೇ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು. "ತನ್ನ ಮೂರ್ಖತನದ ಫಲವನ್ನು ತಾನೇ ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ಎಡಗೈಯಿಂದ ಕಡಿವಾಣ ಜಗ್ಗಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ, ಮರಳಿ ಮನದೊಳಗೆ–"ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು ಬಿಸಿಲೇರಿ ನೆಲ ಕಾಯಿತು, ಕುದುರೆಯು ದಣಿಯಿತು; ಇದಕ್ಕೆ ಮೇವು ತಿನಿಸಿ ನೀರು ಕುಡಿಸಿ, ತಾನೂ ದಣಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು" ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ. ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯೊಳಗೆ ಕ್ರೀಡಿಸಿ ಅದೇ ಹೋದ ಕಾಡಾನೆಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನೂ, ಆ ಆನೆಗಳು ಸೊಂಡಿಯಿಂದ ಬೇರು ಸಹಿತ ಕಿತ್ತುಕಿತ್ತು ಚೆಲ್ಲಿ ತುಳಿದಾಡಿದ ತಾವರೆಗಳನ್ನೂ, ಆ ರಸದಿಂದ ತೊಯ್ದು ನೆನೆದ ನೆಲವನ್ನೂ, ಎಡಬಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಎಳೆಯ ಹುಲ್ಲನ್ನೂ, ಸುವಾಸನೆಗೆ ಸೊಕ್ಕಿದ ತುಂಬಿಗಳು ಮೊರೆದೆರಗುವ ಹೂಗೊಂಚಲುಗಳನ್ನೂ, ದಾರಿಗುಂಟ ಬಿದ್ದ ಮೆಲ್ಲಿಲೆಗಳನ್ನೂ, ಕಾಡಾನೆಗಳ ಕಿವಿಯೊಳಗಿಂದ ಸೋರಿದ ಸುಗಂಧದಿಂದ ನೆನೆದು ಸುಗಂಧಮಯವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸರೋವರವಿದ್ದೀತೆಂದು ಮನದೊಳಗೆಣಿಸಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅದೇ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿದು ಹೋಗಲು:—ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಹಲವು ತರದ ಕಲ್ಲುಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು, ಅವುಗಳ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಪಾಷಾಣಭೇದಿ ಎಂಬ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಚಲ್ಲವರಿದು ಹಬ್ಬಿದ್ದವು; ಶಿಲಾಜಿತು ವೃಕ್ಷಗಳ ರಸದಿಂದಲೂ ಗುಗ್ಗುಳ ಗಿಡಗಳ ರಸದಿಂದಲೂ ತೊಯ್ದು ಅಲ್ಲಿಯ ಕಲ್ಲುಗಳು ಎಣ್ಣೆಮಜ್ಜನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಮುಳಲಮಾರ್ಗದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಸ್ತೂರೀಮೃಗಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳೂ ಕಾಡಾಕಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳೂ ಮೂಡಿರುವವು; ಕಾಡಮಿಕಗಳು ಕೆದರಿದ ಅರದಾ

ಳದ ಪುಡಿಯು ಬಿದ್ದ ಮಾರ್ಗವು ಹೊಂಬಣ್ಣದಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವದು; ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಧಕದ ಉಗ್ರವಾಸನೆಯು ಬರುತ್ತಿರುವದು; ಕೆಲವು ಗವಿಗಳೊಳಗೆ ವನಮನುಷ್ಯರು ಕುಳಿತಿರುವರು; ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಜ್ಜೀವಕ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು; ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆತ್ತದ ಮೆಳೆಗಳೂ ಬಿದರ ಮೆಳೆಗಳೂ ಗಿಡದ ಗುಂಪುಗಳೂ 'ಜಿರ್' ಅನ್ನುತ್ತಿರುವವು. ಇಂಥ ಅಭಿನಂದನೀಯವಾದ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಾಲದಾರಿಯು ಹಿಡಿದು ಆ ಗಿಡದ ಗುಂಪಿನೊಳಗೆ ಹೋಗಲು, ಹೂಗೊಳದ ನೀರಮೇಲಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಮಂದವಾದ ತಂಗಾಳಿಯು ಹೂವುಗಳೊಳಗಿನ ತನಿಗಂಪು ತಂದು, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮೈಗೆ ಸೋಂಕಿ, ಮೂಗಿಗೆ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಬೀರಿ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಹ್ಲಾದಗೊಳಿಸಿ ಸುಳಿಯಿತು; ಅರಳಿದ ತಾವರೆಗಳೊಳಗಿನ ಮಕರಂದ ರಸವನ್ನು ಕುಡಿದು ಮತ್ತವಾದ ಮರಾಳಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಿಲಕ್ಕಿಲಾಟವು ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಮನೋಹರವಾದ ಬನದೊಳಗಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿಟ್ಟ ಕನ್ನಡಿಯೋ; ಭೂದೇವಿಯು ಕ್ರೀಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ಸ್ಫಟಿಕದ ನೆಲಮನೆಯೋ; ಮಹಾಸಾಗರಗಳ ಉಗಮಸ್ಥಾನವೋ; ಉದಕದ ಅವತಾರವನ್ನು ತಾಳಿ ನೆಲಕ್ಕಿಳಿದ ಆಕಾಶವೋ; ಕರಗಿ ಮಡುಗಟ್ಟಿದ ಚಳಿಬೆಟ್ಟವೋ, ಒಬ್ಬುಳಿಗೂಡಿ ಸರೋವರದ ರೂಪ ತಾಳಿದ ತ್ರಿಭುವನದ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವಂಥ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದದ್ದೊಂದು ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದ ತಂಗೊಳವು ಅತಿ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿತು ಆ ಸರೋವರದ ನೀರು ಅತಿ ಸ್ವಚ್ಛವಿದ್ದದರಿಂದ ತಳದೊಳಗಿನ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರವೆಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಗಾಳಿಯು ಹೊಡತಕ್ಕೇಳುವ ತೆರೆಗಳಿಂದ ಸಿಡಿವ ನೀರ್ವನಿಗಳೊಳಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿ, ಇಂದ್ರಧನುಷ್ಯದ ಶೋಭೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವವು. ಇದರ ದಡದಲ್ಲಿ ಕಡುದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ತಮಾಲವೃಕ್ಷಗಳ ನೀಲಚ್ಛವಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಇರುಳೆಂದು ಮರುಳುಗೊಂದು ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳು ಹಗಲೇ ವಿಯೋಗ ದುಃಖ

ವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುವವು. ಎಷ್ಟು ಬಣ್ಣಿಸಿದರೂ ಈ ಸರೋವರದ ಮಹಿಮೆ ತೀರದು! ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಲಖಿಲ್ಯಋಷಿಗಳು ಅನೇಕ ಸಾರೆ ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ; ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ಇದರೊಳಗಿನ ಕಮಲಗಳನ್ನು ದೇವತಾರ್ಚನೆಗೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಯ್ದಿದ್ದಾಳೆ, ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ ಸ್ನಾನದಿಂದಲೂ ಸಪ್ತಋಷಿಗಳ ಅಘಮರ್ಷಣದಿಂದಲೂ ಇದರೊಳಗಿನ ಉದಕವು ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ ಇಂದ್ರನ ಐರಾವತವೂ ಯಮನ ಕೋಣವೂ ಇದರ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿನೋದಿಸುತ್ತವೆ. ಎಷ್ಟೆಂದು ಇದರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಿ! ನೋಡಿದತ್ತೆಲ್ಲ ಕೆಂದಾವರೆ ಹೊಂದಾವರೆ ಬೆಳ್ದಾವರೆಗಳು ವಿಕಸಿತವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತವೆ; ಅವುಗಳ ಮಕರಂದಕ್ಕೆ ಭ್ರಮರಗಳೆರಗಿ ಝೇಂಕಾರಸ್ವರ ಮಾಡುತ್ತವೆ; ನಡುನೀರೊಳಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮೊಸಳೆಗಳೂ, ಆಮೆಗಳೂ, ಮೀನುಗಳೂ ಆನಂದದಿಂದ ಆಡುತ್ತವೆ; ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಲವು ತರದ ಹೂವಿನ ಗೊಂಚಲುಗಳು ಒಪ್ಪುತ್ತವೆ; ಕ್ರೌಂಚಪಕ್ಷಿಗಳು ಕಿಲಿಕಿಲಿಸುತ್ತವೆ; ನವಿಲುಗಳು ನರ್ತಿಸುತ್ತವೆ; ಮರಗಳ ಟೊಂಗೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಮಂಗಗಳು ನೀರಮಡುಗಳೊಳಗೆ ಧಡಧಡನೆ ಹಾರುತ್ತವೆ. ನೀರು ಕುಡಿಯಬಂದ ವನ್ಯಮೃಗಗಳು ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತವೆ; ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದರೆ, ಕಿವಿಮುಟ್ಟ ಕೇಳಿದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಹ್ಲಾದವೂ ಅಂಜಿಕೆಯೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉಂಟಾಗುವವು. ಇಂಥ ಅಚ್ಛೋದಸರೋವರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ದಣಿದ ಶ್ರಮವು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆನಂದಭರಿತನಾಗಿ ಮನದೊಳಗೆ—" ಆ ಕಿನ್ನರಮಿಥುನಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದು ನಿರರ್ಥಕವಾದರೂ ಈ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಂದದ್ದೊಂದು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಈ ತಂಗೊಳವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳ ಪುಣ್ಯವು ಇಂದಿಗೆ ಸಫಲವಾಯಿತು. ಅಹಹಾ ಎಂಥ ಮನೋಹಾರಕವಿದು! " ಎಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆ ಸರೋವರದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅದರ ದಕ್ಷಿಣ ತಟಾಕದ ಮೇಲೆ ಕುದುರೆಯಿಳಿದು, ಅದರ ಬೆನ್ನಮೇಲಿನ ಹಲ್ಲಣತೆಗೆದು ಆ ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಸರೋವರದೊಳಗೆ ಒಯ್ದು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಮೈದೊಳೆದು, ನೀರು ಕುಡಿಸಿ, ಮೇಲೆ ತಂದು ಒಂದು ಗಿಡಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ, ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದ ಎಳೆಯೆಳೆ ಕರಿಕೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತು

ಅದರ ಮುಂದೆ ಹಾಕಿ ತಾನೂ ಆ ಸರೋವರದೊಳಗಿಳಿದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ನೀರು ಕುಡಿದು ಒಳಗಿನ ಕೆಲವು ಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕೈಯೊಳಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಬಂದ, ಒಂದು ಗಿಡದ ನೆಳಲಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆ ಸರೋವರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಮನದೊಳಗೆ—" ಅಹಹಾ ಎಂಥ ರಮಣೀಯ ಸರೋವರವಿದು! ಎಷ್ಟು ತೋಷದಾಯಕವಿದು! ಈ ತಂಗೊಳದ ನೈರ್ಮಲ್ಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕೀಲಿಸುತ್ತವೆ; ಕಾವೇರಿದ ನನ್ನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಇದರ ಸಂಪರ್ಕಸುಖದಿಂದ ತಂಪಾಯಿತು; ಈ ಹೂವುಗಳ ಸುವಾಸನೆಯಿಂದ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯವು ತೃಪ್ತವಾಯಿತು. ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳ ಕೂಜಿತಧ್ವನಿಯು ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪಾಯಿತು; ಈ ಉದಕದ ಸ್ವಾದವೆಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಎಷ್ಟು ಕುಡಿದರೂ ಸಾಕಾಗದು " ಎಂದು ಒಂದೆರಡುಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ರಮಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಸರೋವರದ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪದೂರದಿಂದ ಗಾಯನದ ಸುಸ್ವರವು ಕೇಳಬಂತು. ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಇಂದ್ರಾಯುಧವು ಹುಲ್ಲು ತಿನ್ನುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕಿವಿ ನಿಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಗಾಯನದ ಮಧುರ ಸ್ವರವು ಬರುವತ್ತ ಮೋರೆಮಾಡಿ ಮನಸುಗೊಟ್ಟು ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿದೆ. ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದಂಥ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹಾಡುತ್ತಾರೋ, ಎಂದು ಕೌತುಕದಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಎದ್ದು ಆ ಗಾಯನದ ಸ್ವರವು ಬರುವತ್ತ ಹುಬ್ಬುಗೈಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿದನು. ಆದರೆ ಆ ಧ್ವನಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವು ಆತನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚಬೇಕೆಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆ ಸರೋವರದ ಪಡುವಣ ಪ್ರದೇಶದ ಸಪ್ತಪರ್ಣ, ಕದಳಿ, ಬಕುಳ, ಲವಂಗ, ತಾಳ, ಹಿಂತಾಳ, ನಾರಿಕೇಳ, ತಮಾಲತರುಗಳ ಬನಗಳೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಆ ಗಾಯನದ ಸ್ವರವು ಬರುವತ್ತ ನಡೆದನು. ಮುಂದೆ ಹೋಗಹೋಗುತ್ತ ಚಂದ್ರಪ್ರಭೆ ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭವ್ಯವಾದ ಸ್ಫಟಿಕದ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಕಂಡನು. ಅದರೊಳಗೆ ನಾಲ್ಕೂ ದಿಕ್ಕಿಗೂ ನಾಲ್ಕು ಶಿವಮೂರ್ತಿಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳೊಳಗಿನ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನ ಮೂರ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದ ಹರೆಯದ ಸುಂದರ ಕನ್ನಿಕೆಯೊಬ್ಬಳು ಬ್ರಹ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಮೈಗೆಲ್ಲ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು

ಕೊರಳೊಳಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಂದಾಕಿನಿಯೊಳಗಿನ ಇಂದೀವರಗಳಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ವೀಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶ್ರುತಿಗೊಳಿಸಿ, ಕೊರಳು ಬೆರಳು ಸಂಚುಗೂಡಿ ಪಂಚಮದಿಂಚರದೊಡನೆ ಪ್ರಭುವಿನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಆ ಜಗನ್ನಿಯಂತನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತತ್ಪರಳಾಗಿದ್ದಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಶಿವಮೂರ್ತಿಗೆ ಶಿರಬಾಗಿ ದಂಡಪ್ರಣಾಮಗೈದು, ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣೆವೆ ಹಳಚದೆ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಆವಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೂ ತಪಃಪ್ರಭೆಗೂ ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಮನದೊಳಗೆ-'ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗ ಏನು ಬಂದೀತೆಂಬುವದು ನಿಯಮದ್ದಲ್ಲ. ಬೇಟೆಯಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ನಾನು ಹೊರಟು ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಅವುಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಈ ನಿರ್ಮಾನುಷ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ಇಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಬಳಲಿ ಬಾಯಾರಿ ನೀರು ಹುಡುಕುವವರೊಳಗೆ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಿಂದ ಸೇವ್ಯವಾದ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರವನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಅದರ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ದಣುವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕುಳಿತಾಗ ಈ ಮಧುರಗಾಯನ ಧ್ವನಿಯು ಕಿವಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಈ ಸ್ವರವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೋ ಎಂದು ಶೋಧಿಸುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಮಾನವರು ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡೇವೆಂದರೆ ದುರ್ಲಭಳಾದ ಈ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಕಂಗೊಳಿಸಿದಳು. ಕಾಯಕಾಂತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ಇವಳು ದೇವಕನ್ನಿಕೆ ಇರಬಹುದಾಗಿ ತೋರುತ್ತಾಳೆ. ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದವರಿಗೆ ಇಂಥ ಗಾಯನವೆಲ್ಲಿಯದು! ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅದೇ ಶಿವಾಲಯದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ಒಂದು ಕಂಬದ ಹತ್ತರ ಆಕೆಯ ಗಾಯನ ಮುಗಿಯುವ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು ಗಾಯನ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಆಕೆ ಎದ್ದು ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ-"ಸ್ವಾಮಿಾ, ಇಂಥ ಅಮಾನುಷಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತಾವು ಏನು ಕಾರಣ ಬಂದಿರಿ? ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರಬೇಕು. ನಾನು ಮಾಡುವ ಆತಿಥ್ಯ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು, ಎಂದಳು. ಈ ವಿನಯೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಪರಮ ಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ಎದ್ದು ಭಕ್ತಿಯಿಂ

ದ ಆಕೆಗೆ ನಮಿಸಿ—“ಒಳ್ಳೇದು ತಾಯಿಾ, ಮಹಾಪ್ರಸಾದ’ ಎಂದು ಆಕೆಯ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಒಂದು ಗವಿಗೆ ಹೋದನು ಆ ಗವಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ತನ್ನ ವಲ್ಕಲದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಹತ್ತರ ಕೈಯೊಳಗಿನ ವೀಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಝರಿಯೊಳಗಿನ ನೀರನ್ನು ತಾವರೆಯೆಲೆಯ ದೊನ್ನೆಯೊಳಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುಳಿತ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಆತನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು, ಆ ಗುಡಿಯ ಪೌಳಿಯೊಳಗಿನ ಗಿಡಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಒಡ್ಡಿದ ಕೂಡಲೆ, ಗಿಡಗಳ ತುದಿಯಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳು ತಮ್ಮಿಂದ ತಾವೇ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆ ಪಾತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ತಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮುಂದೆ ಆದರದಿಂದಿಟ್ಟು “ಸ್ವಾಮಿಾ, ಕ್ಷುಧೆಯಿಂದ ತಾವು ಬಹಳ ಬಳಲಿದ್ದೀರಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು.” ಎಂದು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಲು, ಆತನು—‘ತಾಯಿಾ, ತಮ್ಮ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರವಾದವು; ತಾವು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನಾನು ಪುನೀತನೇ ಸರಿ” ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿ ಆ ಫಲಗಳನ್ನು ಬಹು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಕೈಕೊಂಡು ಸೇವಿಸಿ ನೀರು ಕುಡಿದು ಶಾಂತನಾದನು. ಬಳಿಕ ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಒಂದು ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು—“ಸ್ವಾಮಿಾ, ತಾವು ಯಾರು? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದು ಕೇಳಲು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ದಿಗ್ವಿಜಯಾರ್ಥವಾಗಿ ತಾನು ಹೊರಟಂದಿನಿಂದ ಸಂಭವಿಸಿದ ಸರ್ವ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಝರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಫಲಮೂಲಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ತಿರುಗಿ ಬಂದು ಅದೇ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು, ತಾಯೀ ತಾವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಂದು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಮಾನವನಾದ ನನಗೆ ಅಷ್ಟು ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಒಡೆಯರು ಲೇಶ ಮಾತ್ರ ಕೃಪೆಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಅಧೀರಸ್ವಭಾವದ ಭೃತ್ಯರು ದಿಟ್ಟರಾಗುವರು. ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಾದರೂ ಕೂಡಿಯಿದ್ದರೆ ಸಾಕು, ಗುರುತು ಆಗುತ್ತದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸತ್ಕಾರವಾದರೂ ಆದ

ರಿಂದ ಪ್ರೀತಿಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ನಾನು ಕೇಳುವದರಿಂದ ತಮಗೆ ಖೇದವಾಗ ದ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಕೌತುಕವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು. ತಾವೇ ನು ದೇವಕನ್ನಿಕೆಯರೋ ಋಷಿಕನ್ನಿಕೆಯರೋ? ಇಂಥ ಸುಕುಮಾರ ಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಈ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರಣವೇನು? ತಾವು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಬಿಟ್ಟು, ಈ ನಿರ್ಮಾನುಷಾರಣ್ಯದೊಳಗೆ ಒಬ್ಬರೇ ಇರುವ ಕಾರಣವೇನು? ನಿಮ್ಮ ಮೈಬಣ್ಣವು ಪಂಚಭೂತಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಾಯಕಾಂತಿಯಂತಿರದೆ ಇಷ್ಟು ಬೆಳ್ಳಗೆ ಇರುವ ಬಗೆ ಏನು? ತಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯ ಸುಕುಮಾರತನಗಳೆತ್ತ! ಈ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಶಾಂತಿಗ ಳೆತ್ತ! ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಕುತೂಹಲ ಚಿತ್ತನಾಗಿ ಬಹು ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಕು" ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಆ ಕನ್ನಿ ಕೆಯು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬಿಸುಸುಯ್ದು ಅಳಹತ್ತಿದಳು! ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮನದೊಳಗೆ—" ಶಿವ ಶಿವಾ! ದುಃಖವು ಎಂಥವರನ್ನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಈಕೆ ಅತ್ತಅತ್ತ ಹಾಗೆ ಏನು ಇದ್ದೀತು ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥವಳು ಇಷ್ಟು ಅಳಬೇಕಾದರೆ ಏನಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ಕಾರಣವಿರಬೇಕು" ಎಂದು ಬಗೆದು ತಾನೇ ಈಕೆಗೆ ದುಃಖದ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಾಯಿತೆಂದು ಮರ ಮರನೆ ಮರುಗಿ—" ತಾಯೀ, ತಮ್ಮಂಥವರು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಬಾ ರದು! ಮುಖಪ್ರಕ್ಷಾಲನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು" ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಝರಿಯೊಳಗಿನ ನೀರು ತಂದು ಕೊಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದ ಆಕೆ ದುಃಖಿಸುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವಲ್ಕಲದ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕಣ್ಣೀರು ಒರಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಆತನು ಕೊಟ್ಟ ಉದಕದಿಂದ ಮುಖ ತೊಳಕೊಂಡು, ನಿಟ್ಟುಸು ರು ಬಿಟ್ಟು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಆತನಿಗೆ ಹೇಳಲನುವಾದಳು—" ರಾಜಪುತ್ರನೇ, ನಾನು ಹತಭಾಗ್ಯಳು, ಮಹಾಪಾಪಾತ್ಮಳು, ನನ್ನಂಥ ಚಂಡಾಲಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಆದರೂ ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳ ಬೇಕು. ಸ್ವರ್ಗದೊಳಗೆ ಅಪ್ಸರ ಕನ್ನಿಕೆಯರಿರುತ್ತಾರೆಂಬುದು ತಮಗೆ ಅರಿಕೆ ಯಿದ್ದೀತು, ಅವರೊಳಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಕುಲಗಳುಂಟು. ಮೊದಲನೆಯ ಕುಳವು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತು. ಎರಡನೆಯದು ವೇದಗಳಿಂದ, ಮೂರನೆ

ಯದು ಅಗ್ನಿಯಿಂದ, ನಾಲ್ಕನೆಯದು ವಾಯುವಿನಿಂದ, ಐದನೆಯದು, ಅಮೃತದಿಂದ, ಆರನೆಯದು ನೀರಿನಿಂದ ಏಳನೆಯದು ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ, ಎಂಟನೆಯದು ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ, ಒಂಬತ್ತನೆಯದು ಭೂಮಿಯಿಂದ, ಹತ್ತನೆಯದು ವಿದ್ಯುಲ್ಲತೆಯಿಂದ, ಹನ್ನೊಂದನೆಯದು ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ, ಹನ್ನೆರಡನೆಯದು ಮದನನಿಂದ, ಹದಿಮೂರನೆಯ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಕುಲಗಳು ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಾದ ಮುನಿ ಹಾಗೂ ಅರಿಷ್ಟೆ ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವಪತ್ನಿಯರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುನಿ ಎಂಬವಳಿಗೆ ಹದಿನಾರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಹದಿನಾರನೆಯ ಮಗನು ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನನಾದ ಚಿತ್ರರಥನೆಂಬವನು. ಇವನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡು ಇಂದ್ರನು ಇವನನ್ನು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇವನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಅರಸನಾದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕಿಂಪುರುಷವೆಂಬ ದೇಶವಿದೆ; ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೇಮಕೂಟವೆಂಬ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಆತನು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಗಂಧರ್ವರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಚಿತ್ರರಥ ಗಂಧರ್ವರಾಜನೇ ಈ ಚೈತ್ರರಥವೆಂಬ ಮನೋಹರವಾದ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಈ ಅಗಾಧವಾದ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರವನ್ನು ಅಗಿಸಿ, ಈ ಸ್ಫಟಿಕದ ಶಿವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಅರಿಷ್ಟೆಯೆಂಬವಳು ಆರುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಅವರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನಾದ ಹಂಸನೆಂಬವನು ಗಂಧರ್ವರೊಳಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಈ ಹಂಸನಿಗೆ ಆ ಚಿತ್ರರಥರಾಜನು ಎರಡನೆಯ ಕುಲದ ಗಂಧರ್ವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಈ ಹಂಸನೂ ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಅದೇ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಅಪ್ಸರರದೊಂದು ಕುಲವು ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ್ದೇನಷ್ಟೇ; ಆ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯೆಂಬವಳು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ಹಂಸನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಂದ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದೆನು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ದಿವಸ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಹಂಸರಾಜನು ಕಡುಸಡಗರದಿಂದ ಶುಭಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನನಗೆ "ಮಹಾಶ್ವೇತೆ" ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು. ತಂದೆಯ ಮನೆ

ಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಮುದ್ದಿಗೂ ಈಡಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಶೈಶವಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸುಖದಿಂದ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ, ನನಗೆ ನೂತನ ತಾರುಣ್ಯವೊದಗಿತು. ಒಂದು ದಿನ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ತಾಯಿಯ ಕೂಡ ಅಚ್ಛೋದಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ಸಂಗಡ ಬಂದ ಸಖಿಯರೂ ನಾನೂ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಹೂದೋಟದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಲತಾಮಂಟಪಗಳೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ--"ಹೂವಿನ ಭಾರದಿಂದ ಮಾವಿನ ಮರವೆಷ್ಟು ಬಾಗಿದೆ ನೋಡಿರಿ! ಇಲ್ಲಿ ನರ್ತಿಸುವ ನವಿಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಸರ್ಪಗಳು ಹ್ಯಾಗೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತವೆ! ಅಹಹಾ! ಈ ಚಂದನ ವನದೊಳಗೆ ತಂಪು ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸುಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ ನೋಡಿರೀ!" ಎಂದು ಗೆಳತಿಯರ ಕೂಡ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಆ ಹೂಗೊಳದ ದಂಡೆಯ ಹಿಡಿದು ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ, ಒಂದು ಮನೋಮೋಹನವಾದ ಪರಿಮಳವು ಗಾಳಿಯಕೂಡಬಂದು, ನನ್ನ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಸೋಂಕಿ ನನ್ನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿತು. ಅಂಥ ಸುಗಂಧವು ಮನುಷ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ದುರ್ಲಭವೇ ಸರಿ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಎಂದೆಂದೂ ಅಂಥ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ನಾನು ಕಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ಅನುಪಮವಾದ ಆಮೋದವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ನಾನು ಸಖಿಯರನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಬಿಟ್ಟು, ಮುಗುಳುಗಳಿಂದೊರಗುವ ಒಂದು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯ ಮಂಟಪದ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಖನೊಡನೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ಮುನಿಕುಮಾರನನ್ನು ಕಂಡೆನು. ಸ್ವಾಮಿ, ಆತನ ಚೆಲ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಿ! ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಆ ಸುಂದರ ಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಸಾವಿರಾರು ಮದನರನ್ನು ನಿವಾಳಿಯುತೆಗೆಯಬೇಕೆಂಬುವ ಹಾಗಾಯಿತು. ಆತನಕಾಯಕಾಂತಿಗೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಕುಕ್ಕಿದವು; ಆತನ ಕೆಂಜೆಡೆಗಳೂ, ಕುಡಿ ಹುಬ್ಬುಗಳೂ, ಸೋಗೆಗಣ್ಣುಗಳೂ, ನಿಡುಮೂಗೂ, ಕೆಂದುಟಿಗಳೂ, ನಗೆಮೊಗವೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಮುಂದೇ ಕಟ್ಟಿವೆ ಇನ್ನೂ ಮೊಕ ಮೀಸೆ ಒಡೆದಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಆದಪರಿಂದ ಆತನ ಮುಖವು ಭ್ರಮರವೆರಗದ ಬಾಲಕಮಲದಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರುವದು. ಆ ಮನಮೋಹನ ಮೂರ್ತಿಯು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ. ಬಲಗೈ

ಯೊಳಗೆ ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು, ಎಡಗೈಯೊಳಗೆ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಎದುರಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಸರಸ್ವತಿಯ ವಿಲಾಸಮಂದಿರವೋ, ಸರ್ವಶ್ರುತಿಗಳ ಸಂಕೇತಸ್ಥಾನವೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದನು. ಆತನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿ ಇತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿದ ಮಕರಂದವು ಇದೇ ಮಂಜರಿಯದೋ ಏನೋ ಎಂದು ನಾನು ಆ ಮುನಿಕುಮಾರನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಾಗ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಈ ಮೋಹಕ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಅಭ್ಯಾಸದ ಸಲುವಾಗಿ ಜಗದಾನಂದಕರನಾದ ಚಂದ್ರನನ್ನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಕಮಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿರಬಹುದು; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಸದೃಶ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟ ಕಾರಣವೇನು? ಎಂಬ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ನನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆ, ಬರಿಯ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮರುಳು ಮಾಡುವ ಮದನನು ತನ್ನ ಕೂರಂಬುಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಎದೆಗೆಸೆದು ನನ್ನನ್ನು ಪರವಶಮಾಡಿದನು. ಆಗ ನಾಚಿಕೆಗೊರೆದು ಎಚ್ಚರಗೆಟ್ಟು ಎವೆಹಳಚದೆ ಒಂದೇಸವನೆ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟದಿಂದ ಆತನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡೆನು. ಆತನ ರೂಪವ ಕಂಡು ಹೀಗಾಯಿತೋ! ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೋ! ತಾರುಣ್ಯದ ಧರ್ಮವೇ ಹೀಗೋ! ಏನುಕಾರಣ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಹೀಗಾಯಿತೆಂಬುವದು ನನ್ನದು ನನಗೇ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗಾಯಿತು! ಪ್ರೀತಿಯು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆತನೆಡೆಗೆ ಬಲುಮೆಯಿಂದ ಎಳೆದೊಯ್ಯಿತು. ಮೈಯೊಳಗೆ ಬೆವರು ಹುಟ್ಟಿ ನಡುಗಹತ್ತಿದೆನು. ರೋಮಾಂಚಗಳೆದ್ದವು. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು ಸ್ವಾಮಿ, ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಆಗ—“ನನ್ನನ್ನು ದುಷ್ಟ ಕಾಮನು ವಿಷಯಸುಖನಿರಿಚ್ಛನಾದ ಈ ಋಷಿಕುಮಾರನ ವಶಮಾಡಿ ಎಂಥ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸವ ಮಾಡಿದನು! ಯಾರಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಮಾಡಬೇಕು, ಯಾರಮೇಲೆ ಮಾಡಬಾರದು, ಎಂಬ ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರ ಸಹ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಇಂಥ ಪಾಮರರು ನಾವು! ಈ ಮಹಾಮುನಿಯ ತಪಸ್ತೇಜವೆತ್ತ? ಮರುಳ ಮಾನವರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುವ ಈ ದುರುಳ ಕಾಮನ ಚೇಷ್ಟೆ

ಯೆತ್ತು? ನನ್ನ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನು ಮನದೊಳಗೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದಾನು ಎಂದು ತಿಳಿದರೂ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಲೊಲ್ಲದು; ಇದೇ ಒಂದು ಸೋಜಿಗವು! ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರಿರುವವರೊಳಗೇ, ಆ ಮುನಿಕುಮಾರನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವದರೊಳಗೇ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇಗನೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವದು ಮಾನವು; ಒಂದು ವೇಳೆ ಕಾಮಪೀಡಿತಳಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಆತನು ನನಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಾನು, ತಪಸ್ವಿಗಳು ಶೀಘ್ರ ಕೋಪಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ! " ಎಂಬ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮನದೊಳಗೆ ತಂದ ನಾನು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡದೆ, ಹಾಗೇ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆತನಿಗೆ ನಮಿಸಿದೆನು. ಸ್ವಾಮಿ, ಯೌವನ ಭರದಲ್ಲಿ ವಿವೇಕವು ಕಡಿಮೆ; ಮನೋವೃತ್ತಿಯು ಬಲು ಚಂಚಲವು; ಹರಿಯುವ ಇಂದ್ರಿಯುಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವದು ಪರಮ ದುಸ್ತರವು; ವಿಷಯ ಸುಖಗಳಂತೂ ಬಹು ಸವಿದೋರುವವು; ಅವರೊಳಗೆ ಮುಂದೆ ಈ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುವದು ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟದೊಳಗಿತ್ತು! ಆದದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಆತನ ಧೈರ್ಯವೂ ನಷ್ಟವಾಯಿತು ಕಾವ-ನಂತೂ ನೋಡಿಕೊಂಡೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಆತನ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಬಳಿಕ ಹೇಳುವದೇನು! ಆತನ ಮೈಮೇಲೆ ರೋಮಾಂಚಗಳೆದ್ದವು: ಶ್ವಾಸ ಬಿಡಹತ್ತಿದನು; ಮೈಯೊಳಗೆ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿ ಜೋರನೆ ಬೆವತನು; ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಗೆಗಣ್ಣೆತ್ತಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಹತ್ತಿದನು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಮವಿಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾದ ಋಷಿ ಕುಮಾರನನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನನ್ನ ವಿಕಾರವು ಇಮ್ಮಡಿಸಿತು. ಆಗ ನಾನು ಮನದೊಳಗೆ—" ವಿಲಾಸ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅನೇಕ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಮದೇವನೇ ಈ ಋಷಿಕುಮಾರನಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡದಿದ್ದ ಈ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಈ ಸುಖಾನಂದವು ಯಾವ, ಶೃಂಗಾರರಸವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಂಚಲವಾದ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ಸವಿನೋಟದಿಂದ ನೋಡುವ ಜಾಣತನವು ಹೇಗೆ ಬರಬೇಕು? ನೋಡು! ಮಾತಾಡದೆ ಪ್ರೇಮಾವಲೋಕನದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಮನದೊಳಗಿನ ಇಚ್ಛೆಯ,

ನ್ನು ನನಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ!" ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಾನು ಆತನ ಸಂಗಡ, ಬಂದ ಋಷಿಬಾಲಕನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ವಂದಿಸಿ,— "ಅಯ್ಯಾ ಈ ಮುನಿಕುಮಾರನ ಹೆಸರೇನು? ಈತನು ಯಾರ ಮಗನು? ಈತನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲಿನ ಪೂಗೊಂಚಲವೆಲ್ಲಿಯದು? ದಯಮಾಡಿ ಹೇಳ ಬೇಕು" ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿದೆನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆವನು ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಕ್ಕು—"ತಾಯಿ, ಇದನ್ನು ಕೇಳುವದರಿಂದ ನಿಮಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನವು? ಇಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ವೆತಕೇತು ಎಂಬ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಯು ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ತಪೋಮಹಿ ಮೆಗೆ ಸುರಸಿದ್ಧರು ಸಹ ಭಯಪಟ್ಟು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತನ ಚರಣಾರವಿಂದ ಗಳನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ದಿನ ಆ ಶ್ವೇತಕೇತು ಮುನೀಶ್ವರನು ಶಿವನ ಪೂಜೆಗೆಂದು ಮಂದಾಕಿನಿಯೊಳಗಿನ ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಎತ್ತು ತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಪುಂಡರೀಕದೊಳಗಿನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಆತನನ್ನು ಕಂಡು, ಅವನ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಕಾಮಿಸಿ ಪ್ರೇಮಾ ವಲೋಕನ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಆ ಯತೀಶ್ವರನ ಸಮಾಗಮ ಸುಖಪಡೆದು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಒಬ್ಬ ಕುಮಾರನನ್ನು ಹೆತ್ತು, ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ತೊಡೆಯ ಮೇ ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಶ್ವೇತಕೇತು ಮುನೀಶ್ವರನನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು, ಸ್ವಾಮಿ, ಈತನು ತಮ್ಮ ಮಗನು, ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಆತನ ಕೈಯೊಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು, ಆ ಋಷೀಶ್ವರನು ಆ ಶಿಶುವಿನ ಜಾತಕರ್ಮವ ನ್ನು ಮಾಡಿ ಪುಂಡರೀಕ (ಬಿಳೇ ಕಮಲ) ದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾರಣ ಪುಂಡ ರೀಕನೆಂಬ ನಾಮಕರಣಗೈದು ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಕಾಲದ ತರುವಾಯ ಆತನ ವ್ರತಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿದ್ಯೆಕಲಿಸಿದನು. ಆದೇ ಪುಂಡರೀಕನಿವನು. ಆತನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲಿನ ಮಂಜರಿಯು ಪಾರಿಜಾತ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯು. ಈ ಹೊತ್ತು ಶಿವನ ಪಾದಪೂಜೆಗೆಂದು ನಾನೂ ಈತನೂ ನಂದನವನದೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು; ಆಗ ನಂದನವನದೇವತೆಯು ಈ ಪುಂಡರೀಕನ ದರ್ಶನದ ಸಲುವಾಗಿ, ಕೈಯೊಳಗೆ ಈ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಈತನ ಚರಣಕ್ಕೆ ವಂದಿಸಿ, ಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮ ರೂಪಕ್ಕೆ ಈ ಪಾರಿಜಾತ ಪುಷ್ಪ ಮಂಜ

ರಿಯು ಯೋಗ್ಯವದೆ; ಇದನ್ನು ತಾವು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, ದಯವಾಡಿ ಕರ್ಣಾಭರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು! ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷದ ಜನ್ಮವು ಕೃತಾರ್ಥವಾಗಲಿ! ಎಂದು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು. ಆ ವನದೇವತೆಯ ಸ್ತುತಿಪರ ವಚನಗಳಿಗೆ ಈ ಪುಂಡರೀಕನು ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದನು. ಆಕೆ ಹಿಂದಿಂದೇ ಬರಹತ್ತಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು—ಆಕೆಯ ಪ್ರೀತಿದಾನವನ್ನು ಯಾಕೆ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಆ ವನದೇವತೆಯು ಕೈಯೊಳಗಿನ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬೇಡಬೇಡವೆಂದರೂ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಈತನ ಕಿವಿಯಮೇಲೆ ಇಟ್ಟೆನು. ಎಂದು ಎರಡನೆಯ ಋಷಿಬಾಲಕನು ಹೇಳುವಾಗ ಆ ಪುಂಡರೀಕನು ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಕ್ಕು ನನ್ನ ಮುಖನೋಡಿ —'' ಕೌತುಕವತಿಯೇ, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕೇಳುವ ಆಯಾಸವೇಕೆ ? ಇದರ ಸುವಾಸನೆಯು ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನೇ ಹಿಡಿ, ಎಂದು ಹತ್ತರಬಂದು, ತನ್ನ ಕಿವಿಯಮೇಲಿನ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ನನ್ನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ತಾನೇ ತನ್ನ ಕೈಯುಟ್ಟ ಇಟ್ಟನು. ಆಗ ನನ್ನ ಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಆತನ ಅಂಗೈ ಸೋಂಕಿದದರಿಂದ ನನಗೆ ಅನುಪಮವಾದ ಆನಂದವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಕಪೋಲ ಸ್ಪರ್ಶಸುಖದಿಂದ ಆತನೂ ಮೋಹಿತನಾದನು. ಆ ಭರದೊಳಗೆ ಕಂಪ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಆತನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಜಪಮಾಲೆಯು ಸಡಲಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ನಾನು ಬಾಗಿ, ಕೈಚಾಚಿ, ಅದನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳಗೊಡದೆ ತಕ್ಕೊಂಡು ಕೊರಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಒಬ್ಬರಮೇಲೊಬ್ಬರು ಮೋಹಿತರಾದದ್ದನ್ನು ನನ್ನ ಅಪ್ತಾಗಿರಿ ಹಿಡಿಯುವ ದಾಸಿ ಕಂಡು—'' ಗಂಧರ್ವ ರಾಜಕನ್ನಿಕೆಯೇ, ಅವ್ವನವರ ಸ್ನಾನವಾಗಿದ್ದೀತು ; ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಹೊತ್ತು ಆಯಿತು; ಇನ್ನು ನೀವು ಸರೋವರಕ್ಕೆ ನಡೆಯಿರಿ!' ಎಂದು ಅಂದಳು ಅವಳ ಈ ನುಡಿಯು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಹಿಡಿದು ತಂದ ಆನೆಗೆ ಅಂಕುಶದ ಮೊದಲನೆಯ ಹೊಡತವು ಬಿದ್ದಹಾಗಾಯಿತು. ಆ ಮನಮೋಹನ ಮೂರ್ತಿಯ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ಎಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಅಲ್ಲಿಂದ ನನ್ನ ಕಾಲುಗಳೇ ಏಳಲೊಲ್ಲವು. ಆದರೂ ಆತನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು, ಸರೋವರದ ಮಾರ್ಗ ಹಿಡಿದೆನು. ನಾನು ಹೊರಬಿದ್ದು ತಿಳಿದಮಾತ್ರವೇ ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನ ಧೈರ್ಯವೇ ಹೋಯಿತು. ಅವನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಎರಡನೆಯ ಋಷಿಕುಮಾರನು ಪ್ರಣಯಕೋಪದಿಂದ ಎಲೈ ಪುಂಡರೀಕನೇ ಇದು ನಿನಗೆ ಸಲ್ಲದು; ಕೀಳರು ಹಿಡಿಯುವ ಹೊಲ್ಲದ ಹಾದಿಯ ಹಿಡಿದಿ; ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಧೈರ್ಯವೇ ಧನವು. ನಾಡಾಡಿಗರಂತೆ ನೀನು ಕಾಮವಿಹ್ವಲನಾಗುವದುಚಿತವೇ? ನೀನು ಎಂದೂ ಭ್ರಾಂತನಾದವನಲ್ಲ; ಇಂದು ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಹೀಗಾದ ಕಾರಣವೇನು? ನಿನ್ನ ಮುಂಚಿನ ಧೈರ್ಯವೂ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವೂ, ಶಾಂತಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೂ, ವೈರಾಗ್ಯವೂ ಇಂದು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದವು? ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶವೂ, ಇಂದಿನವರೆಗೆ ನೀನು ಮಾಡಿದ ಅಧ್ಯಯನವೂ, ಪರಲೋಕಸಾಧನವೂ, ಇಂದು ಎಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದವು? ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿನಗೇನೂ ಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ; ನೀನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿತದ್ದು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕಾರವೂ ಜಾಣತನವೂ ಇಂದಿಗೆ ನಿರರ್ಥಕವಾದವು; ನಿನ್ನ ವಿವೇಕ ನಿನ್ನಮೇಲೆ ಏನೂ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನೋಡು, ನಿನ್ನಂಥವರು ಸಹ ಇಂಥ ಮೋಹಪಾಶದೊಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಜಪಮಾಲೆ ಸಡಿಲಿಬಿದ್ದದ್ದೂ, ಅದನ್ನು ಆಕೆ ಒಯ್ದದ್ದೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಅರಿವುಗೆಟ್ಟೆ! ನಿನಗೇನು ಅನ್ನಬೇಕು? ಎಲೈ ಮೂಢನೇ, ನಿನ್ನ ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಆಕೆ ಒಯ್ದರೂ ಒಯ್ಯಲಿ, ಈಗ ನಿನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸಹ ಒಯ್ಯುತ್ತಾಳೆ; ಅದನ್ನಾದರೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೇ?” ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಪುಂಡರೀಕನು ನಾಚಿ–“ಕಪಿಂಜಲಾ, ಹಾಗೆ ತಿಳಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ಆಕೆ ನನ್ನ ಜಪಮಾಲೆ ಒಯ್ದಳೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ!” ಎಂದು ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದವನ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ನನಗೆ–“ಎಲೈ ಕನ್ನಿಕೆಯೇ, ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತೀ ನಿಲ್ಲು! ನನ್ನ ಜಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಇಡು!” ಅಂದನು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ನನ್ನ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಮುತ್ತಿನ ಏಕಾವಳೀ ಸರವನ್ನು ತೆಗೆದು–“ಸ್ವಾಮೀ, ನಿಮ್ಮ ಈ ಜಪಮಾಲೆಯು ಹಿಡಿಯಿರಿ”

ಎಂದು ಆತನ ಕೈಯೊಳಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದೆನು. ಸರೋವರದೊಳಗಿಳಿದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಸಖಿಯರ ಆಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ತಾಯಿಯ ಸಂಗಡ ನಾನು ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನನ್ನು ನೆನಸುತ್ತ ಸೆಳವಿನ ಕೂಡ ಹೋಗುವ ಹರಗೋಲನ್ನು ಎದುರೇರಿಸುವಂತೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆನು. ಅಯ್ಯಾ ಚಂದ್ರಪೀಡಾ, ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಆದ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಏನು ಹೇಳಲಿ! ನಾನು ತಿರುಗಿ ಬಂದೆನೋ, ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತೆನೋ, ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದೆನೋ ಸಖಿಯರ ಸಮೂಹದೊಡನೆ ಇದ್ದೆನೋ, ಇದೇನು ಸುಖವೋ, ದುಃಖವೋ, ಹಗಲೋ ಇರುಳೋ, ಎಂಬದು ಸಹ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಹಾಗಾಯಿತು. ಇದೆಲ್ಲ ಮದನನ ಚೇಷ್ಟೆ ಎಂಬುವದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಏನು ಮಾಡಬೇಕು, ಏನು ಹೇಳಬೇಕು, ಏನು ಕೇಳಬೇಕು, ಎಂಬುವದು ನನಗೇನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆದದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸಖಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಹೇಳಿ, ಹೊರಗಿನ ಸೇವಕರಿಗೆ ಒಳಗೆ ಬಾರದಂತೆ ಬಿಗಿಮಾಡಿ, ಒಬ್ಬಳೇ ಸೌಧಾಗ್ರದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ, ಹುಬ್ಬುಗೈ ಹಚ್ಚಿ, ಕಿಡಿಕಿಯೊಳಗಿಂದ ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನಿರುವ ಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ, ನಿಶ್ಚಲಳಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೆನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ನನ್ನಕೂಡ ಸರೋವರಕ್ಕ ಬಂದು ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದ ನನ್ನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ತರಲಿಕೆ ಎಂಬ ದಾಸಿಯು ಬೇಗ ಬಂದು ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ನೋಡಿ ನನಗೆ–' ರಾಜಕನ್ನಿಕೆಯೇ, ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಹೂದೋಟದೊಳಗೆ ನಿನಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ ಇಬ್ಬರು ಋಷಿಕುಮಾರರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪಗುಚ್ಛವಿಟ್ಟ ಕುಮಾರನು ಆ ಎರಡನೆಯವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಗೊಡದೆ, ಅವನ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯ ಮಂಟಪದೊಳಗಿಂದ ಹಾಯ್ದು, ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಬಂದು—" ಆ ಕನ್ನಿಕೆ ಯಾರು? ಅವಳ ಹೆಸರೇನು? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ?" ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು, ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ಮಹಾಶ್ವೇತೆ, ತಾಯಿ ಗೌರಿ, ತಂದೆ ಹಂಸರಾಜನು, ಈಗ ತಮ್ಮ ಹೇಮಕೂಟಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು ಆಲೋಚಿಸಿ, ನನ್ನ ಮುಖನೋಡಿ—" ತಂಗೀ ನೀನು ಸಣ್ಣವಳಾದರೂ ಬಹುಜಾಣಳಿದ್ದೀ;

ನನ್ನದೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳೀಯಾ? ” ಅಂದನು. ಆಗ ನಾನು ಆತನಿಗೆ ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು—“ ಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮಂಥ ಮಹಾತ್ಮರ ದರ್ಶನವಾಗುವದೇ ಪರಮ ಪುಣ್ಯವು. ಅದರೊಳಗೆ ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾರೂಪ ಪ್ರಸಾದ ದೊರೆದ ಬಳಿಕ ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥಳೇ ಸರಿ. ಅದೇನು ತಮ್ಮ ಮಾತು, ಸೇವಕಳಿಗೆ ಅರುಹಬೇಕು, ” ಅಂದೆನು. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಆತನು ಆನಂದಪಟ್ಟು, ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಮಾಲವೃಕ್ಷದ ಎಳೆದಳಿರುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ತಿಕ್ಕಿ ರಸ ತೆಗೆದು, ತನ್ನ ಉತ್ತರೀಯದ ಸೆರಗು ಹರಿದು, ಆ ತುಣುಕಿನ ಮೇಲೆ ಆ ರಸದಿಂದ ತನ್ನ ಕಿರಿಬೆರಳಿನಿಂದ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಬರೆದು—ಇದನ್ನು ಆ ಕನ್ನಿಕೆಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕೊಡು; ಎಂದು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಎಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆಯೊಳಗಿಂದ ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದಳು; ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಯಾವಾಗ ಓದೇನು ಎಂಬ ತವಕದಿಂದ ಸಾಗರಬಿದ್ದು ಆಕೆಯು ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ತಕ್ಕೊಂಡು ಓದುತ್ತೇನೆ, ಅದರೊಳಗೆ—‘ ತಾವರೆಯು ತಂತುಗಳೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರವಾದ ಮುತ್ತಿನ ಸರವು ಮಾನಸಹಂಸವನ್ನು ಆಶೆಗೊಳಿಸಿ ದೂರ ಒಯ್ಯುವಂತೆ ನೀನು ನನ್ನ ಮಾನಸ ಹಂಸವನ್ನು ಒಯ್ದಿ ” ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದನು.

ಅದನ್ನು ಓದಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನನ್ನ ಕಾಮವಿಕಾರವು ಅತಿಶಯವಾಯಿತು. ನನ್ನ ದಾಸಿಯು ಎರಡನೆಯ ಸಾರೆ ಆ ಋಷಿಕುಮಾರದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡು ಆತನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಿ, ಬಂದದರಿಂದ ಅವಳು ಅತಿ ಭಾಗ್ಯವಂತಳೆಂದು ಎಣಿಸಿದೆನು. ದಾಸಿಯಾದರೂ ಆಕೆಯು ಕೂಡ ಆದರದಿಂದಲೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಮಾತಾಡಿದೆನು. ಆಕೆಯನ್ನು ಜೀವದ ಗೆಳತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಗಲ್ಲವ ಹಿಡಿದು, ಮುಂಗುರುಳು ತೀಡಿ, ತರಲಿಕೇ, ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನು ಮತ್ತೇನೇನು ಅಂದನು? ನೀನು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿ? ಆತನು ಎಲ್ಲಿಯತನಕ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿಂದೆ ಬಂದನು? ಎಂದು ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ಆ ಋಷಿಕುಮಾರನ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಆಕೆಯು ಕೂಡ ಆಡುತ್ತ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಮೇಲೆಯೇ ಸಂಜೆಯತನಕ ಹೊತ್ತುಗಳೆದೆನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅಸ್ತಮಯವಾಯಿತು. ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಸತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಕೊಡ್ತು ಬಂದು.—‘ ಅವ್ವನವರೇ, ಆ ಋಷಿಕುಮಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಜಪ

ಮಾಲೆಯನ್ನು ಬೇಡಬಂದು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಅರಿಕೆಯಾಗ ಬೇಕು ' ಎಂದ ಮಾತು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ಆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಋಷಿಕುಮಾರನೇ ಬಂದನೇನೋ ಎಂದು ನಾನು ಒಬ್ಬ ಕಂಚುಕಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದೆನು. ಆಗ ಆ ಕಂಚುಕಿಯು ಹಿಂದಿಂದೆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನ ಗೆಳೆಯನಾದ ಕಪಿಂಜಲನು ಏನೋ ಬೇಡುವವನ ಹಾಗೆ ಸಣ್ಣ ಮೊರೆಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ನಾನು ಎದ್ದು ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಆಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆನು. ಆತನು ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ, ಅವನ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲದ್ದಿದ್ದರೂ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನೇ ಆತನ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಳನ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಆತನ ಕಾಲುಗಳನ್ನೊರೆಸಿ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆನು.

ಬಳಿಕ ಅವನು ಒಂದು ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಏನೋ ಮಾತಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಹತ್ತರ ನಿಂತ ತರಲಿಕೆಯ ಮೋರೆ ನೋಡಹತ್ತಿದನು. ನಾನು ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ತಿಳಿದು " ಸ್ವಾಮಿ, ಈಕೆ ನನ್ನ ಜೀವದ ಗೆಳತಿಯು, ನಮ್ಮ ಶರೀರಗಳೇ ಬೇರೆಯಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣವೊಂದೇ; ಆದರೆ ತಾವು ಏನಾದರೂ ಮಾತಾಡುವದಿದ್ದರೆ ನಿಃಶಂಕೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡಬೇಕು. " ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡೆನು

ಆ ಮೇಲೆ ಕಪಿಂಜಲನು—' ತಾಯಿ ರಾಜಪುತ್ರೀ, ಏನು ಹೇಳಲಿ? ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡೇನೆಂದರೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯೇ ಏಳಲೊಲ್ಲದು. ನೋಡು, ಕಂದಮೂಲಗಳನ್ನು ತಿಂದು ವನದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಶಾಂತಚಿತ್ತರಾದ ತಪೋನಿಷ್ಠರೆತ್ತ? ವಿಷಯಾಸಕ್ತರಾದ ಕಾಮುಕರು ಅಂಗೀಕರಿಸುವ ಮಲಿನವಾದ ವಿಷಯಪ್ರಪಂಚವೆತ್ತ? ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲ; ಹೀಗಿರಲಾಗಿ ನೋಡು, ದೈವವು ನಮ್ಮನ್ನು ಏನು ಮಾಡಹತ್ತಿತು! ಎರಡನೆಯ ಉಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲ; ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಬಹಳ ಅನರ್ಥವಾಗುವಂತಿದೆ. (ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಸಹ ಕೊಟ್ಟು ಮಿತ್ರನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನೀತಿಯುಂಟು. ನಾನು ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ನಿಷ್ಠುರ

ತೆಯಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿಯು ಹೇಳಿದ್ದು ನೀನು ಕೇಳಿರಬಹುದು. ಅವನ ನಡತೆ ನನಗೆ ಸರಿಬಾರದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು, ಹೂವುಗಳನ್ನೆತ್ತುವ ನೆವಮಾಡಿ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಹೋದೆನು- ಬಳಿಕ ನೀನೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೋದದ್ದು ತಿಳಿದು, ಇವನೊಬ್ಬನೇ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಗಿಡದ ಮರೆಗೆ ನಿಂತು ನೋಡಿದೆನು; ಆದರೆ ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ನನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ—ಇವನು ಕಾಮುವಶನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಬಂದನೋ, ಅಥವಾ ನೀನು ಇತ್ತ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರಹುಟ್ಟಿ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಇನ್ನೇನು ಮೋರೆಯು ತೋರಿಸಲೆಂದು ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಎದ್ದು ಹೋದನೋ ನನ್ನ ನಿಷ್ಠುರ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಇನ್ನು ಇವನ ಸಂಗತಿಯೇ ಸಾಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ತೊರೆದು ಹೋದನೋ, ಅಥವಾ ನನ್ನನ್ನೇ ಹುಡುಕುತ್ತ ಎರಡನೆಯ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದನೋ ಎಂಬ ಹಲವು ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ನಾನೂ ಅವನೂ ಎಂದೂ ಅಗಲಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದದರಿಂದ ನಾನು ಮನದೊಳಗೆ—ಖೇದಗೊಂಡು ಧೈರ್ಯಗೆಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ, ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಜೀವಕ್ಕೇನಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡನೋ ಏನೋ ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಹುಡುಕಲಾರಂಭಿಸಿದೆನು. ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಆತನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೇ ಬೀಳದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಎದೆಯೊಡಕೊಂಡು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಹೂದೋಟದೊಳಗೂ ಗಿಡದ ಗುಂಪಿನೊಳಗೂ ನೋಡಿ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯು ಹಿಡಿದು ನಾಲ್ಕೂಕಡೆಗೆ ಹುಡುಕುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅರಳುಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಒಂದು ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತೇನೆ—ಸಣ್ಣಮೋರೆಯು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತೇಲುಗಣ್ಣು ಹಾಕುತ್ತ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ, ಆಗಾಗ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತ, ಎಡಗಲ್ಲಕ್ಕೆ ಎಡಗೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ಎದೆಗೆ ಅವಚಿಕೊಂಡು, ಮೋಹಿತನೋ, ಮೂರ್ಛಿತನೋ, ಮರುಳು ಹಿಡಿದಾತನೋ, ನಿದ್ರಿತನೋ, ಸಮಾಧಿಸ್ಥನೋ, ಭೂತಗ್ರಸ್ತನೋ ಅನ್ನುವಹಾಗೆ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡದೆ, ಬಾಯಿಂದ ಆಡದೆ, ಎಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ಗೊಂಬೆಯಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆತನ ಮುಖವು ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿ ಕಂದಿತ್ತು. ಇಂಥ ಅವಸ್ಥೆಗೊಳಗಾದ

ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾದ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಮರುಗಿತು. ಇಂಥ ವಿರಕ್ತನನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗೇ ಈ ಹಾಡು ಮಾಡಿದ ಮದನನು ಎಂಥ ಸಮರ್ಥನು! ಇಂಥ ಜ್ಞಾನರಾಶಿಯು ಒಮ್ಮಿಂ ದೊಮ್ಮೆಲೇ ಹೀಗೆ ಬರಿಯದಾಯಿತಲ್ಲವೇ! ಇದಕ್ಕೇನೆನ್ನಬೇಕು? ಎಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯವಿದು!! ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಈ ಪುಂಡರೀಕನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲೆನು; ಈತನ ನಿಶ್ಚಲಚಿತ್ತವೂ, ಸುಸ್ವಭಾವವೂ, ಸದಾಚಾರವೂ ನನಗೂ, ಉಳಿದ ಋಷಿಕುಮಾರರಿಗೂ ಬಹು ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿದ್ದವು; ಕಾಮನು ಇಂಥವನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ತಪಃಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅಂದಗೆಡಿಸಿ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ ವನ್ನು ಬೇರುಸಹಿತ ಕಿತ್ತು, ನಾಡಾಡಿಗರನ್ನು ಭಂಗಿಸುವಂತೆ ಇವನನ್ನು ಈ ಹೊತ್ತು ಪೂರಾ ವಿಷಯಲಂಪಟನನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಯೌವನಾ ವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ನಿಲುಕಡೆಗೊಳ್ಳುವದು ಬಹಳ ವಿರಳ, ಎಂದು ಚಿಂತಿ ಸುತ್ತ ಅದೇ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಮೈಗೆಮೈಹಚ್ಚಿ ಕುಳಿತು, ಆವನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ, ಗೆಳೆಯಾ ಪುಂಡರೀಕಾ, ಇದೇ ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿ? ಎಲಾ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ತುಸು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡು! ಎಂದು ನಾನು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಆತನು ಆಯಾಸದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಮಂದದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ನೋಡಿ, ನಿಟ್ಟುಸುರುಬಿಟ್ಟು, ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತೊದಲುತ್ತ–'ಕಪಿಂ ಜಲಾ, ನೀನು ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವ ಬಲ್ಲವನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಏನು ಕೇಳುತ್ತೀ!' ಎಂದು ಸಂಕಟದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಅಂದನು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಈ ವಿಚಾರವು ಶಾಂತವಾಗುವದು ದುಸ್ತರವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಹೇಗಾದರೂ ಕೈಲಾದಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಸನ್ಮಾರ್ಗದೊಳಗಿಂದ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಎಳಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ—' ಪುಂಡರೀಕಾ, ನನಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತುಂಟು; ಆದರೆ ಮೊದಲು ಸವಿದೋರಿ ಕಡೆಗೆ ವಿರಸವಾಗುವಂಥ ವಿಷಯೋಪಭೋಗವು ಸುಖಕರ ವೆಂದು ತಿಳಿಯುವದು, ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಷವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆದಂತೆ, ಕಮಲದ ಮಾಲೆಯೆಂದು ಖಡ್ಗವನ್ನು ಕೊರಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಂತೆ, ರತ್ನವೆಂದು ಸೆರಗಿನೊಳಗೆ ಬೆಂಕಿಯು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತೆ ಆಗುವದು. ನೀನು ವಿಷಯಗಳ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿದೂ ಯಾಕೆ ಅಜ್ಞಾನದೊಳಗೆ ಬೀಳು

ತ್ತೀ? ಹರಿಯುವ ಇಂದ್ರಿಯುಗಳನ್ನು ಯಾಕೆ ತಡೆಯಲೊಲ್ಲಿ? ಮನ್ಮಥ ನೆಂದರೆ ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಪದಾರ್ಥ! ಧೈರ್ಯಹಿಡಿದು ಆ ದುಷ್ಟನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸು; ಕೇಳನಂತೆ ಅವನ ವಶನಾಗಬೇಡ' ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅವನು ಈ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹಳಿದು, ಕಣ್ಣೀರು ಒರಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, 'ಕಪಿಂಜಲಾ, ನಿನಗೆ ಇನ್ನೂ ಕಾಮನ ಕೂರಂಬಿನ ಹೊಡತವು ತಗಲಿಲ್ಲ. ಆದದರಿಂದ ನೀನು ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತನಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ನನಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತೀ. ಆದರೆ ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು, ಸದಸದ್ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿಗಳಿದ್ದವನಿಗೇ ನಿನ್ನ ಈ ಉಪದೇಶವು ಸಲ್ಲುವದು. ನಾನಂತೂ ಇವುಗಳಿಗೆ ಎರವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಧೈರ್ಯ ಸ್ಥೈರ್ಯ, ಜ್ಞಾನ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಗಳು ಆಗಲೇ ನನ್ನ ಕೈಬಿಟ್ಟವು. ಜೀವ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಉಳಿದದೆ; ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹೊರತು ನನಗೆ ಹಿತವಂತರೂ ಒಳಿತು ಹೇಳುವವರೂ ಯಾರು? ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಯಾರ ಮಾತು ಕೇಳಲಿ? ಈ ಜಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ನನಗೆ ಬಂಧುಗಳು ಯಾರು? ಏನು ಮಾಡಲಿ? ನನ್ನಿಂದ ಮಾತ್ರ ತಡೆಯುವದಾಗದು. ನನ್ನ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಸುಡುತ್ತದೆ; ಹೃದಯವು ಕುದಿಯುತ್ತದೆ; ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಬೆಂದವು. ನನ್ನ ಯತ್ನವು ಮೀರಿತು. ಇನ್ನು ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯ ಉಪಾಯುವನ್ನು ನೀನೇ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ಇನ್ನು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ, ಯಾರಿಗೆ ಮೊರೆಹೊಗಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಲಿ, ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದ ಈತನ ಪ್ರಾಣವುಳಿದೀತು! ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಹಲವು ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತ ಕುಳಿತೆನು. ಕಡೆಗೆ ಹೀಗೆ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರೇನಾಗುವದು? ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗದಿಂದಾಗಲಿ ಕೀಳು ಮಾರ್ಗದಿಂದಾಗಲಿ ಇವನನ್ನು ಬದುಕಿಸುವ ಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆನು. ನಿಂದ್ಯ ಕರ್ಮವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಮಿತ್ರನ ಜೀವವುಳಿಸಬೇಕೆಂದು ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ; ಇದರ ಸಲುವಾಗಿ ಲಜ್ಜಾಸ್ಪದವಾದ ನಿಂದ್ಯ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂತು. ಮತ್ತೊಂದು ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ ನಾನು ಆಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿನ್ನ

ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಅಯೋಗ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದ ನೆಂದು ತಿಳುಕೊಂಡು ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ತಡೆದಾನೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವ ನಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳದೆ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆನು. ಅವನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನಂತೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ನಿನ್ನ ಕೈಯೊಳಗುಂಟು; ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದ ಹೊರತು ಆತನು ಉಳಿಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಾನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳಲಾರೆನು. ಎಂದು ಅಂದು ನನ್ನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಏನು ಉತ್ತರ ಬರುತ್ತದೋ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮೋರೆ ಯು ನೋಡುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತನು.

ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಪ್ರೀತಿರಸದ ಸಮುದ್ರದೊಳಗೆ ಈಸಾಡಿ ಸುಖವೆಂಬ ಅಮೃತದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ, ಇನ್ನು ನನ್ನ ಮನೋ ರಥವು ಕೈಗೂಡಿತೆಂದು ಆನಂದದೊಳಗೆ ಮಗ್ನಳಾದೆನು; ಆ ಸುಖಾತಿ ಶಯದೊಳಗೆ ನನ್ನ ನೇತ್ರದಿಂದ ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳುದುರಿದವು. ಕಾಮನು ಅವನನ್ನೂ ಪರವಶಮಾಡಿ, ನನಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸಿ, ನಿಜವಾಗಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದನೆಂದೂ, ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ--ಒಬ್ಬ ದ್ವಾರಪಾಲ ಕನು ತವಕದಿಂದ ಬಂದು, ರಾಜಕನ್ನಿಕೆಯೇ, ನೀವು ಅಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಸುದ್ದಿ ಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ನಿಮ್ಮ ಸಮಾಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಪಿಂಜಲ ಋಷಿಯು ಅಂಜಿ ಎದ್ದು ನಿಂತು, ರಾಜಪುತ್ರೀ, ಇನ್ನು ನಾನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯವಿಲ್ಲ, ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿತು, ಹೋಗುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಪರಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು ಕಂಡೆಯಾ! ಎಂದು ಕೈಮುಗಿದು ಬೇಡಿಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರದ ಮಾರ್ಗವ ನೋಡದೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಸೇವಕರ ದಟ್ಟಣಿಯೊಳಗಿಂದ ನುಸುಳಿ, ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ನಮ್ಮ ತಾಯಿಯು ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಬಂದು, ತುಸುಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಆಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲ ಆ ಋಷಿಕು

ಮೂರನಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿದ್ದರಿಂದ ಆಕೆ ಬಂದು ಏನು ಮಾತಾಡಿದಳೋ ನನಗೇನೂ ಅರಿವು ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಯ ವಾಗಿ ಮುಂಗಾವಳು ಕವಿಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬು ವದು ತಿಳಿಯದೆ ನಾನು ಮೂಢಳಾಗಿ ತರಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—“ ತರಲಿಕೇ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತರಹರಗೊಳ್ಳದು, ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ! ನೀನಾದರೂ ತಕ್ಕ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳೇ. ಆ ಕಪಿಂಜಲನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನು ಕೇಳಿದಿಯಷ್ಟೇ. ಉಳಿದ ಕನ್ಯೆಯರಂತೆ ನಾಚಿಕೆದೊರೆದು, ಧೈರ್ಯ ಗೆಟ್ಟು, ಸದಾಚಾರಬಿಟ್ಟು, ಕುಲವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಹೆದರದೆ, ವಿಷಯಾಂಧಳಾಗಿ, ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಅನುಜ್ಞೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ, ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿದರೆ, ಗುರುಹಿರಿಯರನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದ ದೋಷವು ಬರುವದು. ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಬಂಧದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗದೆ, ನಾನೇ ವ್ಯತ್ಯವಿಗೆ ತುತ್ತಾದರೆ ತಾನಾಗಿ ಬಂದ ಕಪಿಂಜಲನ ಮನೋಭಂಗ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು. ಒಂದುವೇಳೆ ಆಶಾಭಂಗಮಾಡಿದಳೆಂದು ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಆ ಪುಂಡರೀಕನು ಪ್ರಾಣ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಆ ಪಾಪವು ನನಗೆ ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಕ್ಕೂ ಬಿಡದು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ನೀನೇ ಹೇಳು” ಎಂದು ಮಾತಾಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೂಡಣದಿಕ್ಕು ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಯಿತು. ಚಂದ್ರನು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿದ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಹೃದಯದೊಳಗಿನ ಮದನಾಗ್ನಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲಚಿತ್ತಳಾಗಿ, ಕೂಡಲಾರದೆ ತರಲಿಕೆಯ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಚಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ—“ ಮದನ, ಮಧುಮಾಸ, ಮಲಯಮಾರುತರು ಒಂದುಕಡೆ, ಈ ಚಂದ್ರನು ಒಂದು ಕಡೆ; ನೋಡು, ಕಾಮವ್ಯಥೆಯಿಂದ ನಾನು ಬಳಲುವಾಗಲೇ ಈತನು ಉದಿತನಾಗಿ, ಜ್ವರ ಬಂದವರ ಮೈಮೇಲೆ ಬೆಂಕಿಯ ಮಳೆಗರೆದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ” ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ, ಚಂದ್ರೋದಯದಿಂದ ಪದ್ಮಿನಿಯು ಮುಕುಳಿತನಾಗುವಂತೆ ಮೂರ್ಛೆ ಬಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದೆನು. ಆಗ ತರಲಿಕೆಯು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ, ಚಂದನರಸವನ್ನು ನನ್ನ ಎದೆಗೆ ತೊಡೆದು, ತಾಲವೃಂತದಿಂದ ನನಗೆ ಗಾಳಿಯ ಹಾಕಿದಳು. ಆಗ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿ

ಸುವ ತರಲಿಕೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಕಣ್ದೆರೆದು ನೋಡಹತ್ತಿದೆನು. ನಾನು ಕಣ್ಣುತೆರೆದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ತರಲಿಕೆಯು ನನಗೆ ಕೈಮುಗಿದು—' ಭರ್ತೃದಾರಿಕೇ, ಇನ್ನು ಲಜ್ಜೆ ಯಾಕೆ? ಗುರುಹಿರಿಯರಿಗೆ ಇನ್ನು ಅಂಜಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರತರುವೆನು; ಇಲ್ಲವೆ ನೀನೇ ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಉದ್ಯೋಗಮಾಡು. ಇನ್ನು ಚಂದ್ರನು ಮೇಲಕ್ಕೇರಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಸಂತಾಪವು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ; ಆ ಸಂತಾಪವನ್ನು ನೀನು ಸೈರಿಸಲಾರಿ; ಇನ್ನು ತಡಮಾಡಬೇಡ, ಬೇಗನೆ ಏಳು" ಎಂದ ತರಲಿಕೆಯ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ನಾನು,—' ಗೆಳತೀ, ನೀನು ಆಡುವದು ನಿಜವು; ಈ ದೋಷಾಕರನಾದ ಚಂದ್ರನು ನನ್ನನ್ನು ಆ ಪ್ರಿಯನ ಬಳಿಗಾಗಲಿ, ಯಮನ ಬಳಿಗಾಗಲಿ ಒಯ್ಯಬೇಕೆಂದೇ ಉದಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಇನ್ನು ತಾಳಲಾರೆನು. ಏಳು, ಜೀವವಿರುವದರೊಳಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ಹೋಗಿ ಆ ಪ್ರಿಯನ ಮುಖವ ನೋಡುವಾ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮನ್ಮಥವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಅಶಕ್ತಳಾಗಿದ್ದರೂ ತರಲಿಕೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ನಿಂತೆನು.

ನಾನು ಎದ್ದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಬಲಗಣ್ಣು ಹಾರಿತು. ಆ ದುಶ್ಚಿಹ್ನದಿಂದ ಮತ್ತೇನು ಅರಿಷ್ಟವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೋ ಎಂದು ನನಗೆ ಸಂಶಯವು ತಟ್ಟಿತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೇರಿ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳದಿಂಗಳಿಂದ ಶೋಭೆಗೊಳಿಸಲಾಗಿ, ನಾನು ಕೊರಳೊಳಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರಿಜಾತ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕೆಂಪು ಶಾಲಜೋಡಿಯನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲಿಂದ ಮೈತುಂಬ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು, ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಗೊಡದೆ ಸೌಧಾಗ್ರದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದೆನು. ಆಗ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಹೂವುಗಳನ್ನೂ, ತಾಂಬೂಲವನ್ನೂ, ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತರಲಿಕೆಯೂ ಬಂದಳು. ಆಕೆಯೂ ನಾನೂ ಪ್ರಮದವನದ ದಾರಿಯ ಹಿಡಿದು, ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪುಂಡರೀಕನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಹೊರಟೆವು. ದಾರಿ

ಯೊಳಗೆ ನಾನು—" ತರಲಿಕೇ, ಈ ಚಂದ್ರನು ನನ್ನನ್ನು ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಕೂಡಗೊಡದೆ ಹೊರಡಿಸಿದಂತೆ ಆ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಎದುರಿಗೆ ತಂದಾನೇನೇ? ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಮುಗುಳ್ನಗೆನಕ್ಕು, ವಿನೋದದಿಂದ ನನಗೆ " ರಾಜಕನ್ಯೇ, ನೀನು ಹುಚ್ಚಳು. ಈ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಆ ಪುಂಡರೀಕನಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನೋಡು, ತಾನೇ ಕಾಮಾತುರ ನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಗಲ್ಲದ ಮೇಲಿನ ಬೆವರಹನಿಯೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರೂಪದಿಂದ ಬಂದು ನಿಂತು, ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಮುದ್ದು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ! ನಿನ್ನ ಕಾಲ ಉಗು ರೊಳಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬರೂಪದಿಂದ ಮೂಡಿ ನಿನ್ನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿ, ದೈನ್ಯದಿಂದ ಹೇಗೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ನೋಡು! ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮೋಹಿತರಾಗದವರು ಯಾರು! ಎಂದು ನಗೆಮಾತ ಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತಿರಲು, ಸಖಿಯೂ, ನಾನೂ ಆ ದೇ ಪ್ರದೇಶದ ಸಮೀಪದ ಚಂದ್ರಕಾಂತಮಣಿಯ ಝರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಹಾದಿಯ ಹುಡಿಯಿಂದಲೂ ಪುಷ್ಪಪರಾಗದಿಂದಲೂ ಮಲಿನವಾದ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಕೊಂಡು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು, ಪುಂಡರೀಕನಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಪುರುಷನು ಅಳುವ ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಬಂತು. ಮೊದಲೇ ನನ್ನ ಬಲಗಣ್ಣು ಹಾರಿದ್ದರಿಂ ದ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ಸಂಶಯವಿತ್ತೇ ಇತ್ತು: ಆಮೇಲೆ ಆ ರೋದನಧ್ವನಿ ಯನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನನ್ನ ಹರಣವೇ ಹಾರಿತು; ಕಾಲುಗಳೇ ಏಳದ ಹಾಗಾದವು. ಏನು ಅನಿಷ್ಟವಾಯಿತೋ ಏನೋ ಎಂದು ಎದೆಯೊಡ ಕೊಂಡು, ತರಲಿಕೇ ಇದೇನಿದ್ದೀತು, ಎಂದು ನಡುಗುತ್ತ ತತ್ತರಿಸುತ್ತ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು,—" ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ, ಏನು ಮೋಸವಾಯಿತು! ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಎಂಥ ಸಂಕಟ ಬಂತು! ಎಲಾ, ದುರಾತ್ಮಾ ಕಾಮಾ ನೀನು ಎಂಥ ನಿರ್ದಯನೋ, ಇಂಥ ಹೊಲ್ಲದಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಿಯಾ! ಎಲೈ ನಿರ್ಘೃಣ ಮನಸ್ಕಳಾದ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ನಿನಗೆ ಈತನು ಅಂಥದೇನು ಮಾಡಿದ್ದನೇ! ಪಾಪಾತ್ಮನಾದ ಚಾಂಡಾಳಾ ಚಂದ್ರಾ, ನಿನ್ನ ಹರಕೆ ಇಂದಿ ಗೆ ಕೈಗೂಡಿತೇ! ಈಗ ತಣ್ಣಗಾದಿಯಾ! ಮಲಯಮಾರುತಾ, ಈಗ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತೇ! ಇನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬೀಸು! ಎಲೈ ಪುತ್ರವತ್ಸಲನಾದ ಶ್ವೇತಕೇತೂ, ಮಗನು ಸತ್ತದ್ದು ನಿನಗೆ ಗೋಚರವೇ ಇಲ್ಲ. ಧರ್ಮವೇ, ಇಂದಿಗೆ ನೀನು ಬಯಲಾದಿ! ತಪವೇ, ಇಂದಿಗೆ

ನೀನು ನಿರಾಶ್ರಯವಾದಿ! ಸರಸ್ವತಿಯೇ ಇಂದಿಗೆ ನೀನು ಪತಿಹೀನಳಾದಿ! ಸುರಲೋಕವೇ, ಇಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಶೂನ್ಯವಾದಿ! ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಜೀವದ ಗೆಳೆಯನೇ, ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಇರಲಿ! ನಿನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂದೂ ಒಂದು ನಿಮಿಷಸಹ ಇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸು! ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿಂದಲೇ ಬಂದೆನು! ಇನ್ನು ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಅಪರಿಚಿತನಂತೆ ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ನಿನಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆನಿಸಿತೇ? ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಂದು ಇಷ್ಟು ಬೇಸರವಾದ ಕಾರಣವೇನು? ಇನ್ನು ನಾನು ಯಾರ ಸಂಗಡ ತಿರುಗಾಡಲಿ? ಯಾರ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಲಿ? ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿ? ಯಾರಿಗೆ ಮೊರೆ ಹೊಗಲಿ? ಇಂದಿಗೆ ನಾನು ಮುಂದುಗಾಣದವನಾದೆನು; ನಿರಾಶ್ರಿತನಾದೆನು; ಸುಖಹೀನನಾದೆನು. ಮಿತ್ರನೇ, ಇಷ್ಟು ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ, ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳೋ! ಎಲೈ ಪುಂಡರೀಕಾ, ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮವು ಎತ್ತ ಹೋಯಿತು? ಮುಂಚೆ ನನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುವ ನಿನ್ನ ಸವಿಮಾತುಗಳು ಎತ್ತ ಹೋದವು?" ಎಂದು ಕಪಿಂಜಲನು ಹಾಡಿಹಾಡಿ ಅಳುವ ಧ್ವನಿಯು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ, ನಾನು ಎದೆಎದೆ ಬಡಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಅವಸರದಿಂದ ತೆಗ್ಗುಮುಗ್ಗುಗಳನ್ನು ನೋಡದೆ, ಓಡಿ ಬರುವಾಗ ನನ್ನ ಸೀರೆಯು ಸೆರಗು ಬಳ್ಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಹರಿಯಿತು? ಆದರೂ ಅದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಆದಷ್ಟು ತ್ವರೆಮಾಡಿ, ಯಾರೋ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಯ್ದರೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುಟ್ಟಿದೆನು. ನೋಡುತ್ತೇನೆ—ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ಮೃಣಾಲಗಳನ್ನೂ ಹರವಿ ಹಾಸಿಗೆ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ಹತ್ತಿರ ಕಪಿಂಜಲನು ಅಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆಗ ಇವನೇನು ನಿದ್ರಿತನೋ, ಮೂರ್ಛಿತನೋ, ಎಂದು ಸಂಶಯಗೊಳ್ಳುತ್ತ, ತೀರ ಸಮೀಪಕ್ಕೇ ಹೋದೆನು. ಕಪಿಂಜಲನು ಆತನ ಮೈತುಂಬ ಕರ್ಪೂರಚೂರ್ಣವ ತೊಡೆದು; ಕೊರಳೊಳಗೆ ಮೃಣಾಲಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ಎದೆಯಮೇಲೆ ಬಾಳೆಯೆಲೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದನು; ಎದೆಗೆ ಎಡಗೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ತಾವರೆಯ ತಲ್ಪದಮೇಲೆ ಬಲಗೈ ಚಲ್ಲಿ ಅದೇ ಜೀವ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತನಾಗಿ ಅಂಗಾತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ಈ ಪಾಪದ

ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡಿದವು. ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಆ ಕಪಿಂಜಲನು ಅತಿ ದುಃಖದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿ ತೆಗದು ಪುಂಡರೀಕನ ಕೊರಳಿಗೆ ತಕ್ಕೈಬಿದ್ದು ಆಳಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ಪುಂಡರೀಕನು ಸತ್ತನೆಂದು ತಿಳಿದು ನಾನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೇ ಇಳಿದೆನು; ಮೂರ್ಛೆ ಬಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕತ್ತಲೆಗವಿಯಿತು. ನಾನೂ ಆಗಲೇ ಸತ್ತು ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದು, ಆದರೆ ಮೂಢರ ಹೃದಯವು ಬಹು ಕಠಿಣವು. ಜನ್ಮಾಂತರದ ಪಾಪದ ಫಲವನ್ನು ಯಾರು ಅನುಭೋಗಿಸಬೇಕು? ದುಃಖದ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡಿ, ಹಲುಬಿ, ಹಂಬಲಿಸಿ, ಕಂಬನಿ ಸುರಿಸಿ, ಪುಂಡರೀಕನು ಸತ್ತು ನಾನು ಜೀವದಿಂದ ಇದ್ದದ್ದು ನನ್ನದು ನನಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ, ಇದು ಏನಾಯಿತೆಂದು ಗೋಳಿಟ್ಟು, ಎಲೈ ಪ್ರಾಣಕಾಂತಾ, ಪುಂಡರೀಕಾ, ನಿಷ್ಕರುಣಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಬಂಧು, ಬಳಗದವರನ್ನು ತೊರೆದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು; ನಿನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿದಾಗ ಒಂದು ದಿನವೆಂಬುವದು ನನಗೆ ಒಂದು ಯುಗವಾಯಿತು. ಈ ತರಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳು, ಬೇಕಾದರೆ; ಇಂಥಾಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವದುಚಿತವೆ? ಮಾತಾಡು, ಇದೆಯೋ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತವತ್ಸಲತೆ? ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಸ್ವಲ್ಪಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡು ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾದ ದಾಸಿಯು, ದೀನಳು, ಅನಾಥಳು, ನಿನ್ನನ್ನು ನಂಬಿದ ತೊತ್ತು; ಇಂಥವಳಿಗೆ ದಯೆ ತೋರಿಸುವದು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲವೇ? ನಾನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವೇನು? ಹೇಳು! ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಏನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ! ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರತಿಕೂಲಳಾದದ್ದೇನು? ಸುಮ್ಮನೆ ಇಷ್ಟು ಮುನಿಸು ಯಾಕೆ? ನಚ್ಚಿದವಳನ್ನು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ ನಿನಗೆ ಲೋಕಾಪವಾದವು ಬಾರದೆ? ಇದು ನಿಜವೇ ಸರಿ, ಸುಳ್ಳೇ ಅನುರಾಗ ತೋರಿಸಿ ಮೋಸಗೊಳಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀಯಿಂದ ನಿನಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನವು! ಅಯ್ಯೋ ದೈವವೇ, ಇನ್ನೂ ನಾನು ಜೀವ ಹಿಡಿದಿರಬೇಕೆ! ಎಲೈ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯನೇ, ನೀನು ನನಗೆ ಇಲ್ಲನಾದದರಿಂದ ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಬಂಧು, ಬಳಗ, ಇಹಲೋಕ, ಪರಲೋಕವೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗಾದವು; ನೀನು ನನ್ನ ಕೈಬಿಟ್ಟು, ಹೋದದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಕೈ ಬಿಟ್ಟರು. ಏನಾಯಿತು ನನ್ನ ಜನ್ಮ! ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ

ಹೀಗಾದ ಬಳಿಕ ನಾನು ಎಂಥ ಪಾಪಿಷ್ಠಳು ! ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನೆಗೆ ಹೋದ ನನ್ನಂಥ ಕ್ರೂರಹೃದಯಳು ಇನ್ನಾವಳಿರುವಳು ! ನಿನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಅಂಥದೇನು ನನಗೆ ಮನೆಯೊಳಗಿತ್ತು ! ನನ್ನ ಬಾಳ್ವೆ ಸುಡಲಿ ! ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಶರಣುಹೋಗಲಿ ! ಯಾರಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡಲಿ ! ಯಾರು ನನ್ನ ಪ್ರಳಾಪವನ್ನು ಕೇಳುವರು ? ಎಂದು ಹಲುಬುತ್ತ ಆತನ ಗಲ್ಲವನ್ನೂ, ಹಣೆಯನ್ನೂ, ಹೃದಯವನ್ನೂ, ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ, ಪುಂಡರೀಕಾ, ನೀನು ಬಹು ನಿರ್ದಯನು ! ನಿಷ್ಠುರನು ! ಇಷ್ಟು ಪರಿಯಿಂದ ಹಲುಬಿ ಹಂಬಲಿಸುವವಳನ್ನು ನೀನು ಲೆಕ್ಕಿಸಲೊಲ್ಲಿ ! ಇಂಥ ಕಲ್ಲು ಮನಸ್ಸಿನವನೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯದೆ ಮೋಸಹೋದೆನು. ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಜರೆದು, ಅವನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ಎದೆಗೆ ಎದೆ ಹಚ್ಚಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗ ಆತನ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಮುತ್ತಿನಸರವು ನನ್ನ ಎದೆಗೆ ನಟ್ಟಿತು. ಆಗ ಆ ಮಾತು ನೆನಪಾದದರಿಂದಂತೂ ನಾನು ಕಿಚ್ಚಿನೊಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೀಡಿಯಾಗಿ ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಮುತ್ತಿನ ಏಕಾವಳಿಯೇ, ನೀನು ಸಹ ಇಷ್ಟು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮುನಿದಿಯಾ ? ಕೊರಳು ಕೊಟ್ಟವರ ಕುತ್ತಿಗೆಯು ಕೊಯ್ಯಬೇಕೇ ? ನಾನು ತಿರುಗಿ ಬರುವ ತನಕ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ನಿನ್ನಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ ! ಕಡೆಗೆ ನಿನ್ನ ಕಠಿಣ ಗುಣವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡಿ ! ಕಪಿಂಜಲಾ, ನಿನ್ನ ಕಾಲು ಬೀಳುತ್ತೇನೆ; ತರಲಿಕೇ, ನಿನಗೆ ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ; ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ ! ಎಂದು ಭೂಮಿಯು ಬಗಿದು ಶೋಕಿಸಿದೆನು ” ಎಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಹೇಳುತ್ತ ಆ ದುಃಖದ ಭರದೊಳಗೆ ಮೈಮರೆದು ಮೂರ್ಛಿತಳಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಳು; ಅದನ್ನು ಕಂಡು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಆಕೆಯ ನೆತ್ತಿಗೆ ನೀರು ಬಡಿದು, ಗಾಳಿಯು ಹಾಕಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದನು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ದುಃಖಿತನಾಗಿ—“ ತಾಯೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ , ಇನ್ನು ಸಾಕು ಮಾಡು ! ನಿನ್ನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಕಾರಣನಾದೆನು. ನಾನು ಮಹಾಪಾಪಾತ್ಮನು ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಕಥೆ ಸಾಕು. ನಾನು ಕೇಳಲಾರೆನು. ಯಾಕಂದರೆ ತೀರಿಹೋದ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಕಥನಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರೆ, ಆ ದುಃಖ

ಗಳು ಸುಹೃಜ್ಜನರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಹೊಸ ನೋವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈಗ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವುಗಳನ್ನು ದಿಟವಾಗಿ ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತೇವೋ ಏನೋ, ಅನ್ನುವಹಾಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಗುತ್ತವೆ. ಆ ಕಾರಣ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಹೇಗಾದರೂ ಹಿಡಿದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು, ಆಗಾಗ ಸ್ಮರಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಶೋಕಾಗ್ನಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವು '' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಬಳಿಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಖಿನ್ನಮುಖಳಾಗಿ—'' ಎಲೈ ರಾಜಪುತ್ರನೇ ಅಂಥ ಭಯಂಕರವಾದ ಇರುಳೊಳಗೆ ಹೋಗದ ಈ ಪಾಪಿಯ ಪ್ರಾಣವು ಇನ್ನು ಹೋಗುವದು ದೂರವು. ಯಮನು ಕೂಡ ನನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬೇಸರಗೊಂಡಹಾಗಾಯಿತು. ಇಂಥ ಪಾಪಾತ್ಮಳಾದ ನಾನು ಕೊನೆಗೆ ಜೀವಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚೈಸಿ, ತರಲಿಕೇ, ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಪ್ರಳಾಪಿಸಲಿ? ಏಳು, ಬೇಗನೆ ಕಾಷ್ಠಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಚಿತೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡು. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭನ ಕೂಡ ನಾನೂ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ '' ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಚಂದ್ರಮಂಡಲದೊಳಗಿಂದ ಶುಭ್ರ ಶರೀರದ ದಿವ್ಯಾಕೃತಿಯ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು, ಕಿರೀಟ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಕಟಕಕುಂಡಲಮುಕ್ತಾಹಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೈಗೆ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂಸಿಕೊಂಡು ಸರ್ರನೆ ಇಳಿದು ಬಂದು, ತನ್ನ ನಿಡುದೋಳುಗಳಿಂದ ಪುಂಡರೀಕನ ಕಳೇವರವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಗಂಭೀರವಾಣಿಯಿಂದ–'' ಎಲೈ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ನೀನು ಪ್ರಾಣ ಕೊಡಬೇಡ, ನಿನಗೆ ಪುನಃ ಈತನ ಸಮಾಗಮವಾಗುವದು '' ಎಂದು ತಂದೆಯಂತೆ ನನಗೆ ಆದರದಿಂದ ಪ್ರಸಾದ ವಚನ ಕೊಟ್ಟು, ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋದನು. ನಾನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಕೌತುಕಗೊಂಡಿರಲು ಕಪಿಂಜಲನೂ ನನಗೆ ಉತ್ತರ ಸಹ ಕೊಡದೆ ತವಕದಿಂದೆದ್ದು, ಎಲೈ ದುಷ್ಟ ಅಂತಕಾ, ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ಯುತ್ತೀ, ಎಂದು ನಡಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕೋಪಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ ಆ ಮಹಾಪುರುಷನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ತಾನೂ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋದನು. ನೋಡುನೋಡುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತಾರಾಮಂಡಲದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಕಪಿಂಜಲನು ಸಹ ಹೋದದರಿಂದಂತೂ ನನಗೆ ಇಮ್ಮಡಿ ದುಃಖವಾಯಿತು. ತರಲಿಕೆಯಂತೂ ಗದಗದನೆ

ನಡುಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು, ಇನ್ನು ಈಕೆ ಸಾಯುತ್ತಾಳೆಂದು ಖಿನ್ನಳಾಗಿ, ದೀನ ವಾಣಿಯಿಂದ ನನಗೆ—"ಎಲೈ ರಾಜಕನ್ಯೇ, ಇದು ಹೇಳಲಸದಳವಾದ ಸೋಜಿಗವಾಯಿತು! ಬಂದವನು ದಿವ್ಯಪುರುಷನಿದ್ದನು; ಬಹುತರವಾಗಿ ಇಂಥವರು ಆಡಿದ್ದು ಸಟೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನೀನು ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುವದೇನೂ ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಆತನ ಹಿಂದಿಂದೇ **ಕಪಿಂಜಲನೂ** ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ತಿರುಗಿ ಬಂದಬಳಿಕ ಆ ದಿವ್ಯಪುರುಷನು ಯಾವಾತನು? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದನು? **ಪುಂಡರೀಕನ** ಶವವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಒಯ್ದನು? ಆತನು ನಿನಗೆ ಪ್ರಸಾದವಚನ ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣವೇನು? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ನೀನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವದರಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನವು? ಹಾಗೆ ಮಾಡುವದೇನೂ ದೊಡ್ಡ ಮಾತಲ್ಲ. ಕೈಯೊಳಗೇ ಅದೆ; ಬೇಕಾದಾಗ ಮಾಡಬಹುದು. **ಕಪಿಂಜಲನು** ಜೀವಧಿಂದಿರುವವರೊಳಗೆ ನಿನಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡದೆ ಇರನು. ಕಾರಣ ಅವನು ತಿರುಗಿ ಬರುವವರೆಗಾದರೂ ಮಾರ್ಗ ನೋಡು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಕಾಲಿಗೆರಗಿದಳು. ಆಗ ಅವಳ ಮಾತು ಕೇಳಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಆಶೆಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಜೀವ ಹಿಡಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆಶೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಯಾರು ಏನು ಮಾಡರು? ಬಳಿಕ ಅದೇ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ, ಆ ದಿನ ಇರುಳು ಕಳೆಯಬೇಕಾದರೆ ನನಗೂ **ತರಲಿಕೆಗೂ** ಒಂದು ಯುಗ ಕಳೆದ ಹಾಗಾಯಿತು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಅದೇ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮೈತೊಳಕೊಂಡು ಆ **ಪುಂಡರೀಕನ** ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ಅವನ ಕಮಂಡಲ, ವಲ್ಕಲ, ಅಕ್ಷಮಾಲೆಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು, ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಈ ನಿಃಸಾರ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಬೇಕೇ! ಎಂದು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನು ತೊರೆದು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತಡೆದು, ದೀನಬಂಧು ಪತಿತಪಾವನನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ, ಶರಣುಹೋಗಿ, ಆತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೆನು. ಮರುದಿನ ಈ ಸುದ್ದಿಯ ಕೇಳಿ, ನನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಶೋಕ ಮಾಡಿ, ಅನೇಕ ಉಪಾಯಗಳಿಂದಲೂ, ಉಪದೇಶದಿಂದಲೂ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳಿಂದಲೂ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ, ಮನೆಗೆ

ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದರು. ನಾನು ಅವರ ಮಾತು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಅವರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದೆನು; ಆದರೂ ಮಗಳೆಂಬ ಕರುಳಿನ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರು ಹಲವು ದಿವಸ ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನನ್ನ ದೃಢನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಕಂಡು, ಕಡೆಗೆ ಆಶೆದೊರೆದು, ಮನೆಗೆ ಹೋದರು.

ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಹೋದಬಳಿಕ ಪ್ರಿಯನ ಸಲುವಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವದರಿಂದಲೇ ಕೃತಜ್ಞತೆ ತೋರಿಸುತ್ತ ಶೋಕದಗ್ಧನಾದ ಈ ಶರೀರ ವನ್ನು ಹಲವು ನಿಯಮಗಳಿಂದ ದಮಿಸುತ್ತ ಈ ಸರೋವರದೊಳಗೆ ತ್ರಿಕಾಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತ, ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತ, ವನದೊಳಗಿನ ಫಲ ಮೂಲಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ, ಈ ಗವಿಯೊಳಗೆ ತರಲಿಕೆ ಸಹಿತ ಅತಿಶಯ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ಪಾಪಾತ್ಮಳ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಿಮ್ಮಂಥ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಿಗೆ ಫಲವೇನು? ನನ್ನಂಥ ನಿಂದ್ಯಳ ವೃತ್ತಾಂತ ಕೇಳುವದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಎಂದು ಮೋರೆಗೆ ಸೆರಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿ ತೆಗೆದು ಅಳಹತ್ತಿದಳು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮೊದಲೇ ಆಕೆಯ ವಿನಯಗುಣಕ್ಕೂ, ಮಧುರ ಭಾಷಣಕ್ಕೂ, ಶಾಂತಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ, ಗೌರವಕ್ಕೂ, ಪ್ರಸನ್ನ ಹೃದಯನಾಗಿ ದ್ದನು. ಮೇಲಾಗಿ ಆಕೆಯ ಸದ್ಭಾವ ಗರ್ಭಿತವಾದ ಈ ವೃತ್ತಾಂತ ಕೇಳಿ ದ್ದರಿಂದಂತೂ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿ ಅವಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯೂ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಜನಿಸಿದ್ದರಿಂದ " ತಾಯಿ ನೀನು ಪ್ರಿಯನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸತಕ್ಕವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಚರಿಸಿದಿ; ತಾಯಿತಂದೆ ಬಂಧುಬಳಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದಿ; ಸಂಪತ್ತಿನ ಸುಖಗಳನ್ನು ತೊರೆದಿ; ಕಷ್ಟಕಾರಕವಾದ ಈ ಅರಣ್ಯ ವಾಸವನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನೂ ಕೈಕೊಂಡು ಕಾಯವನ್ನು ಕಂಡಿಸಿದಿ; ಇನ್ನು ಉಳಿಯಿತೇನು? ಪತಿ ತೀರಿದನೆಂಬ ಶೋಕದಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡು ವದುಮಾತ್ರ ಮೂರ್ಖತನವು. ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡಿದರೆ ಇಂಥ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಸ್ವಾರ್ಥಪರವೆನ್ನಬಹುದು. ಯಾಕಂದರೆ ಪ್ರಿಯನ ಸಲು ವಾಗಿ ಆಗುವ ಶೋಕವೇದನೆಯನ್ನು ತಾನು ತಾಳಲಾರದೆ ಪ್ರಾಣ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಾಗುತ್ತದಲ್ಲದೆ, ಅದರಿಂದ ಸತ್ತ ಪ್ರಿಯನಿಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನವು?

ಸತ್ತವನು ಪರಾಧೀನನಾಗಿ ಕರ್ಮಾರ್ಜಿತ ಭೂಮಿಗೆ ಹೋಗುವನು. ಅವನ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದವರು ಆತ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷದಿಂದ ನರಕದೊಳಗೆ ಬೀಳುವರು. ಇನ್ನೂ ಜೀವದಿಂದ ಇದ್ದು ಸತ್ತವನಿಗಾಗಿ ಜಲಾಂಜಲಿದಾನ, ಪಿಂಡದಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆತನ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗಲೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ಸತ್ಕೃತ್ಯ ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಗುವದು. ಇಂಥವರಿಂದ ಉಭಯತಃ ಪ್ರಯೋಜನವು. ಹೀಗೆ ಮಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಆತ್ಮಘಾತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದರಿಂದ ಯಾವ ಸತ್ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಹಾಗಾಯಿತು? ಇದರಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಜಯಶಾಲಿಯಾದ **ಪಾಂಡುರಾಜನು** **ಕಿಂದಮ** ಋಷಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ಮೃತನಾಗಲು, ಆತನ ಪತ್ನಿ **ಕುಂತಿಯು** ಜೀವ ಕೊಡದೆ ಧೈರ್ಯಮಾಡಲಿಲ್ಲವೇ? ಬಾಲಚಂದ್ರನಂತೆ ಆನಂದ ಕೊಡುವ **ಅಭಿಮನ್ಯುವು** ಭಾರತಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಲಿತನದಿಂದ ಕಾದಿ ಮಡಿದ ಬಳಿಕ ಆತನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯಾದ **ಉತ್ತರೆಯು** ಆತ್ಮಹತ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳೇ? ಈ ಮೇರೆಗೆ ದೇವದೈತ್ಯ-ಮನುಷ್ಯ-ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ತರುಣಿಯರು ಪತಿರಹಿತರಾಗಿ ಪ್ರಾಣಕೊಡದೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಬಲ್ಲೆವು. ಮತ್ತೂ **ಪುಂಡರೀಕನ** ಸಮಾಗಮವಾಗುವದೆಂದು ಆ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನು ಹೇಳಿದ್ದು ಎಂದಿಗೂ ಸಟೆಯಾಗದು. ಯಾಕಂದರೆ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ದಯೆಹುಟ್ಟಿ ಆತನ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೇ ಆ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನು ಆತನನ್ನು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ದಿದ್ದಾನೆ. ದೈವವು ಬಲವತ್ತರವು; ನಾವೆಲ್ಲರೂ ದೈವಾಧೀನರೇ ಸರಿ. ಬಂದದನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಿ ತೀರಿಸಬೇಕು ಈ ಸಂಸಾರ ಮಾರ್ಗವು ಅತಿಗಹನವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಹಲವು ತರದ ಎಡರುಗಳು ಬರುತ್ತವೆ; ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಈಡಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ನೀಗಬೇಕು” ಎಂದು ಬಗೆಬಗೆಯ ಮೃದುಭಾಷಣಗಳಿಂದ **ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು** ಆಕೆಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಸೂರ್ಯನು ಪಡುವಣಕಡಲ ಮರೆಯಾಗಿ, ಕತ್ತಲಾಯಿತು. **ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು** ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು ಕಮಂಡುಲದೊಳಗಿನ ಉದಕ

ದಿಂದ ಕರಚರಣಮುಖ ಪ್ರಕ್ಷಾಳನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನ ತೀರಿಸಿ ದುಃಖದಿಂದ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತ ವಲ್ಕಲದ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಎದ್ದು, ನೆರೆಯ ಝರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈ ಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳಕೊಂಡು, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಬಂದು, ಒಂದು ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಚಿಗುರೆಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಮನದೊಳಗೆ ಆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ವೃತ್ತಾಂತ ವನ್ನು ನೆನೆದು, "ತಾಯಿ, ನಿನ್ನ ವನವಾಸದೊಳಗಿನ ಗೆಳತಿ ತರಲಿಕೆ ಎಂಬವಳು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು— "ಎಲೈ ಭಾಗ್ಯವಂತನೇ, ಅಮೃತದಿಂದ ಅಪ್ಸರರದೊಂದು ಕುಲವು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ನಿನಗೆ ಮೊದಲೇ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ; ಅದೇ ಕುಲದೊಳಗೆ ಮದಿರಾ ಎಂಬ ಕನ್ನಿಕೆಯು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ಗಂಧರ್ವರಾಜ ನಾದ ಚಿತ್ರರಥನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅವರ ಉದರದಿಂದ ಲೋಕೋತ್ತರ ಲಾವಣ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ನಳಾದ ಕಾದಂಬರಿ ಎಂಬವಳೊಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಆ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ನಾನೂ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಓರಗೆಯ ಗೆಳತಿಯರು. ಆಕೆಯೂ ನಾನೂ ಒಂದೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ ಗೀತಾದಿ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತೆವು; ಕೂಡಿಯೇ ಉಣ್ಣುವೆವು, ಕೂಡಿ ಯೇ ಆಡುವೆವು, ಒಂದೇ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗುವೆವು. ನನ್ನ ಹೊರತು ಆಕೆಗೆ, ಆಕೆಯ ಹೊರತು ನನಗೆ, ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸಹ ಹೊತ್ತು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆ ನನ್ನ ಗೆಳತಿ ಕಾದಂಬರಿಯು, ಈ ನನ್ನ ದುಃಖದ ಸುದ್ದಿಯ ಕೇಳಿ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾಗಿ, ನಾನು ದುಃಖದೊಳಗಿರುವ ತನಕ ತಾನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ಕಟ್ಟುಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಮಗಳು ಈ ಮೇರೆಗೆ ದೃಢನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದ ಸುದ್ದಿಯ ಕೇಳಿ, ಆಕೆಯ ತಂದೆಯು ಬಹು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆಕೆಯ ನೇಮವನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ನೆನಸಿಕೊಂಡು, ಇರುವ ಒಬ್ಬ ಮಗಳ ಗತಿ ಹೀಗಾಯಿತಲ್ಲ! ಎಂದು ಬಹಳ ಹಳಹಳಿಸುತ್ತಾನೆ; ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ತಾನೇ ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳಲಾರದೆ, ಹೆಂಡತಿ ಮದಿರಾದೇವಿಯೂ ತಾನೂ ಕೂಡಿ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು ಕ್ಷೀರೋದ ಎಂಬ ಕಂಚುಕಿಯ

ಕೂಡ ನನಗೆ—"ಮಗಳೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ನಿನ್ನ ವರ್ತಮಾನ ಕೇಳಿ ನಾವು ತಳಮಳಗೊಂಡೆವು. ಅದರೊಳಗೆ ಇದೂ ಒಂದು ಎರಡನೆಯ ದುಃಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು; ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಸಮರ್ಥಳು. ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಎರಡನೆಯವರಿಂದ ಆಗದು" ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕಳಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ವಚನ ಗೌರವದ ಸಲುವಾಗಿಯೂ, ಗೆಳತಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮದ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ನಾನು ಈ ಹೊತ್ತು ಮುಂಜಾನೆ ಆ ಕಂಚುಕಿಯ ಸಂಗಡ ತರಲಿಕೆಯನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಗೆ—"ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ, ದುಃಖಿತರಾದ ಪ್ರಿಯಜನರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ನೋವಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆ ಕೊಟ್ಟಹಾಗೆ ಯಾಕೆ ಮಾಡುತ್ತೀ? ಮಾಡಬೇಡ, ನಾನು ಜೀವದಿಂದಿರಬೇಕೆಂಬುವದು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿದ್ದರೆ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಿ, ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನನ್ನ ಮಾತು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ತರಲಿಕೆಯು ಅತ್ತ ಹೊರಟುಹೋದ ಕೂಡಲೆ ತಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗಿ ಆಕಾಶವೆಲ್ಲ ಚಂದ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಧವಲಿತವಾಗಿ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಯಿತು. ಬಳಲಿಕೆಯಿಂದ ಮಗ್ಗಲು ಹಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ತಳಿರ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಒರಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಕಳಕೊಂಡ ವೈಶಂಪಾಯನ ಪ್ರಧಾನನೂ, ಆ ಪ್ರಾಣಿ ಪತ್ರಲೇಖೆಯೂ ಆ ಅರಸು ಮಕ್ಕಳೂ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರು? ಎಂದು ಅವರನ್ನು ನೆನಸಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ನಿದ್ರೆಗೊಳಗಾದನು. ಬೆಳಗಾದ ಬಳಿಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಎದ್ದು, ಪ್ರಾತಃಸಂಧ್ಯೋಪಾಸನವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಜಪಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರಲು; ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಎದ್ದು ಪ್ರಾತರಾಹ್ನಿಕವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತೊಂದು ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು. ಆಗ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷದ ಹರೆಯದ ಭವ್ಯಾಕೃತಿಯ ಒಬ್ಬ ಗಂಧರ್ವ ಕುಮಾರನನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ತರಲಿಕೆಯು ಬಂದು, ಇವನಾರು ಎಂದು ಕೌತುಕದಿಂದ ಚಂ

ದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ ಆಕೆಗೆ ನಮಿಸಿ ಕುಳಿತಳು. ಬಳಿಕ ಆ ಗಂಧರ್ವ ಕುಮಾರನು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ಪ್ರಣಾಮಗೈದು ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸೂಚಿತವಾದ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಂದೂ ನೋಡದಂಥ ಸುಂದರಕಾಯದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತನಾದನು.

ಬಳಿಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಜಪವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ—" ತರಲಿಕೇ, ನೀನು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕಂಡೆಯಾ? ಆಕೆ ಸುಖದಿಂದಿರುವಳೇ? ನನ್ನ ಮಾತು ಮನ್ನಿಸುವಳೇ? ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ತರಲಿಕೆಯು—' ತಾಯಿ, ಕಾದಂಬರೀ ದೇವಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆನು. ಆಕೆ ಸುಖವಾಗಿ ಇದ್ದಾಳೆ. ನಿನ್ನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ನಿವೇದಿಸಿದೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಕೆ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿ, ತಿರುಗಿಹೇಳಿದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಆಕೆಯ ವೀಣೆಹಿಡಿಯುವ ಈ ಕೇಯೂರಕನೇ ಹೇಳುವನು. ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದ ಕೂಡಲೆ, ಆತನು ಮುಂದೆಬಂದು—" ತಾಯಿ, ಮಹಾಶ್ವೇತೇ ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ನಿಮಗೆ ಆಲಿಂಗಿಸಿ, ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವದೇನಂದರೆ, ' ತರಲಿಕೆಯ ಕೂಡ ನೀವು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸ ಸಂದೇಶವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೋ, ಅಥವಾ ನಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಕೋಪಕ್ಕೋ, ನನಗಂತೂ ತಿಳಿಯದು. ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಪ್ರೇಮಭರಿತವಾದದ್ದೆಂದು ನಿನಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದ್ದೂ ಇಂಥ ನಿಷ್ಠುರ ಸಂದೇಶ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಬಗೆ ಏನು? ಮಧುರ ಮಾತಿನ ಮಾನಿನೀ, ನಿನಗೆ ಇಂಥ ಕಠೋರ ಭಾಷಣವನ್ನು ಯಾರು ಕಲಿಸಿದರು? ಸುಹೃಜ್ಜನರ ದುಃಖದಿಂದ ದುಃಖಿತರಾದವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸುಖದ ಆಶೆಯೂ ಶಾಂತಿಯೂ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯವು? ಸೂರ್ಯನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಮ್ಲಾನವಾದ ಪದ್ಮಿನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಚಕ್ರವಾಕ ಪಕ್ಷಿಯು ಸಹ ಖಿನ್ನವಾಗಿ ಸುಖತೊರೆಯುತ್ತದೆ; ನಮ್ಮಂಥ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸುಮ್ಮನಿರುವರೇ? ಪ್ರಿಯನ ವಿರಹದಿಂದ ದುಃಖಿತ ಪ್ರಿಯ ಸಖಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ ಮನೆಯಾದ ನನ್ನ ಮನ

ಸ್ಸ ಪುರುಷನನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಬಗೆ ಯಾವದು? ವಿರಹದುಃಖಮೂಲಕ ವಾಗಿ ನೀನು ತಪಶ್ಚರ್ಯಮಾಡುತ್ತ ದೇಹವನ್ನು ಸಣ್ಣಿಸಿ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುವಾಗಲೇ ನಾನು ನಿನ್ನ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ? ಆ ಮಾತು ಕನಸು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಹ ತೆಗೆಯಬೇಡ ನನ್ನ ಜೀವವು ನಿನ್ನ ಕೂಡ ವನದಲ್ಲಿಯೇ ಅದೆ ಎಂದು ತಿಳಿ.' ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಕಾಲುಬಿದ್ದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದಳು" ಎಂದುಹೇಳಿದನು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಮನದೊಳಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆಲೋಚಿಸಿ, "ನೀನು ಹೋಗು, ನಾನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೇಯೂರಕನಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ "ಎಲೈ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ರಾಜಕುಮಾರನೇ, ನೀನು ಹೇಮಕೂಟಪರ್ವತವನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಅದರ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರರಥ ಗಂಧರ್ವರಾಜನ ಅತಿ ರಮಣೀಯವಾದ ರಾಜಧಾನಿಯುಂಟು; ಕಿಂಪುರುಷರೂ ಗಂಧರ್ವರೂ ಇರುವ ಕೌತುಕದ ಸುಂದರ ಲೋಕವು ಅದು; ಅಲ್ಲಿ ಸರಳ ಮನಸ್ಸಿನ ನನ್ನ ಜೀವದ ಗೆಳತಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಇದ್ದಾಳೆ ದಾರಿಯ ನಡೆಯುವದರಿಂದ ತಮಗೆ ಶ್ರಮವಾಗದ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗದಂತಿದ್ದರೆ, ಆ ಅಪೂರ್ವ ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡುವ ಕೌತುಕವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಈಚ್ಛೆಯಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಮಾಡದ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಅನ್ನು ಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನಾವು ಪಾತ್ರರೆಂದು ಮನವರಿಕೆಯಾದರೆ ನೀವು ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದು, ಕಾದಂಬರಿಯ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡು, ಆಕೆಯ ಹಟವನ್ನು ನಿರಸನಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದುದಿನ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಳೆಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಬರಬೇಕು. ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಬಂಧುತ್ವವು ಘಟಿಸಿತು; ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನವಾದಾಗಿನಿಂದ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿದೆ; ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಶೋಕವು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ಸಜ್ಜನರ ಸಮಾಗಮದಿಂದ ದುಃಖಿಗಳಿಗೆ ಸಹ ಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಮಹಾಪುರುಷರ ಗುಣೋದಯವು ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ಸುಖ ಕೊಡುವದರಲ್ಲಿಯೇ ತತ್ಪರವಾಗಿರುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಹೇ

ಳಿಕೊಂಡಳು. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು—"ತಾಯಿ, ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾದಾಗಿನಿಂದ ಈ ದೇಹವು ನಿನ್ನದಾಗಿದೆ; ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯೇ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕೆಯ ಸಂಗಡ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ ಗಮನಕ್ರಮದಿಂದ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತವನ್ನೇರಿ ಹೋಗಿ, ಗಂಧರ್ವರಾಜನ ಕೋಟೆಯನ್ನು ದಾಟಿ, ಕನಕ ತೋರಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಏಳು ಚೌಕುಗಳೊಳಗಿಂದ ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಹತ್ತಿರ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ, ಬಂಗಾರದ ಬೆತ್ತ ಹಿಡಿಯುವ ಕಂಚುಕಿಗಳು ಓಡಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ತಲೆಬಾಗಿ ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ವಂದನೆಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸಲು, ಆ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೊಡನೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತಾನೆ—ಆ ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದೊಳಗ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾದ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಇದ್ದರು; ಪುರುಷರ ಸಂಪರ್ಕಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದದರಿಂದ ಅದೊಂದು ಸ್ತ್ರೀಮಯವಾದ ಎರಡನೆಯ ಲೋಕವೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ತೋರಿತು.

ಆ ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದೊಳಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ನೆರೆದಿದ್ದ ನೂರಾರು ದಾಸಿಯರು ತಟ್ಟನೆ ಇಬ್ಭಾಗವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹಾಯ್ದು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯು ಕುಳಿತ ಮಂಟಪದ ಹತ್ತಿರ ಹೋದನು. ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನೂರಾರು ಸುಂದರ ಕನೆಯರು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ; ಎಡಬಲದಲ್ಲಿ ಒಡನಡು ಬಳಕುವ ಚೆನ್ನೆಯರಿಬ್ಬರು ನಿಂತುಕೊಂಡು, ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಾವಿನ ಚಾಮರಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೂಸ್ವರದ ತೋಳುಗಳನ್ನು ನೇವಿ ಥಾಳಿಸುತ್ತಾರೆ; ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿದು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡು, ಹಲವು ಹೆಂಗಸರು ಸಂದಣಿಗೊಂಡು ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ; ಆ ಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಿದಂತದ ಮಂಚದಮೇಲೆ ರೇಸಿಮೆಯ ದಿಂಬು

ಗಳಿಗೆ ಅತ್ತು ಸಖಿಯರ ಕೂಡ ವಿನೋದದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ, ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಕೇಯೂರಕನ ಕೂಡ “ ಆತನು ಯಾರು ? ಯಾರ ಮಗನು ? ಎಷ್ಟು ವಯಸ್ಸಿನವನು ? ಆತನ ಹೆಸರೇನು ? ಏನು ಆಸಕ್ತಿದ್ದನು? ಆತನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಿದಿಯಾ? ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದಿ? ಅವನಿಗೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೂ ಹೇಗೆ ಗುರುತಾಯಿತು? ಆತನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವನೋ? ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಏನು ಉಪಾಯ ಮಾಡಬೇಕು ? ” ಎಂದು ತನ್ನ ಸಂಬಂಧದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ನೋಡಿದನು.

ಲೋಕೋತ್ತರ ಲಕ್ಷಣಯುಕ್ತಳಾಗಿ, ರೂಪಯೌವನಸಂಪನ್ನಳಾದ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನೋಡುವಂಥ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪುಣ್ಯಮಾಡಿದ್ದಾವು ! ಇದೇನು ಕಾದಂಬರಿಯ ರೂಪವೋ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಲಾವಣ್ಯದ ನಿಧಿಯೋ! ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ಆದರದಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸಿನೋಡುವ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಡೆಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಆತನ ರೂಪಾತಿಶಯವನ್ನು ಕಂಡು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನತನಕ ಕೇಯೂರಕನು ವರ್ಣಿಸಿದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಈತನೇ ಆದಾನು ಎಂದು ತಿಳಿದು, ಬೆರಗಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆತನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವಾಗ, ಅವಳ ನೇತ್ರಗಳು ಪ್ರಫುಲ್ಲಿತವಾದವು; ಮೈಮೇಲೆ ರೋಮಾಂಚಗಳೆದ್ದವು; ಹೃದಯದೊಳಗೆ ನಡುಗೂ ನಾಚಿಕೆಯೂ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಇವರಂತೆಯೇ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೂ ಕಾಮ ಭಾವಗಳಾದವು.

ಬಹಳ ದಿವಸಕ್ಕೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದರ್ಶನವಾಯಿತೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಯು ಆನಂದಭರಿತಳಾಗಿ ಎದ್ದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಆಕೆಯ ಕೊರಳಿಗೆ ತೆಕ್ಕೆ ಬೀಳಲು, ಅವಳು ಈಕೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಬಳಿಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು:–“ ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ ವಲಯಾಂಕಿತ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಆಳುವಂಥ, ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಜೆ

ಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಂಥ ತಾರಾಪೀಡನೆಂಬ ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಜನಿದ್ದಾನೆಂದು ನೀನು ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ ; ಆತನ ಮಗನು ಈ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು. ಈ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯು ದಿಗ್ವಿಜಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೊರಟು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಈತನ ದರ್ಶನವಾದಬಳಿಕ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಈತನಿಗೂ ನನಗೂ ಬಂಧುತ್ವವು ಘಟಿಸಿತು; ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ವಿರಕ್ತವಾದ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಈತನು ತನ್ನ ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಚತುರನಿದ್ದು ಅನುಕೂಲತನದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವಂಥ, ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನು ಕಾಯುವಂಥ, ನಿಷ್ಕೃತ್ರಿಮ ಅಂತಃಕರಣವುಳ್ಳಂಥ ಪುರುಷನು ದೊರೆಯುವದು ಬಹಳ ವಿರಳ. ಆದದರಿಂದ, ಈತನನ್ನು ನೋಡಿ ರೂಪದ ನಿರುಪಮತ್ವವನ್ನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಯೋಗ್ಯನಿವಾಸವನ್ನೂ, ಸತ್ಪತಿ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ, ದೇವಲೋಕಕ್ಕಿಂತ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದ ಮೇಲನ್ನೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಣ್ಣುಗಳ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನೂ, ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದ ಸಕಲ ಕಲೆಗಳನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಚಾತುರ್ಯ ಔದಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನೀನೂ ನನ್ನಂತೆಯೇ ತಿಳುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಈತನನ್ನು ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದೆನು. ಆದರೆ ಹೊಸದಾಗಿ ದರ್ಶನವಾದದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ನಾಚಿಕೆಗೆ ಇಂಬುಗೊಡದೆ, ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದಮೂಲಕವಾಗಿ ತೋರುವ ಅವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತೊರೆದು, ಸ್ವಭಾವವು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಹುಟ್ಟುವ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ಕೂಡ ವರ್ತಿಸಿದಂತೆಯೇ ಈತನಕೂಡ ವರ್ತಿಸು; ಈತನು ನಿನ್ನ ಆಪ್ತನು.” ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕೂಡಲೇ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿದನು. ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಕಡು ಮಮತೆಯ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟದಿಂದ ಅವನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ, ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಗುತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿದಳು. ಆಗ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಕುಳಿತ ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಕೌತುಕದಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನೇ ನೋಡಹತ್ತಿದರು.

ಕಾದಂಬರಿಯು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಕರಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ದಾಸಿಯರು ತವಕ

ದಿಂದ ತಂದಿಟ್ಟ ಮಣಿಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುಳಿತನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಇಂಗಿತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯರು ಅಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವೀಣಾವೇಣುಮೃದಂಗ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನೂ, ಗಾನಗಾತಿಯರ ಗಾಯನವನ್ನೂ, ಸ್ತುತಿಪಾಠಗೈಯುವ ಸುಂದರಿಯರ ಜಯಜಯಕಾರವನ್ನೂ ಕಣ್ಸನ್ನೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿದರು.

ಆಗ ಕಾದಂಬರಿಯು ಎದ್ದು ದಾಸಿಯರು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಪನ್ನೀರು ತಕ್ಕೊಂಡು ತಾನೇ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕಾಲ್ತೊಳೆದು ಮೇಲುದದಿಂದ ಒರಸಿ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಜೀವದ ಗೆಳತಿ ಮದಲೇಖೆ ಎಂಬವಳು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಕೋಮಲ ಹಸ್ತವ ಚಾಚಿ ಆತನ ಕಾಲಹೆಬ್ಬೆರಳು ಹಿಡಿದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪನ್ನೀರಿನಿಂದ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಳನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಒರಸಿದಳು.

ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ತನ್ನ ಎಡದೋಳು ಹಾಕಿ, ಚಾಮರದ ಗಾಳಿಗೆ ಹಾರಿ ಹಣೆಯಮೇಲೆ ಬಂದ ಆಕೆಯ ಮುಂಗುರುಳುಗಳನ್ನು ಬಲಗೈ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ತಿದ್ದಿ ಸುಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ಸಖಿಯು ಸಂಕಟವಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡದ್ದೊಂದು ತಪ್ಪಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಾದಂಬರಿಯು ನಾಚುತ್ತ ಸುಖರೂಪವಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ದುಃಖವನ್ನು ಮನದೊಳಗೆ ನೆನನೆನಸಿ, ಅಂತಃಕರಣದೊಳಗೆ ಶೋಕಾವಿಷ್ಟಳಾಗಿ ಆವಳ ಮೋರೆ ನೋಡುತ್ತ ನಡುನಡುವೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮುಖವನ್ನು ಓರೆ ನೋಟದಿಂದನೋಡಿ ನೋಡಿ ಆತನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತಳಾದಳು. ಈ ಪರಿಯಾಗಿ ಎರಡು ಗಳಿಗೆ ಹೊತ್ತು ಹೋದಬಳಿಕ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಲನುವಾಗಲು, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು–" ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು, ಮೊದಲು ಆವನಿಗೆ ತಾಂಬೂಲಕೊಡು, ಎಂದು ಹೇಳಲು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಮುಖನೋಡುತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಯು

"ಅವರಿಗೂ ನನಗೂ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಂಕುಚಿತಳಾಗುತ್ತೇನೆ; ನೀನೇ ಈ ತಾಂಬೂಲ ತಕ್ಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡು. ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿಯಲು ಅವಳು ಕಾದಂಬರಿಗೆ "ನೀನೇ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು' ಎಂದು ಬಹಳ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದಳು. ಆದದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ ಅಂಜುತ್ತ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಮುಖನೋಡುತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಡೆಗೆ ತಾಂಬೂಲದ ಕೈಯನ್ನು ಸಾವಕಾಶ ಚಾಚಿದಳು; ಆದನ್ನು ಕಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿನಯದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುಬಿದ್ದು ಕೈಯೊಡ್ಡಲು, ಅವಳು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ಆತನ ವಶಮಾಡುತ್ತಾಳೋ ಏನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಅವನ ಕೈಯೊಳಗೆ ತನ್ನ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಟ್ಟು, ಸ್ಪರ್ಶಸುಖದಿಂದ ಅತಿ ಹರ್ಷಿತಳಾಗಿ, ಕೃತಾರ್ಥಳಾದೆನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು, ಎರಡನೆಯ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಕಂಚುಕಿಯು ಬಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ತಲೆಬಾಗಿ— "ತಾಯಿ ಆಯುಷ್ಮತೀ, ಚಿತ್ರರಥರಾಜನೂ ಮದಿರಾದೇವಿಯೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲುತ್ಕಂಠಿತರಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮಾರ್ಗ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಅತ್ತ ಹೋಗಲನುವಾಗಿ—"ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ, ಇನ್ನು ಈ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಎಲ್ಲಿರಬೇಕು? ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆದಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯು ಮನದೊಳಗೆ ನನ್ನ ಹೃದಯವೇ ಇವನಿಗೀಗ ಮಂದಿರವಾಗಿರಲು, ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಸ್ಥಳವೇಕೆ? ಎಂದು ತುಸು ನಕ್ಕು,—"ಸಖೀ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ನೀನು ಹೀಗೆ ಕೇಳುವ ಬಗೆಯೇನು? ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಇರಲಿ, ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಿದ್ಧತೆಯುಂಟು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು—"ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಸಾದದ ಬಳಿಯ ಪ್ರಮದವನದೊಳಗಿನ ಕ್ರೀಡಾಪರ್ವತದ ಮೇಲಿನ ಮಣಿಮಯ ಗೃಹದೊಳಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇರಲಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗಂಧರ್ವರಾಜನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಅವಳೊಡನೆ ಹೊರಬಿದ್ದು ಕೇಯೂರಕನು ತೋರಿಸಿದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಆ ಕ್ರೀಡಾ ಪರ್ವತವ

ಮೇಲಿನ ಮಣಿಮಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಇತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಯು ಸರ್ವ ಸಖಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಒಬ್ಬ ಗೆಳತಿಯನ್ನು ಕರ ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನೇರಿದಳು.

ಪ್ರಾಸಾದದ ಶಿಖರವನ್ನು ಹತ್ತಿ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಆಗಾಗ ಆ ಕ್ರೀಡಾ ಪರ್ವತದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನೋಡಿ, ತಿರುತಿರುಗಿ ಬಂದು, ತನ್ನ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಒರಗುವಳು; ಹೊತ್ತು ಹೋಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಗೆಳತಿಯು ಹೇಳುವ ಕಥೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವಳು; ಒಮ್ಮೊಂದೊಮ್ಮೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು—“ ಈತನನ್ನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಂದೂ ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಎಂದೂ ಕೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಅಪರಿಚಿತನನ್ನು ಬಯಸುವದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಶಂಕಿಸಿದೆನೇ! ಹತ್ತರಿರುವ ಗೆಳತಿಯರು ನನಗೆ ಮಾತು ಇಟ್ಟಾರೆಂಬದನ್ನು ಬಗೆದೆನೇ? ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಈ ಪುರುಷನ ಮನಸ್ಸು ಹೇಗಿರುವದೆಂಬದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದೆನೇ? ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೊಂದೊಮ್ಮೆಲೆ ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪಿಸಿದೆನು; ಎಂಥ ಮೂಢಳು ನಾನು! ಗುರು-ಹಿರಿಯರ ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನೂ ಜನರು ಏನೆಂಬುವರೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನೂ ತೊರೆದೆನು; ಇಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಾಂಚಲ್ಯವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಂಡೆನು; ಮೋಹದಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟೆನು. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆನು; ನಾನು ಎಂಥ ಮಂದಮತಿಯು! ಈ ನನ್ನ ದಡ್ಡತನವೂ ಮರುಳತನವೂ ಈ ಚತುರ ಸಖಿಯರಿಗೂ ಮದನವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಆ ಮಹಾ ಶ್ವೇತೆಗೂ ತಿಳಿಯವೋ? ಅಲ್ಪ ಪುಣ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ಎಲ್ಲ ತರದಿಂದ ಗತಿಗೆಟ್ಟೆನು; ಈ ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತಿದರೆ ನನಗೆ ನನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳೇನೆಂದಾರು? ಗಂಧರ್ವರೇನೆಂದಾರು? ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಲಿ? ಕಾಮನಂತೂ ಕರರಂಬುಗಳನ್ನು ಎಸೆದು ನನ್ನ ಎದೆ ಹೋಳುಮಾಡಿದನು. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದುಃಖದ ವೃತ್ತಾಂತ ಕೇಳಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನೇಮವೇ ನಾಯಿತು! ಕೇಯೂರಕನ ಕೂಡ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ದೊಡ್ಡಸ್ತನದ ಪ್ರತಿ ಸಂದೇಶ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದೆನೇನು! ಈಗ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಒಳಗಾದನೇನು! ನಾನು ಎಂಥ ಚಂಚಲಮನಸ್ಕಳು?” ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ

ನಾಚಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಳು. "ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ನನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಾನೇ? ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಾನೇ?" ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ, ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು, ಕಿಡಕಿಯ ಜಾಳಿಗೆಯೊಳಗಿಂದ ಕ್ರೀಡಾ ಪರ್ವತದ ಕಡೆಗೆ ಮರಮರಳಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವಳು.

ಅತ್ತ ಆ ರಮಣೀಯ ಮಣಿಮಯ ಗೃಹದೊಳಗೆ, ಮೃದುವಾದ ಶಿವಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ರತ್ನಗಂಬಳಿಯ ಹಾಕಿ, ದಿಂಬುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸ್ವಚ್ಛಂದದಿಂದ ಕಾಲುಚಾಚಿಕೊಂಡು ಅಡ್ಡಾಗಿದ್ದನು; ಕೇಯೂರಕನು ಪಾದ ಸಂವಾಹನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು; ಕುಲಕನ್ನಿಕೆಯರು ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ವೀಣಾಮೃದಂಗಗಳನ್ನು ಶ್ರುತಿಗೊಳಿಸಿ ಬಾರಿಸುತ್ತ, ಸುಸ್ವರದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಎರಡನೆಯ ಹೃದಯವೋ? ಏನೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ—"ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವಿಲಾಸಗಳು ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಎಳಕೊಂಡವು! ಓರೆ ನೋಟದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವಾಗ, ನಾನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಮುಸುಗಿನೊಳಗೆ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಕ್ಕು ನಾಚಿ ಮೋರೆದಿರುವುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕೋ? ಕಾಮಪ್ರೇರಿತಳಾಗಿಯೋ? ತಿಳಿಯದು" ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ "ಮೋಹಿತಳಾದದ್ದೇ ನಿಜವಾದರೆ ಮನ್ಮಥನೇ ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿ, ನನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವನು. ಈಗ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಆಯಾಸಗೊಂಡು ಫಲವಿಲ್ಲೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಎದ್ದು ಕುಳಿತು, ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯರ ಕೂಡ ಪಗಡಿ, ಚದುರಂಗ, ವಾದ್ಯವಾದನ, ಗಾಯನ, ಸುಭಾಷಿತ ಮುಂತಾದ ಕಲಾವಿಲಾಸಗಳಿಂದ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಕಳೆದಬಳಿಕ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು, ಉಪವನದೊಳಗೆ ವಿಹರಿಸಿ, ಕ್ರೀಡಾಪರ್ವತದ ಶಿಖರದ ಮೇಲೆ ಆರೋಹಿಸಿ, ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

ಇತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಬರುವ ಮಾರ್ಗ ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುವ ನೆವಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸೌಧಾಗ್ರದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಬಹಳಹೊತ್ತು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು ಬಂದು, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ತಿರುಗಿ ಬಂದಳೆಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಸೌಧಾಗ್ರದಿಂದಿಳಿದು ಕೆಳಗೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಇತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ಆ ಕ್ರೀಡಾಶೈಲದ ಶಿಖರದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಸೇವಕರು ಸರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆಯಾದದ್ದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾ ದೇವತಾರ್ಚನ ಭೋಜನ ಮುಂತಾದ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮರಕತಮಣಿಯ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಸ್ಥ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಿಯ ಸಖಿಯಾದ ಮದಲೇಖೆಯೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಗೆಳತಿ ತರಲಿಕೆಯೂ ಹಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೊಡಗೂಡಿ, ಛತ್ರ ಚಾಮರ ಸಹಿತರಾಗಿ ಬಂಗಾರದ ಬೆತ್ತದ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯರ ಕೈಯೊಳಗೆ ಅಂಗರಾಗ ದ್ರವ್ಯ ತುಂಬಿದ ಕರಡಿಗೆಗಳನ್ನು, ತಮಾಲಿಕೆ ಎಂಬವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಾಲತೀಕುಸುಮದ ಹಾರತುರಾಯಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಂಜಿನಂಥ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಎರಡು ಬಿಳಿಯ ಶಲ್ಲೆಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ತೋರಮುತ್ತಿನ ಹಾರವನ್ನೂ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಪೊಂಬರಿವಾಣದೊಳಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮೇಲೆ ಮಡಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಬಳಿಗ ಬಂದರು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಬರುವ ಮದಲೇಖಾ ತರಲಿಕೆಯರನ್ನು ಕಂಡು ಎದ್ದು, ಆದರದಿಂದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಮದಲೇಖೆಯು ಅದೇ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು, ಬಳಿಕ ಎದ್ದು ಕರಡಿಗೆಯೊಳಗಿನ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮೈಗೆ ತಾನೇ ಪೂಸಿ. ಆ ಎರಡೂ ಶಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಅತನಿಗೆ ಹೊದಿಸಿ, ಪೂಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊರಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿ, ಮುಂಡಾಸದಲ್ಲಿ ತುರಾಯಿ ಇಟ್ಟು, ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ಕೈಯೊಳಗೆ ತಕ್ಕೊಂಡು—"ಎಲೈ ರಾಜಪುತ್ರನೇ, ಈ ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತರಾಗದವರು ಯಾರು? ನಿನ್ನ ಸೌಜನ್ಯವೇ ನಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವದಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವವೂ ಸಮ್ಯಗ್ವ್ಯವಹಾರವೂ ಯಾರನ್ನು ಒಲಿಸವು? ಪ್ರಥಮ ದರ್ಶನ

ವಾದ ಕೂಡಲೆ ನಿನ್ನ ಮೂರ್ತಿಯೇ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಮಹಿಮಾಶಾಲಿಯು ಸಲುವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆಲ್ಲ ಅನುಚಿತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಸಖಿ ಕಾದಂಬರಿಯು—' ತಾನಾಗಿ ನನ್ನ ಹರಣ ಮಾಡಿ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾದವನಿಗೆ ಏನು ಕೊಡಬೇಕು? ಪ್ರಥಮಾಗಮನದಿಂದಲೇ ಮಹೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು? ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ನನ್ನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಫಲಮಾಡಿದವನ ಆಗಮನದ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಯಾತರಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು?" ಎಂದು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ ಈ ಮುಕ್ತಾಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ನೆವದಿಂದ ತನ್ನ ನಿರ್ಮಲ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಕಾಣಿಕೆಯು ಅವಳ ವೈಭವದ್ಯೋತಕವೆಂದು ತಾವು ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ತಮ್ಮಂಥವರು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವದೇ ದುರ್ಲಭವಿದ್ದು ತಾವು ಬಂದಿರಲೂ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ತಕ್ಕ ಸತ್ಕಾರವಾಗಲಿಲ್ಲೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಕೃತಾಪರಾಧಳೆಂದು ಎಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. ತಮಗೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಗೆಳತಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಮೋಸಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲೆಂತಲೂ, ಮುಂದೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಳೆಂತಲೂ ನಾವು ತುಂಬಾ ನಂಬಿದ್ದೇವೆ. ಸಮುದ್ರನಾಥನು ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮುತ್ತುಗಳೊಳಗೆ ಒಂದೊಂದನ್ನು ಆರಿಸಿ, ಈ ಹಾರ ಮಾಡಿ ಇದಕ್ಕೆ ಶೇಷವೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ವರುಣನಿಗೆ ಆದರದಿಂದ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು; ಆ ವರುಣನು ಚಿತ್ರರಥ ಗಂಧರ್ವರಾಜನಿಗೆ ಇದನ್ನು ಸನ್ಮಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದನು; ಆತನು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗಳಾದ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದನು; ಅಂಥ ಈ ಹಾರಕ್ಕೆ ತಾವು ತಕ್ಕವರೆಂದು ತಿಳಿದು, ಕಾದಂಬರಿಯು ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ತಮಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ದಯಮಾಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಸದ್ಗುಣರೂಪವಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತರಾದ ತಮ್ಮಂಥ ಪುರುಷರು ಇಂಥ ಕ್ಲೇಶಕಾರಕವಾದ ಜಡಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಕಾದಂಬರಿಯು ಪ್ರೀತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಹಾರವನ್ನು ತಾವು ಧಾರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತಾವು ಆಕೆಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲರಾದರೆ, ಅವಳು ತನ್ನನ್ನು ಹಳಿದು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಳೆಂಬ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಈ ತರಲಿಕೆಯ ಕೂಡ—" ಕಾದಂ

ಬರಿಯ ಪ್ರೀತಿದಾನವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸೀ ಕಂಡೆಯಾ" ಎಂದು ತಮಗೆ ಸಂದೇಶ ಕಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕೊರಳೊಳಗೆ ಆ ಹಾರವನ್ನು ಹಾಕಿದಳು."

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆಕೆಯ ಜಾಣ್ಮೆಡಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು–"ಎಲೈ ಮದಲೇಖೆಯೇ, ನೀನು ಬಹು ಚತುರಳು; ಹೆರವರಿಗೆ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆ ನಿನಗೆ ಸಲ್ಲುವದು. ಮಾತಾಡಗೊಡದೆ ಮಾತಾಡುವ ಇಂಥ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕಲಿತಿ? ಮಾನಿನೀ, ನಿಮ್ಮ ಸೌಜನ್ಯದ ಮುಂದೆ ನನ್ನದೇನು ಸಾಗೀತು? ಅದೇ ನನ್ನನ್ನು ತೀರ ಕೈವಶಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದೆ. ಇನ್ನು ಇಷ್ಟವಾಗಲಿ ಅನಿಷ್ಟವಾಗಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ನೀವೇ ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ನಾನು ಹೇಳ ಸಮರ್ಥನಲ್ಲ- ಕಾದಂಬರಿಯ ಗುಣಕ್ಕೆ ಯಾರು ದಾಸರಾಗರು?" ಎಂಬ ಆದರದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ, ಮದಲೇಖೆಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟನು.

ಬಳಿಕ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಕಾದಂಬರಿಯ ಸೇವಕರು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಅಂಚೆದುಪ್ಪಳ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅಡ್ಡಾದನು. ಆಗ ಕೇಯೂರಕನು ಓಡುತ್ತ ಬಂದು–"ಜೀಯಾ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರೀ ದೇವಿಯು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದಳು" ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿದನು.

ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಹಲವು ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಮದಲೇಖೆಯ ಮುಂಗೈದಂಡೆಪಿಡಿಯುತ್ತ, ಚೇಸರದಿಂದ ಛತ್ರಚಾಮರಗಳನ್ನು ಓರೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ ಕೊರಳೊಳಗೆ ಮುತ್ತಿನ ಏಕಾವಳೀಸರವೊಂದನ್ನೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಮೈಗೆ ಚಂದನವನ್ನು ಪೂಸಿಕೊಂಡು, ಒಂದು ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಹಣಿಗೆಯನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದರ ಮೇಲೆ ತಾವರೆಯ ಹೂವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ಶ್ವೇತಾಂಬರವನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದು ಅತಿವಿನಯದಿಂದ ತಲೆವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಪೊಡಮಟ್ಟು, ನೆಲದಮೇಲೆ

ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಮಂಚದಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಮದಲೇಖೆಯು ಎಷ್ಟು ಆಗ್ರಹಮಾಡಿದರೂ ಕೇಳದೆ, ಆತನೂ ನೆಲದಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತನು. ಬಳಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯು ಸಂಗಡ ಬಂದ ಸಖಿಯರೆಲ್ಲರು ಕೆಳಗೇ ಕುಳಿತರು: ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು—" ದೇವೀ, ಕಾದಂಬರೀ, ನೀವು ಇಲ್ಲಿಯತನಕ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಸುಸ್ವಭಾವವೂ ನಿರಭಿಮಾನತೆಯೂ ಸೌಜನ್ಯವೂ ಕಾರಣವಲ್ಲದೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಗುಣವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಅವಲೋಕನಮಾತ್ರದಿಂದ ಆನಂದಪಡುವವನು ನಾನು; ಇನ್ನು ನೀನೇ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಂದು ಮಾತಾಡಿಸಿದ್ದರಿಂದಂತೂ ನಾನು ಧನ್ಯನೇ ಸರಿ " ಎಂದು ಕೃತಾರ್ಥಭಾವವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದದ್ದನ್ನು ಉಪಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಮಾತಾಡಲು, ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಮದಲೇಖೆಯೂ ಆತನ ವಿನಯೋಕ್ತಿಗೆ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಿತರಾಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ತೆಗೆದು, ತಾರಾಪೀಡ ದೊರೆಯು ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ; ವಿಲಾಸವತೀ ರಾಣಿಯು ಹೇಗಿದ್ದಾಳೆ? ಶುಕನಾಸ ಪ್ರಧಾನನು ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ? ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪಟ್ಟಣವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಷ್ಟು ದೂರವದೆ? ಹೇಗದೆ? ಭರತಖಂಡದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೇಗದೆ? ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವು ರಮಣೀಯವದೆಯೋ ಹೇಗೆ ಎಂದು ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು, ಆತನು ಅವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. ಇಂಥ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಕೆಲಹೊತ್ತುಗಳೆದು, ಕಾದಂಬರಿಯು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಅಪ್ಪಣೆತಕ್ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಯ ಸೆಜ್ಜೆಮನೆಯೊಳಗೆ ಹಂಸತೂಲಿಕಾತಲ್ಪದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು. ಇತ್ತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯ ನಿರಭಿಮಾನತೆಯನ್ನೂ, ಅಭಿರೂಪವನ್ನೂ, ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ನಿಷ್ಕಾರಣ ವತ್ಸಲತೆಯನ್ನೂ, ಮದಲೇಖೆಯ ಸೌಜನ್ಯವನ್ನೂ, ಸೇವಕರ ಮಹಾನುಭಾವತೆಯನ್ನೂ, ಗಂಧರ್ವಲೋಕದ ವೈಭವವನ್ನೂ, ಕಿಂಪುರುಷ ದೇಶದ ರಮ್ಯತನವನ್ನೂ ಮನದೊಳಗೆ ನೆನಿಸುತ್ತ, ಒಂದು ನಿಮಿಷದಂತೆ ಇರುಳುಗಳೆದನು.

ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರನು ಅಸ್ತನಾಗಿ ಬೆಳಗು ಮಂಜಾವಿನ ತಂಗಾಳಿಯು ಮಕರಂದವನ್ನು ಹರವುತ್ತ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸುಳಿಯಹತ್ತಿತು; ಸೊಡರುಗಳು ಬೆಳ್ಳ

ಗುದವು; ಚಿಕ್ಕೆಗಳು ಕಾಣದಾದವು; ಸೂರ್ಯನು ಮೂಡಣಿಂದ ಮೇಲ ಕ್ಕೇರಿ ತನ್ನ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹರಪುತ್ತ ಬಂದನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಶಿವಸ್ತುತಿಯೊಡನೆ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದೆದ್ದು ಮುಖಪ್ರಕ್ಷಾಳನ ಮಾಡಿ, ಸ್ನಾನಸಂಧ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ— 'ಎಲೈ ಕೇಯೂರಕಾ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಎದ್ದಳೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಎದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ ನೋಡಿ ಬಾ" ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು ಆ ಮೇರೆಗೆ ಕೇಯೂರಕನು ನೋಡಿ ಬಂದು —'' ಸ್ವಾಮಿ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಸುಂದರ ಪ್ರಾಸಾದದ ಕೆಳಗಿನ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಾಂತದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ '' ಎಂದು ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಮುಖನೋಡಿ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಗಲು, ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಅವಳು ರಾಜಪುತ್ರನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದು—' ಸಖೀ ಕಾದಂಬರೀ, ಈ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿ ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಲಾರನು; ಆದರೆ ಈ ರಾಜಕುಮಾರನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಯಾಕಂದರೆ, ಈತನ ಓಂದೆಬಂದ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಇವನ ಗೊತ್ತುಹತ್ತದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುತ್ತಿದ್ದೀತು; ಆದದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ನೀನು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಬೇಕು. ದೂರ ಹೋಗುವನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಪದ್ಮಿನಿಯೂ ಸೂರ್ಯನೂ ಇರುವಂತೆ ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಬ್ಬರಮೇಲೊಬ್ಬರು ಪ್ರೀತಿಮಾಡುತ್ತ ಇರಬೇಕು." ಎನಲು ಕಾದಂಬರಿಯು—'' ಅಕ್ಕಾ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ಈ ರಾಜಕುಮಾರನ ಅಂಕೆಗೊಳಗಾದ ಈ ಹೊತ್ತು ಈತನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲಳಾಗಸಮರ್ಥಳೇ ? " ಎಂದು, ಗಂಧರ್ವಕುಮಾರನನ್ನು ಕರೆದು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು.

ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮೊದಲು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ನಮಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿ, ಕಣ್ತುಂಬ ನೀರು ತಂದು—"ದೇವೀ

ಕಾದಂಬರೀ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವವೇನು ? ಬಹಳ ಮಾತಾಡುವವರ ಮಾತು ಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಆದರದಿಂದ ಆಲಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಸೇವಕರೊಳಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಎಣಿಸಿ ನನಗೆ ಏನಾದರೂ ಸಂದೇಶ ಕಳಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದಿಂದ ಹೊರ ಟನು. ಆಗ ಕಾದಂಬರಿಯು ಹೊರತು ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅವನನ್ನು ಆದರ ದಿಂದ ಕಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ಆತನ ಹಿಂದಿಂದೆ ನಡೆಯುತ್ತ ವಿನಯದಿಂದ ಆತನ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ತವತ್ತ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ತನಕ ಹೋದರು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಲು ವಿನಯ ದಿಂದ ಹೇಳಿ, ಕೇಯೂರಕನು ತಂದ ಅಶ್ವವನ್ನು ಆರೋಹಿಸಿ, ಗಂಧರ್ವ ಕುಮಾರನನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತವನ್ನಿಳಿದು ಪಯಣಗತಿ ಯಿಂದ ಬರುವಾಗ ಕೂಡ ಆತನ ಹೃದಯವೇ ಕಾದಂಬರೀಮಯವಾಗಿ ದ್ದುದರಿಂದ ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ಆತನಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯೇ ಕಾಣಿಸಹತ್ತಿದಳು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಗಮನಕ್ರಮದಿಂದ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆತನ ಸೇನೆಯು ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಿಡಿದು ಬಂದು, ಅಚ್ಛೋದಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಡಾರ ಗೊಂಡಿತ್ತು; ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಹರ್ಷಿತನಾಗಿ, ತನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಗಂಧರ್ವಕುಮಾರನನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕಳುಹಿ, ತನ್ನ ಪಾಳಯದೊಳಗೆ ಹೋಗಲು, ಜನರು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಆನಂದಾಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಂದ ಆತನಿಗೆ ನಮಿಸಹತ್ತಿದರು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅವರ ಶರಣುಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಆನಂದದ ನೋಟದಿಂದವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ತನ್ನ ಪಟಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇ ಶಿಸಿ, ಬಂದ ಯಾವತ್ತು ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ದರ್ಶನಲಾಭಕೊಟ್ಟು ಅವರ ವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸನ್ಮಾನಮಾಡಿ, ವೈಶಂಪಾಯನ ಪತ್ರಲೇಖೆಯರ ಕೂಡ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಇಂಥಾಕೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಇಂಥವಳು, ಮದಲೇಖೆ ಇಂಥವಳು, ತಮಾಲಿಕೆ ಇಂಥಾಕೆ, ಕೇಯೂರಕನಿಂಥವನು, ಗಂಧರ್ವಲೋಕವಿಂ ಥದು ಎಂದು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಹೊತ್ತುಗಳೆದನು. ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಓಲಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ, ಕೇಯೂರಕನು ದ್ವಾರಪಾಲಕನ

ಸಂಗಡ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದು, ದೂರದಿಂದಲೇ ತಲೆಬಾಗಿ, ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ವಂದಿಸಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದದಿಂದ–"ಕೇಯೂರಕಾ, ಯಾವಾಗ ಬಂದಿ ಬಾ" ಎಂದು ಎದ್ದು ಬಂದು, ಆಲಿಂಗಿಸಿ, ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ—"ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಸುಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವಳೇ?" ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಹೇಗಿದ್ದಾಳೆ? ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಕೇಯೂರಕನು—"ಜೀಯಾ, ತಮ್ಮ ದಯೆಯಿಂದ ಸರ್ವರೂ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಇರುವರು" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಕೊಟ್ಟ ಕಮಲಪತ್ರದ ಪುಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಅದರೊಳಗಿನ ಪಚ್ಚದ ತೆನೆಗಳನ್ನೂ, ಕೇದಗಿಯ ಬಣ್ಣದ ವೀಳೆಯದೆಲೆಗಳನ್ನೂ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರವನ್ನೂ, ಕಸ್ತೂರಿ ಬೆರಸಿದ ಯಕ್ಷಕರ್ದಮವನ್ನೂ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೆಗೆದುತೋರಿಸಿ, "ಸ್ವಾಮಿ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಉಪಕರಣಗಳಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಾಳೆ; ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ತಮ್ಮನ್ನು ಬಹಳ ನೆನಿಸುತ್ತಾಳೆ; ಮದಲೇಖೆ, ತಮಾಲಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಒಡೆಯರ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ಪೊಡಮಡುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ನನ್ನ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ—"ನಿನ್ನನ್ನು ಇನ್ನೂ ನೋಡದ ಹೆಂಗಸರೇ ಧನ್ಯರು; ಯಾಕಂದರೆ, ನೀನು ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಇದ್ದಾಗ ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳು ಚಂದ್ರನ ಚಂದ್ರಿಕೆಯಂತೆ ತಣ್ಣಗೆ ಸುಖಕೊಡುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಅವೇ ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳು ನೀನು ಅಗಲಿದ ಕೂಡಲೆ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳ ಹಾಗೆ ತಾಪವನ್ನೂ ದುಃಖವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತವೆ; ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗಿನ ಕಾಲವು ಇಲ್ಲಿಯವರಿಗೆ ಅಮೃತಮಯವಾಗಿತ್ತು; ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು, ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋದಂದಿನಿಂದ ಗಂಧರ್ವನಗರವು ಹಾಳುಸುರಿಯುತ್ತದೆ; ನಾನು ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದವಳಾದರೂ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯುತ್ತದೆ; ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಸ್ಥವಿಲ್ಲ; ಆಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನೆನೆಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದದರಿಂದ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿರುವಳು. ಎಂದು ಹೇಳಿ, "ಈ ಶೇಷವೆಂಬ

ಮುಕ್ತಾಹಾರವನ್ನು ತಾವು ತಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮರೆತು ಬಂದಿದ್ದಿರಿ; ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು" ಎಂದು ತನ್ನ ನಿಲ್ಲೆಯ ಸೆರಗಿನೊಳಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಮುಂದಿಟ್ಟನು.

ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು—"ಇದೆಲ್ಲ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕೃಪೆಯ ಫಲವು; ನಮ್ಮಂಥ ಬಡಸೇವಕರ ನೆನಪು ಕೃಪೆಯ ಹೊರತು ಆಗಾಗ ಹೇಗಾದೀತು; ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಳಿಸಿದ ಪ್ರಸಾದವಿದು" ಎಂದು ಆ ಪರಿಮಳಿಸುವ ಪಚ್ಚದ ತೆನೆಗಳನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತಃಕರಣದೊಳಗಿನ ಪ್ರೇಮರಸವಿದೆಂದು ಆ ಆಹ್ಲಾದಕಾರಕವಾದ ವಿಲೇಪನದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಮೈಗೆಲ್ಲ ಪೂಸಿಕೊಂಡು. ಮುತ್ತಿನ ಸರವನ್ನು ಕೊರಳೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಿಸಿ, ತಾನೂ ಸವಿದು, ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಸನ್ಮಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು, ಕೇಯೂರಕನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಎಡದೋಳು ಹಾಕಿ, ಅವನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತ, ಗಂಧಮಾದನವೆಂಬ ಆನೆಯ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ, ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ, ತನ್ನ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕೋಮಲ ತೃಣಗ್ರಾಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಹತ್ತರ ಹೋಗಿ, ಅದರ ಬೆನ್ನ ಮೇಲಿನ ಜೂಲು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿದು ಓರೆಯಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಅದನ್ನು ತಾನೇ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ನೆಟ್ಟಗೆ ಸರಿಸಿ, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ ಗೋಣ್ಗೂದಲುಗಳನ್ನು ಕೈಯಾಡಿಸಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿ, ಸೇವಕರ ಕಡೆಗೆ ಮುಖತಿರುವಿ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅರಸನ ಇಂಗಿತವನ್ನರಿದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದೂರ ಹೋಗಲು ಕೇಯೂರಕನೊಬ್ಬನೇ ಹತ್ತರ ಉಳಿದನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಹೆಡಕಿನ ಮೇಲೆ ತೋಳು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮೈಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಅದರ ಮೇಲೆ ಚೆಲ್ಲಿ, ಅತಿ ಕೌತುಕದಿಂದ—"ಕೇಯೂರಕಾ, ನಾನು ಹೊರಟು ಬಂದಾಗಿನಿಂದ ಆ ಗಂಧರ್ವರಾಜಮಂದಿರದೊಳಗಿನ ವೃತ್ತಾಂತವೇನು? ಕಾದಂಬರಿಯು ಹೇಗೆ ಹೊತ್ತುಗಳೆವಳು? ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು? ಮದಲೇಖೆ ಏನು ಅನ್ನುತ್ತಾಳೆ" ಎಂದು

ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಕೇಯೂರಕನು "ಸ್ವಾಮಿ, ಆಲಿಸಬೇಕು. ತಾವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ ಬಳಿಕ ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಕನ್ಯಾಂತಃಪುರದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ತನ್ನ ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಹುಬ್ಬುಗೈ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಕುದುರೆಯ ಖುರಪುಟದಿಂದೆದ್ದ ಕೆಂಧೂಳಿ ಕಾಣುವ ತನಕ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಅದು ಕಾಣದ ಹಾಗಾದ ಬಳಿಕ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ, ಮದಲೇಖೆಯ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ತಾವು ಹೋದ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಕೆಲಹೊತ್ತು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಬಳಿಕ ದುಗುಡದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು, ಕ್ಷಣಹೊತ್ತು ಸಭಾಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಕುಳಿತು, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೊಗಸೆನಿಸದ ಕಾರಣ ತಾವು ಇಳುಕೊಂಡ ಕ್ರೀಡಾಪರ್ವತವನ್ನು ಏರಿ,— "ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುಳಿತ ಮರಕತಮಣಿಯ ಹಾಸುಗಲ್ಲು ಇದೇ ಅಲ್ಲವೇನೆ! ಆತನು ಪನ್ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದೆಡೆಯು ಇದೇ! ಇದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆತನು ಪ್ರಭುವಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು! ಅವನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಭೋಜನ ಮಾಡಿದ ಸ್ಫಟಿಕದ ಜಗುಲಿಯ ನೋಡು! ಇದೇ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದನಲ್ಲವೇ!" ಎಂದು ಸಖಿಯರ ಕೂಡ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಒಡೆಯರ ವಿಲಾಸಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಹೊತ್ತುಗಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಇರುಳು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಉಂಡು, ಸೆಜ್ಜೆವನೆಗೆ ಬಂದು, ತಲೆನೋವಿನಿಂದಲೂ, ದಾಹಜ್ವರದಿಂದಲೂ, ಮನೋವ್ಯಥೆಯಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಕುಲಳಾಗಿ, ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ, ತೇಲುಗಣ್ಣು ಹಾಕುತ್ತ, ಅಡಿಗಡಿಗೆ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತ, ಕಷ್ಟದಿಂದ ಇರುಳುಗಳೆದು, ಬೆಳಗಾದಬಳಿಕ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು, ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸುದ್ದಿಯ ತಿಳಕೊಂಡು ಬಾ! ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಹು ಆತುರದಿಂದ ಕಳಿಸಿರುವಳು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕೇಯೂರಕನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಆತುರತೆಯಿಂದ 'ಕುದುರೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ, ಕುದುರೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ' ಎನ್ನುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ತನ್ನ ರಾಹುಟಿಯ ಕಡೆಗೆ ಬಂದನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅಶ್ವಸೇವಕರು ಇಂದ್ರಾ

ಯುಧವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತರಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ವೈಶಂಪಾಯನನಿಗೆ ದಂಡು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಸಂಗಡ ಸೇವಕರನ್ನು ಕರಕೊಳ್ಳದೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಕೇಯೂರಕನಿಗೆ ಕೊಡಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಅತಿ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತವನ್ನು ಆರೋಹಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಂದಿರದ ಮಹಾ ದ್ವಾರದ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ, ಮೊದಲು ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಿ ತಾನೂ ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದನು.

ಅಲ್ಲಿಯ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು, ಅವನು ಪತ್ರಲೇಖೆಯೊಡನೆ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಎದುರಿಗೆ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯನ್ನು ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಎಲ್ಲಿರುವಳೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು—"ಜೀಯಾ, ಮತ್ತಮಯೂರಕವೆಂಬ ಕ್ರೀಡಾಪರ್ವತದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಮಲವನವಾಪಿಕೆಯದಂಡೆಯ ಹತ್ತರ ಹಿಮಗೃಹದೊಳಗೆ ಇದ್ದಾಳೆ" ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕೂಡಲೆ ಕೇಯೂರಕನು ತನಗೆ ಆ ಸ್ಥಳದ ಮಾರ್ಗವು ಗೊತ್ತು ಇದ್ದದರಿಂದ ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡ ಪತ್ರಲೇಖೆಯರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಅವರು ಪ್ರಮದವನದೊಳಗಿನ ಚಮತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ಎದುರಿಗೆ ಸೊಂಪಿನಿಂದಲೂ ತಂಪಿನಿಂದಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗೆ ಶೋಭಿಸುವದೊಂದು ಕದಳೀವನವನ್ನು ಕಂಡರು. ಅದರ ನಡುವೆ ಆ ಹಿಮಗೃಹವು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರೊಳಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅಂತರಂಗದ ಸೇವಕರು ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ಪರರಾಗಿ ಎಡೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಓಡುತ್ತ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನೆಲಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕರಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಆಗ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತಾನೆ—ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ದಾಸಿಯರು ಶೀತೋಪಚಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಳವಡಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡುತ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆ ಹಿಮಗೃಹದ ನಡುವೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಅದು ಚೆಳಿಬೆಟ್ಟದೊಳಗಿನ ಗವಿಯೋ, ಮಾಗಿಯ ಕಾಲದ ಇರುಳೆಡೆಯೋ, ಮಳೆಗಾಲದ ನೆಲಮನೆಯೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ

ತಂಪು ಬೀರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಪುಟಿಯುತ್ತಿರುವ ನೂರಾರು ಜಲಯಂತ್ರಗಳ ತುಂತುರ್ವನಿಗಳು ಮಂಜುಗವಿದ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವವು; ಮೆಲ್ಲನೆ ಸುಳಿಯುವ ತಂಗಾಳಿಯು ಕದಂಬಪುಷ್ಪಗಳೊಳಗಿನ ಪರಾಗವನ್ನು ತಂದು ಹರಹುತ್ತಿರುವದು; ಅರಳಿದ ಹೂವಿನ ತನಿಗಂಪಿಗೆ ಹೆಣ್ದುಂಬಿಗಳೆರಗಿ ಜೇಂಕರಿಸುತ್ತಿರುವವು; ಪೂಗೊಂಚಲುಗಳಿಂದಲೂ ಕುಡಿಗಳಿಂದಲೂ, ಅರಳಮೊಗ್ಗೆಗಳಿಂದಲೂ, ತೆನೆಗಳಿಂದಲೂ ಎಸೆಯುತ್ತಿರುವ ತರತರದ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಕಿಡಿಕೆಗಳೊಳಗೆಲ್ಲ ಹಬ್ಬಿರುವವು. ಇವೆಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಶೀತೋಪಚಾರದ ಸೊಬಗನ್ನು ನಡುವೆ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಅಂಗಾಲಿನಿಂದ ನಡುನೆತ್ತಿಯವರೆಗೆ ತಣ್ಣಗೆ ತಂಪೇರಿ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿತು.

ಇಂಥ ಹಿಮಗೃಹದೊಳಗೆ ಮಳಲೆಡೆಯ ಮೃಣಾಳಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ನೆರೆದು, ಮತ್ತು ಶೀತೋಪಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು, ಚಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು, ಎಲ್ಲಿರುವನು? ಯಾರು ನೋಡಿದರು? ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಆತುರತೆಯಿಂದ ಕೇಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅವಳೆದುರಿಗೇ ಹೋಗಿ ನಿಂತನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಕಯ್ಯೂರಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಎದ್ದು, ಎದೆಯಮೇಲಿನ ಸೆರಗು ನೆಟ್ಟಗೆ ಸರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮುಂದಲೆಯ ಮುಂಗುರುಳುಗಳನ್ನು ಅವಸರದಿಂದ ತಿದ್ದಿ, ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳುಮರುವ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟದಿಂದ ಆತನ ಮುಖವನ್ನು ಕೆಲಹೊತ್ತು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೂ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ, ಕಾದಂಬರಿಯೂ, ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ವಂದನೆ ಮಾಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಬಳಿಕ, ಕೇಯೂರಕನು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನವಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿ—"ತಾಯೆ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡರಾಜನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ಇವಳು ಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದಳಾದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯು;" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕೆಗೂ ಕಾದಂಬರಿಗೂ ಭೆಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಕಾದಂಬರಿಯು ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕೌತುಕದಿಂದ "ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಮಾನುಷ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪಕ್ಷಪಾತವೆಷ್ಟುಂಟು ನೋಡಿರಿ!"

ಎಂದು “ ಇಲ್ಲಿ ಬಾ ! ಇಲ್ಲಿ ಬಾ ! ” ಎಂದು ಆದರದಿಂದ ಕರೆದು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಮತೆಯಿಂದ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸಿ ಆನಂದಪಟ್ಟಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲ ಸಖಿಯರು ನೋಜಿಗಗೊಂಡರು.

ಆಗಮನ ಸಂಬಂಧದ ಉಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳು ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿರಹವ್ಯಥೆಯಿಂದ ವ್ಯಥಿತಳಾದ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ‘ ದೇವೀ ’ ನೀವು ಸೊರಗಿದಿರಿ; ಯಾವಾಗಲೂ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತೀರಿ; ಹೀಗಾದ ಬಗೆಯೇನು ? ನೀವು ಹೀಗಾದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ ” ಎಂದನು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿಯು ಲಜ್ಜಿತಳಾಗಿ ತಲೆಬಾಗಿ ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಓರೆನೋಟದಿಂದ ಆತನ ಮುಖ ನೋಡಿ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಕ್ಕಳು. ಕಾದಂಬರಿಯು ಮಾತಾಡದೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮದಲೇಖೆಯು ರಾಜಕುಮಾರನೇ, ಈಕೆಯ ಸಂತಾಪವು ಹೇಳಲಾರದಂಥದು, ನೀವೇ ಮನಸ್ಸುಗೊಟ್ಟು ಈಕೆಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಕಾಯಬೇಕು ! ಎಂದಳು. ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಕೂಡ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುತ್ತ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತು, ಬಳಿಕ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲುದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹಿಮಗೃಹದಿಂದ ಹೊರಟು, ಇಂದ್ರಾಯುಧದ ಮೇಲೆ ಆರೋಹಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಕೇಯೂರಕನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು ಕೈಮುಗಿದು—“ ಸ್ವಾಮೀ ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿವಸ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಹಿಂದಣಿಂದ ಕಳಿಸುವೆನೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಯು ಮದಲೇಖೆಯ ಮುಖದಿಂದ ತಮಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದೇವರ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು ” ಎಂದನು. ಕೇಯೂರಕನ ಮುಖದಿಂದ ಮದಲೇಖೆಯ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕೇಳಿ— “ ಎಲೈ ಕೇಯೂರಕಾ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯ ಪ್ರೇಮವು ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟುಂಟೋ ! ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಲೇಖೆ ಧನ್ಯಳು. ಒಳ್ಳೆಯದು ಅವಳು ಇರಲಿ ! ಎಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೇಳಿ, ಇಂದ್ರಾಯುಧ

ವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಗಮನಕ್ರಮದಿಂದ ತನ್ನ ದಂಡಿಳಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ತಂದೆ ತಾರಾಪೀಡನ ಕಡೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಬಂದಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಕರೆದು—" ಎಲಾ, ಸರ್ವ ಪರಿವಾರ ಸಹಿತ ನನ್ನ ತಂದೆಯೂ, ಅಂತಃಪುರ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡನೆ ನನ್ನ ತಾಯಿಯೂ ಸುಖವಾಗಿ ಇರುವರೋ?" ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಆ ಸೇವಕನು ಪೊಡಮಟ್ಟು—"ಜೀಯಾ ಕ್ಷೇಮದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದು ಅಂಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎರಡು ರಾಯಸಗಳನ್ನು ಕೈಯೊಳಗೆ ಕೊಡಲು, ಅವುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಮಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಒಡೆದು, ಓದುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ "ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀ, ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವಂಥ, ಸಕಲ ರಾಜರಿಂದ ವಂದಿತನಾದಂಥ, ಪರಮೇಶ್ವರನ ಭಕ್ತನಾದ ತಾರಾಪೀಡನು ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ತವರಮನೆಯಾದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ಬರೆದದ್ದೇನಂದರೆ—ಎಲ್ಲ ರೈತರು ಸುಖದಿಂದಿದ್ದಾರೆ; ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಹೆತ್ತಾಕೆಯೂ ಸುಕ್ಷೇಮದಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡದೆ, ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಾದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವಾಗ ನೋಡೇವೆಂದು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಪತ್ರ ಓದಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ತಡಮಾಡದೆ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟು ಬರಬೇಕು" ಎಂಬದಾಗಿ ತಂದೆಯು ಬರೆದಿದ್ದನು. ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯು ಬರೆದ ಮಾನಪತ್ರದೊಳಗೂ ಇದೇ ಸಂಗತಿ ಇತ್ತು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಬಳಿಗೆ ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದು, ತನಗೆ ಬಂದ ಇದೇ ಸಂಗತಿಯ ಪತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತವನು ಪ್ರಯಾಣದ ಭೇರಿಯು ಹೊಯ್ಸಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು, ಮೇಘನಾದನೆಂಬ ದಳಪತಿಯನ್ನು ಕರೆದು, ನೀನು ಹಿಂದಣಿಂದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು; ಅವಳನ್ನು ಕೇಯೂರಕನು ಕರಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವನು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಏನೂ ದುಃಖವಾಗದ ಹಾಗೆ ಬಹು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು

ಬಾ" ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಯಾವತ್ತು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೀನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ವೈಶಂಪಾಯನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ತನ್ನ ಮೈಗಾವಲ ರಾಹುತರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಶೂನ್ಯಾಂತಃಕರಣನಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯ ಹಮ್ಮುಜಿಯ ಹಿಡಕೊಂಡು ಸಂಗಡ ಬರುವ ಆಲೇಖವಾಹಕನ ಮುಖದಿಂದ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ಕಡೆಯ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಗಮನಕ್ರಮದಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಶೂನ್ಯಾರಣ್ಯವನ್ನು ದಾಟಿ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಾಳು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಮುಟ್ಟಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ದೂರ ಹಳೆಯ ಒಂದು ರಕ್ತಚಂದನ ವೃಕ್ಷದ ಮೇಲೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದೊಂದು ಕಾವಿಯರಿವಿಯ ಪತಾಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖನಾಗಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗಲು, ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದೇಗುಲ ಹತ್ತಿತು; ಅದರೊಳಗೆ ಚಂಡಿಕೆಯ ಉಗ್ರಮೂರ್ತಿಯಿತ್ತು; ಅದರ ಕೊರಳೊಳಗೆ ರುಂಡಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರು. ಆ ದೇವಿಗೆ ಬಲಿಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಕೋಣವನ್ನು ಕಡಿದ ರಕ್ತವು ಸೋರಿರುವದು; ಮಾಂಸ ವಿಂದುಗಳು ಬಿದ್ದಿರುವವು ದೇಗುಲದ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಒಂದು ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೋಣವಿತ್ತು. ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧಧಾರ್ಮಿಕ ದ್ರವಿಡನು ಕೊರಳೊಳಗೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಹಣೆಗೆ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಆ ಚಂಡಿಕೆಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ದಿನಹೋದವನಾದದರಿಂದ ಅವನ ಮೈಮೇಲಿನ ನರಗಳು ಎದ್ದಿದ್ದವು. ಚಂಡಿಕೆಗೆ ನಮಿಸಿ ನಮಿಸಿ, ಅವನ ತಲೆಗೆಬುಗುಟಿಗಳೆದ್ದಿದ್ದವು. ಅವನ ಎರಡೂ ಕಿವಿಯಾಲೆಯ ತೂತುಗಳು ಲಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣು ಹಿಡಿಸುವಷ್ಟು ಅಗಲವಾಗಿದ್ದವು. ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅಲ್ಲಿ ಇಳಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕುದುರೆಯಿಳಿದು ಆ ಚಂಡಿಕೆಯ ಗುಡಿಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವಿಗೆ ಪೊಡಮಟ್ಟು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಆ ದೇವಾಲಯದ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಿನ ಶಾಂತಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕೌತುಕದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಪೌಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಹತ್ತಿದನು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆ ಮುದಿದ್ರವಿಡನು ಈ ಜನರನ್ನು ಕಂಡು ಬಾಯಿಗೆ

ಬಂದ ಹಾಗೆ ಬೈಯುತ್ತ ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಅವನ ಬೈಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಹತ್ತರ ಬಂದು, ಅವನನ್ನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆಬ್ಬಿಸಿದ ತನ್ನ ಸೈನಿಕರನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಕಾದಂಬರೀವಿರಹವ್ಯಥಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಸೌಮ್ಯಭಾಷಣಗಳಿಂದ ಆ ಮುದುಕನ ಸಿಟ್ಟು ಇಳಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಅವನ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ, ಹೆಂಡಿರುಮಕ್ಕಳನ್ನೂ, ವಯಸ್ಸನ್ನೂ, ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ, ವಿರಕ್ತನಾದ ಕಾರಣವನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಲೂ, ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಆ ಮುದಿದ್ರವಿಡನು ವಿಸ್ತಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವಾಗ ಹಚ್ಚಿದ ಹಾಳುಹರಟೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೂ ವಿನೋದದಿಂದ ಎರಡು ಗಳಿಗೆ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದು ಆ ಮುದುಕನಿಗೆ ತಾಂಬೂಲ ಕೊಡಿಸಿದನು

ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಗಾವಳುಕವಿಯಲು, ರಾವುತರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಕುದುರೆಯ ತಡಿಯ ತೆಗೆದು ಗಿಡಗಳ ಟೊಂಗೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಎದುರಿಗೆ ಈಟಿಯ ಗಣೆಗಳನ್ನು ನಡಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿ, ದಾಣಿಯ ತಿನಿಸಿ, ಮೇವು ಹಾಕಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಕಡುಗಲಿಗಳ ಕಾವಲಿಟ್ಟು, ಹಲವರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳ ಹತ್ತರ, ಹಲವರು ಗಿಡಗಳ ಕೆಳಗೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡರು. ಹಲವರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೇ ಉರಿಯುಹಚ್ಚಿ ಕಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಸೇವಕರು ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಹತ್ತರ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಶಯನದ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಮನೋಗಮನದಿಂದ ಕಿಂಪುರುಷ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹಾಗೇ ಹೇಮಕೂಟ ಪರ್ವತದ ರಮಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಎಡೆಯಾಡಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಅನಿಮಿತ್ತ ಬಂಧುತ್ವವನ್ನು ನೆನಿಸಿ, ಕಾದಂಬರಿಯ ದರ್ಶನವಾದದ್ದೇ ತನ್ನ ಜನ್ಮದ ಸಾಫಲ್ಯವೆಂದು ಬಗೆದು, ಮದಲೇಖೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದು, ತಮಾಲಿಕೆಯ ತಾರತಮ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಇನ್ನು ಕೇಯೂರಕನು ಎಂದು ಬಂದಾನೆಂದು ಹಾರೈಸಿ, ಹಿಮಗೃಹದ ನೆನಪಾದದರಿಂದ ಬಿಸುಸುಯ್ದು, ತನ್ನ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಶೇಷವೆಂಬ ಹಾರದಮೇಲೆ ಮೋಹದಿಂದ ಕೈಯಾಡಿಸಿ, ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯೇ ಮಹಾಪುಣ್ಯವಂತಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಕಣ್ಣಿಗೆಕಣ್ಣು ಹಚ್ಚದೆ ಹಲುಬಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತ ಇರುಳು ಕಳೆದನು. ಮೂಡಣಕೆಂಪು ಹರಿದಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾ

ಪೀಡನು ಎದ್ದು, ಆ ಧಾರ್ಮಿಕ ದ್ರವಿಡನಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದ್ರವ್ಯಕೊಟ್ಟು, ಅವನ ಮನಸ್ಸು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ರಮಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರವಿಡುತ್ತ ಪಯಣಗತಿಯಿಂದ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದನು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಬಂದನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯ ಕೇಳಿ ತಾರಾಪೀಡ ಮಹಾರಾಜನು ಪರಮಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ಅವಸರದಿಂದ ಕೆಲವು ಪರಿವಾರದವರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು, ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದ ಎದುರಿಗೆ ಬರಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿ ಕುದುರೆಯನ್ನಿಳಿದು ತಲೆಬಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕಿರೀಟ ಹಚ್ಚಿ ತಂದೆಯ ಚರಣಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿದನು ತಾರಾಪೀಡನು ಆನಂದಭರದಿಂದ ಬಾಗಿ 'ಬಾ ಮಗನೆ' ಎಂದು ಎರಡೂ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಎದೆಗೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ತಂದೆಯ ತೆಕ್ಕೆಯೊಳಗಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಉಳಿದ ಮಾಂಡಲಿಕರಿಗೆ ಕ್ರಮದಿಂದ ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ವಂದಿಸಿ, ನಿಂತ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಕೈಮುಗಿಯುವ ಪುರಜನರ ಮುಜುರೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ತಂದೆಯ ಕೂಡ ರಾಣಿವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಾಯಿಯ ಅಡಿಗಳಿಗೆ ಪೊಡಮಡಲು, ಅವಳು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಮಗನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಬಳಿಕ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ದಿಗ್ವಿಜಯದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಅರುಹುತ್ತ, ಅವರೊಡನೆ ಹೊತ್ತುಗಳೆದು, ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಆತನಿಗೆ ನಮಿಸಿ, ವೈಶಂಪಾಯನನು ಹಿಂದೆ ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಮನೋರಮಾತಾಯಿಯ ದರ್ಶನ ತಕ್ಕೊಂಡು, ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ಪರಾಧೀನನಂತೆ ಸ್ನಾನ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಮಾರಭವನವೆಂಬ ತನ್ನ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನಗಲಿ ಬಂದದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆ ಕುಮಾರಭವನವಷ್ಟೇ ಹಾಳು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ; ಇಡೀ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರವೆಲ್ಲ ಭಣಭಣವೆನಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಆದದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಡೆಯ ಸುದ್ದಿಯು ಯಾವಾಗ ಬಂದೀತೆಂದು ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸಹತ್ತಿದನು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳು ಹೋದ ತರುವಾಯು, ಮೇಘನಾದನು ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಮೊದಲೇ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದಳು, ಈಗಂತೂ ಕಾದಂಬರಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹಲವು ದಿನ ನಿಂತು ಆಕೆಯ ಪ್ರಸಾದವೆಂಬ ಎರಡನೆಯ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು, ಆಕೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರಳಾದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯು ಬಂದು ಚರಣಕ್ಕೆರಗಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆದರ ಪೂರ್ವಕ ಎದ್ದು, ಕೈಹಿಡಿದು, ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಹಾಗೆಯೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಣೆಹಚ್ಚಿ ನಮಿಸಿದ ಮೇಘನಾದನ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿ ಸೈ ಸೈ ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದನು.

ತರುವಾಯ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಉಪವನದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು, ಅಲ್ಲಿ ಲತಾಮಂಟಪದೊಳಗೆ ಇಬ್ಬರೇ ಕುಳಿತ್ಕೊಂಡು—“ಪತ್ರಲೇಖೆ, ಕಾದಂಬರಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನು ಹೇಳು” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಪತ್ರಲೇಖೆಯು —“ಜೀಯಾ, ನೀವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಇತ್ತಣ ದಾರಿಯ ಹಿಡಿದ ಬಳಿಕ, ಕೇಯೂರಕನ ಸಂಗಡ ನಾನು ತಿರುಗಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಕೂಡಲೆ, ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡಳು. ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಕೆಯ ಪ್ರೀತಿಯನೆಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ನನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟಿರುವವು; ಕೈ ನನ್ನ ಕೈಮೇಲೆಯೇ ಬಿದ್ದಿರುವದು; ಮೈ ನನ್ನ ಮೈಗೇ ಹತ್ತಿರುವದು; ನಾಲಿಗೆಯು ನನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ, ಹೃದಯವು ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಎಡೆಯಾಗಿರುವವು. ಸಂಜೆಯ ಮುಂದೆ ಅವಳು ಹಿಮಗೃಹ ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಡ್ಡಾಡಿ, ಸಂಗಡ ಬಂದ ಸಖಿಯರಿಗೆ ದೂರ ಹೋಗಹೇಳಿ, ನನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಬಾಲೋದ್ಯಾನದೊಳಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಪಚ್ಚದ ಸೋಪಾನದ ಪಳುಕಿನ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ, ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಆತು ನಿಂತುಕೊಂಡು, ವನದೊಳಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಮಾತಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮೋರೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ, ತುದಿನಾಲಿಗೆಗೆ ಬಂದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ನುಡಿಯದೆ ಜೋರನೆ ಬೆವತು ನಡುಗಹತ್ತಿದಳು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಈ ಅಭಿ

ಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದು,—"ನೀವು ಏನು ಮಾತಾಡುವದನ್ನು ನಿಃಸಂಶಯದಿಂದ ಆಡಬೇಕು. ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿದೆನು. ಆಗ ಕಾದಂಬರಿಯು ಮೋರೆಯ ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ, ಕಾಲ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ಆ ಪಳುಕಿನ ನೆಲವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತ ನೆನೆನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ದುಃಖಿಸುತ್ತ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ, ಪತ್ರಲೇಖೇ—"ಏನು ಹೇಳಲಿ! ದೊಡ್ಡವರ ನಡತೆ ಇದೇ ಸರಿಯೇ? ಹಿಮಗೃಹದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ತಳಮಳಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಿದ್ದವಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರ ಕಂಡು ಬಿಟ್ಟುಹೋದದ್ದು ನಿನ್ನ ಮನಸಿಗಾದರೂ ಬಂತೇ? ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನೂ, ಅರಮನೆಯನ್ನೂ, ತಾಯಿತಂದೆಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದನೇ ಹೊರತು ನನ್ನನ್ನೇನೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ! ಪರಿಚಯವಾದದ್ದರ ಫಲವಿದೆಯೋ? ನೀನೇ ನೋಡು! ಆಗ ಮತ್ತೊಂದು ಮಾತು ಅದೇನೆಂದರೆ, ನಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದವನು ಈಗ ದಿನಾಲು ನನ್ನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು, ನನ್ನನ್ನು ಮಧುರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮರುಳುಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ತಲೆಯೊಳಗಿನ ಹಸ್ತಿದಂತದ ಹಣಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕಸ್ತೂರಿಯಿಂದ ಸಂಕೇತಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪರಿಯಿಂದ ಮುಗ್ಧೆಯಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸೆಳಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಈ ಹಾಡು ಮಾಡಿದನು. ಇನ್ನು ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೊಳಗಾಗಿ ನನ್ನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕಲಂಕ ಹಚ್ಚುವದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುವದೇ ಲೇಸು!" ಎಂದಳು. ಅವಳ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಮನದೊಳಗೆ ಹರ್ಷಿತಳಾಗಿ—"ತಾಯಿ, ನೀನು ಪ್ರಾಣ ಕೊಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಬರುವೆನು" ಎಂದು ಆಕೆಗೆ ವಚನ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದೆನು. ಸ್ವಾಮಿ, ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು, ಕಾದಂಬರಿಯ ಜೀವವೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆಯೇ ಅದೆ, ತಮ್ಮ ಹೊರತು ಆಕೆಗೆ ಜಗವೆಲ್ಲ ಈಗ ಶೂನ್ಯರೂಪವಾಗಿದೆ" ಎಂದು ಬಿನ್ನೈಸಿದಳು. ಈ ಮೇರೆಗೆ ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಇನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಲವು ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿರುವಾಗ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ದಿನವೆಂಬುವದು ಒಂದು ವರ್ಷವಾಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೊಗಸಾಗದ್ದರಿಂದ ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು

ಕರಕೊಂಡು, ಕ್ಷಿಪ್ರಾನದೀ ತೀರದ ಮೇಲೆ ಚಂದನವನದೊಳಗಿನ ಮನೋಹರ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಕಾಲಕ್ರಮಿಸಹತ್ತಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಕೇಯೂರಕನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಲು, ಆತನನ್ನು ನೋಡಿ ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು-''ಎಲೈ ಗೆಳೆಯಾ ಕೇಯೂರಕಾ, ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಸುಖರೂಪದಿಂದಿದ್ದಾಳೋ? ಆಕೆಯ ಸಂದೇಶವೇನು?" ಎಂದು ಆತುರದಿಂದ ಕೇಳಲು, ಆತನು—'' ಜೀಯಾ, ತಾವು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯು ಸುಖವಾಗಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ; ಆದರೆ ಅವಳು ಏನೂ ಸಂದೇಶ ಹೇಳಿಲ್ಲ ತಾವು ಅಗಲಿ ಇತ್ತ ಬಂದದರಿಂದ ದೇವಿಯು ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಡುತ್ತ, ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಮ್ಮನೆ ದುಮ್ಮಾನದಿಂದ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ, ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮದಲೇಖೆಯ ಕೂಡ ಸಹ ಏನೊಂದು ಮಾತಾಡದೆ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ನೆರೆದಿರುತ್ತೀರಿ; ಎಂದು ಬೇಸರದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತ, ನೆರೆದ ತೊತ್ತುಗಳಿಗೆ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಹೇಳುವಳು. ಇದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ನಾನೇ ತಮ್ಮ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ತಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಡಮಾಡದೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ವಿರಹದಿಂದ ಸಂತಪ್ತಳಾದ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು ಕೇಯೂರಕನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮನದೊಳಗೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಉಮ್ಮೇಗೊಂಡು, ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಹೊರತು ಹೇಗೆ ಹೋಗಬೇಕು? ನನ್ನ ಮಿತ್ರ ವೈಶಂಪಾಯನನೂ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ! ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಿ! ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ, ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಬಂದು-'' ಜೀಯಾ, ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೋದ ಒಡೆಯರ ಚತುರಂಗಬಲವು ಪಟ್ಟಣದ ಹತ್ತರ ದಶಪುರಕ್ಕೆ ಇದೇ ಈಗ ಬಂತು" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಈ ಸುದ್ದಿಯು ಕೇಳಿ ಇನ್ನು ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಾಯಿತೆಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮನದೊಳಗೆ ಪರಮಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ಕೇಯೂರಕನಿಗೆ-' ಎಲೈ ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರನೇ, ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾದ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಸೇನೆ ಸಹಿತ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದಿಂದ ಇದೇ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದನಂತೆ! ಇನ್ನು ನಾನು ಕಾದಂಬರೀದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ; ನೀನು ಈ ಪತ್ರಲೇಖೆ

ಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಈಗಲೇ ಮುಂದೆ ಹೋಗು! ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದಿಂದೇ ಬಂದೆನು. ನೀವು ಮಾತ್ರ ತ್ವರೆಮಾಡಿ ಹೋಗಿ, ಬಂದೆನೆಂದು ದೇವಿಗೆ ಹೇಳಿರಿ" ಎಂದು ಕೇಯೂರಕನ ಸಂಗಡ ಪತ್ರಲೇಖೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿ, ತಾನೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ರಾಜಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಂಡು, ವೈಶಂಪಾಯನನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆಂದು ಹಲವುಪರಿಜನ ರೊಡಗೊಂಡು ದಶಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಬಿಡಾರಗೊಂಡ ತನ್ನ ದಂಡಿನೊ ಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ದಂಡನಾಯಕರೆಲ್ಲರೂ ಖಿನ್ನಮುಖರಾಗಿ ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿದರು. ವೈಶಂಪಾಯನ ನಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೂ ಅವರು ದೀನಮುಖರಾದದರಿಂದಲೂ ಇವರಿಗೆ ಏನು ಎಡರು ಎಡೆಗೊಂಡಿತೋ ಎಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಮನದೊಳಗೆ ಉಮ್ಮಳ ಗೊಂಡು, "ವೈಶಂಪಾಯನನು ಕಾಣವದಿಲ್ಲ! ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ? ಎಂದು ಆ ದಳಪತಿಗಳನ್ನು ಆತುರತೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದನ. ಅವರು ಕೈಮುಗಿದು,— ಜೀಯಾ, ಅವಧರಿಸಬೇಕು! ವೈಶಂಪಾಯನನೂ ನಾವೂ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಇನ್ನು ಬೇಗನೆ ಸೇನೆ ಸಹಿತ ಹೊರಡಬೇ ಕೆಂಬುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇವನು ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಏನನ್ನೋ ನೋಡಿ ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ—"ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕೂಡ ಊರಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ; ಇಲ್ಲೇ ಇರು ತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಮರುಳು ಹಿಡಿದವನಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿ, ಅದರ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಹೋದನು; ನಾವು ಬಹು ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಆದಷ್ಟು ಯತ್ನ ಮಾಡಿ ದೆವು; ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಯತ್ನವೇನೂ ಸಾಗಲಿಲ್ಲ; ಹೋದವನು ಹಾಗೇ ಹೋದನು; ಇನ್ನು ಆತನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವದು ಉಚಿತವಲ್ಲೆಂದು ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆವು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಜೀವದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದಾನೆ" ಎಂದು ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸೇನಾನಿಗಳ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ಒಳ್ಳೆಯದು ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಮುಂತಾದ ನನ್ನ ಆಪ್ತರುಂಟು; ಅವರು ಆತನ ಸಮಾಚಾರ ತಕ್ಕೊಂಡಾರೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ತಾಳಿ, ಪಟ್ಟ ಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈತನ ತಂದೆ ತಾರಾಪೀಡರಾಜನೂ ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯೂ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಬಾರದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೇ ಮಾತಾಡುತ್ತ, ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡ

ನನ್ನ ನೋಡಿ, ತಾರಾಪೀಡನು—“ನೀನು ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದದ್ದೊಂದು ಹೊಲ್ಲದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಿ!” ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಆಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯು—“ಇದರೊಳಗೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇನೂ ತಪ್ಪು ಇಲ್ಲ. ತಿರ್ಯಗ್ಜಾತಿಯ ಚೇಷ್ಟೆಯುಳ್ಳ ವೈಶಂಪಾಯನನದೇ ತಪ್ಪು; ಆತನ ವ್ಯಸನೊಕ್ಕಿಗೆ ತಕ್ಕ ಫಲವಾಯಿತು!” ಎಂದು ಅಂದನು. ಆಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತಂದೆಗೆ—“ಸ್ವಾಮಿ, ವೈಶಂಪಾಯನನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದದರಿಂದ ನಾನು ಅಪಕೀರ್ತಿಗೆ ಗುರಿಯಾದೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ತಾವು ದಯಮಾಡಿ ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಬೇಕು! ನಾನು ಮರಳಿ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆತನನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬರುವೆನು” ಎಂದು ಶುಕ ನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯ ಮುಖದಿಂದ ತಂದೆಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ತಾರಾ ಪೀಡನು ಮಗನಿಗೆ ಮರಳಿ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟನು.

ಆ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಇನ್ನೇನು! ಕಾದಂಬರೀ ದೇವಿಯು ಕೈವಶವಾದ ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ! ಎಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಹರ್ಷನಿರ್ಭರಿತನಾಗಿ ಮರುದಿನ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ ಹೊರಟು, ತಂದೆಯ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿ, ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ, ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲಲು, ತಂದೆಯೂ ತಾಯಿಯೂ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಪುನಃ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತೆಂದು ಮನಧೊಳಗೆ ಮರ ಮರನೆ ಮರುಗಿ ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟರು.

ತರುವಾಯ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸಂಗಡ ಕೆಲವು ರಾಜಕುಮಾರರನ್ನೂ ವೈಗಾ[illegible]ಲ ರಾವುತರನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು, ಬಹಳ ತ್ವರೆಮಾಡಿ, ಪಯಣ ಗತಿಯಿಂದ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯ ವೈಶಂ ಪಾಯನನನ್ನು ಹುಡುಕಿದನು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಆತನ ಕುರುಹೇ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ; ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ದೀನಮುಖಳಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ; ಆಕೆಯನ್ನು ತರಲಿಕೆಯು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಇದನ್ನು

ಕಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಭಯಚಕಿತನಾಗಿ ಏನು ಅನಿಷ್ಟವಾಯಿತೋ! ಎಂದು ಎಣಿಕೆಗೊಳ್ಳುತ್ತ, ಮೊದಲು ತನಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಆದರ ಮಾಡಿದ ಈ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ತನ್ನನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ಈಗ ನೋಡಲೊಲ್ಲಳು! ಮಾತಾಡಿ ಸಲೊಲ್ಲಳು! ಆದದರಿಂದ ಇವಳಿಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ಅಪಾರ ದುಃಖವಾಗಿ ರಬಹುದೆಂದು ಬಗೆದು,–"ದೇವೀ, ಅಂಥದೇನು ನಿನಗೆ ಆಯಿತು?" ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಅವಳು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು—"ಎಲೈ ರಾಜಪುತ್ರನೇ, ಹೇಳುವದಕ್ಕೂ ಕೇಳುವದಕ್ಕೂ ಅಸದಳವಾದ ಈ ದುಃಖವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ನೀನು ಗಂಧರ್ವನಗರದಿಂದ ಉಜ್ಜಯಿ ನಿಯ ದಾರಿಯು ಹಿಡಿದ ಬಳಿಕ ಕಾದಂಬರಿಯು ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಆಶೆ ಮೊರೆದು, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಕಾಯುವನ್ನು ಸಣ್ಣಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಉಗ್ರ ತಪ ವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದೆನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ನಿನ್ನೋರಿಗೆಯವ ನೊಬ್ಬ ತರುಣನು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ,—"ಎಲೈ ಸುಂದರೀ, ನೀನು ಯಾರ ಸಲುವಾಗಿ ತಪಶ್ಚರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತೀ? ನಿನ್ನ ಕಾಮೇಷ್ಟ ವನ್ನು ಹೇಳು ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಮೋಹಿತನಾದೆನು, ನನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೋ ಎಂದು ವ್ಯಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಅವಿನಯದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ನುಡಿ ದನು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಆತನ ದುಷ್ಟಭಾವ ತಿಳಿದು, ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ, ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿಲ್ಲಬಾರದು ಹೋಗೆಂದು ತರಲಿಕೆ ಯಿಂದ ಹೇಳಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿಸಿದೆನು. ಬಳಿಕ ಅವನು ಇರುಳು ಚಂದ್ರೋದಯವಾದಕೂಡಲೆ ಏನೋ ಒಂದು ನೆವಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಬಂದು, ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿಯಲು ನಾನು ಕೋಪಿಷ್ಠಳಾಗಿ ತಿರ್ಯಗ್ಜಾತಿ ಚೇಷ್ಟೆಯುಳ್ಳ ನೀನು ಭಸ್ಮೀಭೂತನಾಗೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟೆನು. ಆಮೇಲೆ ಅವನು ವಿನಯದಿಂದ ನನಗೆ ನಾನಾ ಬಹಳ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಅದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಶುಕನಾಗಿ ಜನಿಸೆಂದು ನಾನು ನುಡಿ ದ ಕೂಡಲೆ, ಆತನು ತನ್ನ ಪಾಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದನು. ಅವನು ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರ ವೈಶಂಪಾಯನನೆಂದು ಹಿಂದಿನಿಂದ ತಿಳಿ ಯಿತು. ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು—"ಓಹೋ ಘಾತವಾಯಿತು! ದೇವಿ, ನೀನು ನನಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯು

ಸೇವೆ ಘಟಿಸದ ಹಾಗೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿದಿ! ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಸ್ವನನಗೆ ಆಕೆಯು ಸೇವೆಯೊದಗುವಂತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡು" ಎಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೆ ಹೇಳಿ ಹರಣಹಾರಿ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದನು. ಅದನು ಕಂಡು ತರಲಿಕೆಯು ಅಯ್ಯೋ ಘಾತವಾಯಿತೆಂದು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ಹಿಡಿದಳು. ಆತನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಶೋಕಮಾಡಿದ್ದನ್ನಂತೂ ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆನು.

ಇತ್ತ, ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ಮುಖದಿಂದ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯು ಕೇಳಿ, ಕಾದಂಬರಿಯು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ದರ್ಶನವ ನೆವ ಹೇಳಿ, ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆ ತಕ್ಕೊಂಡು, ಸಂಗಡ ಮದಲೇಖೆಯನ್ನೂ ಕೇಯೂರಕನನ್ನೂ ಕರಕೊಂಡು, ಪತ್ರಲೇಖೆಯು ಕೈಹಿಡಕೊಂಡು, ಗಂಧರ್ವನಗರದಿಂದ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಹೊರಟಳು. ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಕೇಯೂರಕನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಕಾದಂಬರಿಯು —"ಮದಲೇಖೇ, ಆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕೂಡ ನಾನೇನೂ ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ ಕಂಡೆಯಾ! ನೀನೇ ಬೇಕಾದರೆ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಮಾತಾಡು! ನೋಡು, ಸಂತಪ್ತಳಾಗಿ ಹಿಮಗೃಹದಲ್ಲಿ ಹೂವಿನ ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಹೊರಳುವವಳನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ, ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಶಠನ ಕೂಡ ಇನ್ನೇತರ ಮಾತು! ಪತ್ರಲೇಖೇ, ನಿಮ್ಮವರ ನಡತೆಯು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗಾದರೂ ಬಂತೇನೇ" ಎಂದು ಅಂತರಂಗದ ಆಕ್ಷುರತೆಯಿಂದಲೂ, ಬಹಿರಂಗದ ಮುನಿಸಿನಿಂದಲೂ ಸಖಿಯರ ಕೂಡ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಸಂಬಂಧದ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಆಡುತ್ತ, ಯಾವಾಗ ಆತನನ್ನು ನೋಡೇನೆಂಬ ಆತುರತೆಯಿಂದ ಪಥಶ್ರಮವನ್ನು ಗಣಿಸಗೆ ತಾರದೆ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾಳೆ, ಹೀಗಾಗಿತ್ತು!!!

ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯು ಇದೇನಾಯಿತೆಂದು ಹೌಹಾರಿ, ಪತ್ರಲೇಖೆಯು ಕೈಬಿಟ್ಟು, ಬುಡಕೊಯ್ದ ಎಳೆಬಳ್ಳಿ ಬಸವಳಿದು ಮುದುಡಿಬೀಳುವಂತೆ ದೊಪ್ಪನೆ ನೆಲ

ಕ್ಕುರುಳಿ, ಎದೆ ಎದೆ ಬಡಕೊಂಡು, ಹಾ ನಾಥಾ! ಹಾ ನಾಥಾ! ಹಾ ಪ್ರಿಯನೆ! ನಡು ಮಡುವಿನೊಳು ಮಡದಿಯ ಕೈ ಬಿಡುವದುಚಿತವೆ? ಎಂದು ಬೈಲಿಗೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹಲುಬಿ ಹಂಬಲಿಸಿ ಸತ್ವಗುಂದಿ, ಸೊಡರಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಹೂವಿನಂತೆ ಮೊಗಬಾಡಿ, ಮೈಮರೆದು ಮೂರ್ಛೆ ಹೊಂದಿದಳು. ಪತ್ರಲೇಖೆಯಂತೂ ಇದೇನು ಮೋಸ ಬಂತೆಂದು ಭೂಮಿಯು ಬಗಿದು ಪ್ರಳಾಪಿಸ ಹತ್ತಿದಳು. ಮದಲೇಖೆಗೆ ಮುಗಿಲು ಹರಿದು ಬಿದ್ದ ಹಾಗಾಗಿ ಶೋಕಾತಿಶಯದಿಂದ ನಡುಗು ಹುಟ್ಟಿ ಮಾತುಗಳೇ ಬರಲೊಲ್ಲವು. ಕೇಯೂರಕನು ಘಾತವಾಯಿತೆಂದು ಓಡುತ್ತ ಹೋಗಿ ಝರಿಯೊಳಗಿನ ನೀರು ತಂದು, ಕಾದಂಬರಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ, ನೆತ್ತಿಗೆ ಬಡಿದು, ಕಿವಿಯೊಳಗೆ ಊದಿ ಕಾಲಿಗೆ ಬೂದಿಯ ತಿಕ್ಕಿದನು. ಆಗ ಕಾದಂಬರಿಯು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮರಮರಳಿ ವಿನದನ್ನನ ಗುಣಗಳನ್ನು ನೆನೆನೆನಿಸಿ ಪುನಃ ಅಳಹತ್ತಿದಳು. ಮದಲೇಖೆಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ನೈರಿಸಿಕೊಂಡು–' ದೇವೀ, ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಳಾಪಿಸಿದರೂ ಫಲವಿಲ್ಲ, ಕುಲವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊ. ನಿನ್ನ ಸಂಕಟದ ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತಿದರೆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಕೊಟ್ಟಾರು" ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಹೋಗಲು, ಕಾದಂಬರಿಯು:—

' ಮೂಢಳೇ, ಜೀವದಾಶೆಯಿದ್ದವರಿಗೆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಆಶೆ; ನಾನಂತೂ ನನ್ನ ಮನೋವಲ್ಲಭನ ಕೂಡ ಸಾಯುವದೇ ಸರಿಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಬದುಕನ್ನು ಯಾಚಕರಿಗೆ ದಾನಕೊಡು, ಮಣಿಗಿರಿಯನ್ನು ಮುನೀಶ್ವರನಿಗೆ ಕೊಡು, ವೀಣೆಯನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊ, ನನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಿಗೆ ದುಃಖವಾಗದಹಾಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳು, ನೀನು ಇನ್ನು ಶೋಕ ಮಾಡಬೇಡ, ಗಂಧರ್ವನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗು!!' ಎಂದು ಮದಲೇಖೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು–' ಅಕ್ಕಾ ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಶೆ ನನಗಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಆಶೆ ನಿನಗಿಲ್ಲ, ಜನ್ಮಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ದೇವರು ನನ್ನನ್ನೂ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಪುನಃ ಕೂಡಿಸಲಿ!" ಎಂದು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ನಾನಾಪ್ರಕಾರದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬಳಲುತ್ತ ಬಂದ ಚರಣಗಳಿವೇ ಎಂದು ಆತನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ, ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿ

ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂವಾಹನ ಮಾಡಹತ್ತಿದಳು. ಕಾದಂಬರಿಯು ಕೈ ಸೋಂಕಿದ ಕೂಡಲೆ ಆ ದೇಹದಿಂದ ಒಂದು ಜ್ಯೋತಿಯು ಹೊರಟು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿ– 'ಮಹಾಶ್ವೇತೇ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅಭಯವಚನ ಕೊಟ್ಟ ಜ್ಯೋತಿಯು ನಾನೇ. ನೀನು ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಜೀವಹಿಡಿದ ಕಾರಣ ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯನಾದ ಪುಂಡರೀಕನ ದೇಹವು ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವದೆ. ಶಾಪಾವಸಾನವಾದ ಕೂಡಲೆ ಆ ಪುಂಡರೀಕನು ಮರಳಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವನು. ಈ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಶರೀರವು ನನ್ನ ಶರೀರವು; ಕಾದಂಬರಿಯು ಕರತಲಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಪುನಃ ಪ್ರಾಣವು ಬರುವದು. ಇವನಿಗಾದ ಶಾಪವು ತೀರುತ್ತ ಬಂತು, ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಈತನ ಸಮಾಗಮಸುಖವುಂಟಾಗುವದು; ಈಕೆ ಮಾತ್ರ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಹಿಡಿದು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರಲಿ" ಎಂದು ನುಡಿದು ಆ ಜ್ಯೋತಿಯು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಧಾನವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸರ್ವರೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಪತ್ರಲೇಖೆಯು "ಇನ್ನು ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಾಯಿ ವಿಲಾಸವತಿಗೂ ತಂದೆ ತಾರಾಪೀಡನಿಗೂ ಏನು ಹೇಳಲಿ! ಹೇಗೆ ಮೋರೆಯ ತೋರಿಸಲಿ! ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೃದಯವೂ ಹೊರಗೆ ಮೈನೆಳಲೂ ಆದವಳು, ಆತನನ್ನು ಕಳಕೊಂಡು ಇನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಜೀವಿಸಲಿ!" ಎಂದು ಶೋಕವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ, ಇಂದ್ರಾಯುಧನಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ನೆವ ಹೇಳಿ, ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅದರೊಡನೆ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದೊಳಗೆ ಧುಮುಕಿ ಮುಳುಗಿಹೋದಳು. ಆ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಗಳಿಗೆಯ ತರುವಾಯ ಅದೇ ಸರೋವರದೊಳಗಿಂದ ಕಪಿಂಜಲಮುನಿಯು ಬಂದನು. ಆತನನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಆನಂದಾಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಂದ ಆತನ ಚರಣಕ್ಕೆ ನಮಿಸಿ—"ಸ್ವಾಮಿ, ಅಂದು ಪುಂಡರೀಕನ ಶವ ತಕ್ಕೊಂಡು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿಹೋದ ಆ ದಿವ್ಯಪುರುಷನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ನೀನು ಉಡ್ಡಾಣ ಮಾಡಿ ಹೋದವನು ಈಗ ಬಂದಿ! ಅಂದಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ

ಆಶೆಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ, ಅತ್ತಕಡೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನು, ನನಗೆ ಹೇಳ ಬೇಕು,'' ಎಂದು ಕೈಮುಗಿಯಲು ಆ ಕಪಿಂಜಲನು–'' **ತಾಯಿ, ಆಲಿಸು!** ಪುಂಡರೀಕನ ದೇಹ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋದ ಆ ಪುಣ್ಯಪುರುಷನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಚಂದ್ರಮನು; ನಾನು ಅವನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ,– ಆತನು ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ದೇಹವನ್ನು ತನ್ನ ದಿವ್ಯಾಸನದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಈತನನ್ನು ಏನು ಕಾರಣ ತಂದೆ? ಎಂದು ನಾನು ವಿಚಾರಿಸಲು, ಆತನು ನಿನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾದ ಪುಂಡರೀಕನು ಕಾಮಾರ್ತನಾಗಿ ಬಳಲುತ್ತ ಬಿದ್ದಾಗ, ನಾನು ಉದಯನಾದೆನು; ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕಾಮಸಂತಾಪವಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ನನಗೆ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮರ್ತ್ಯಭಾವವನ್ನು ತಾಳೆಂದು ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟನು; ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು—ಒಳ್ಳೆಯದು, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನೆಂಬ ಅರಸನಾಗುವೆನು, ನೀನು ಹುಟ್ಟಿ ವೈಶಂಪಾಯನನೆಂಬ ನನ್ನ ಮಂತ್ರಿ ಯಾಗು; ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಅವಿನಯದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾ ಶ್ವೇತೆಯು ನಿನಗೆ ಶಾಪ ಕೊಡುವಳು, ಆ ಶಾಪದಿಂದ ಗಿಳಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸು; ನಾನು ಕಾದಂಬರಿಯ ವಿರಹ ದಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಬಿಟ್ಟು ಶೂದ್ರಕರಾಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವೆನು; ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಚಾಂಡಾಲ ಕನ್ನಿಕೆಯು ನಿನ್ನನ್ನು ತಂದು ನನಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡು ವಳು; ಎಂದು ಪುಂಡರೀಕನಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರತಿಶಾಪ ಕೊಟ್ಟೆನು. ಆಗ ಪುಂಡ ರೀಕನು ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಗತಿಯೇನೆಂದು ಬಹು ದೀನೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು—ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಶ್ವೇತಕೇತುಮುನಿಯೂ ನನ್ನ, ತಂದೆ ತಾರಾಪೀಡನೂ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಶಾಪ ವಿಮೋಚನವಾಗಿ, ನೀನು ಶುಕ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿ, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವಿ; ನಾನು ಶೂದ್ರಕ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿ, ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಆ ಶಾಪ ಮುಗಿಯುವತನಕ ಪುಂಡರೀಕನ ದೇಹ ವನ್ನು ನಾನು ಈ ದಿವ್ಯಾಸನದ ಮೇಲೆ ಜತನದಿಂದ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಹೋಗಿ ಶ್ವೇತಕೇತುಮುನೀಶ್ವರನಿಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸೆಂದು ಸೂಚಿಸು'' ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಅವಸರ

ದಿಂದ ಬರುವಾಗ, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮುನೀಶ್ವರನನ್ನು ದಾಟಿದೆನು; ಆತನು ಮುನಿದು ನೀನು ಕುದುರೆಯ ಹಾಗೆ ನನ್ನನ್ನು ದಾಟಿದ್ದರಿಂದ ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟೆಂದು ನನಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ನಾನು ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಿ ಆತನಿಗೆ ನಮಿಸಿ ಸ್ವಾಮೀ ನನ್ನ ದುರ್ಗುಣವನ್ನು ನೋಡಬಾರದು; ತಮ್ಮ ದಯಾಗುಣವನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು, ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು! ಅದಾಗದಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಸಂಗಡ ಇರುವಂತೆ ನನಗೆ ಕರುಣಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬಹಳ ಪ್ರಕಾರ ಬೇಡಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಆ ತಪಸ್ವಿಯು—ನೀನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಾಯುಧವೆಂಬ ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು, ಆಗ ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಸಹವಾಸವು ನಿನಗೆ ಉಂಟಾಗುವದು. ಮುಂದೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ವಿರಹದಿಂದ ತೀರಿದಾಗ, ನೀನು ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿ ಶಾಪಮುಕ್ತನಾಗುವಿ; ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನು. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಾನು ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿ ಆ ದೇಹ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆನು ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಅತಿ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ, ಒಳ್ಳೆಯದು, ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಆ ಕಪಿಂಜಲನು, ಆಕೆಯದೇನೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಶ್ವೇತಕೇತು ಮುನಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಇತ್ತ ಕಾದಂಬರಿಯು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಪರಿಮಳ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪರಿಪರಿಯ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಿರಲು, ಮರುದಿವಸದಿಂದ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕಾಯವು ಕಾಂತಿಗೊಳ್ಳ ಹತ್ತಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಕಾದಂಬರಿ ಮುಂತಾದವರು ಆನಂದಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಸಂಗಡ ಬಂದ ಮಾಂಡಲಿಕ ರಾಜಕುಮಾರರಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಆ ದೇಹವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಅವರು ಕಣ್ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿ ಪರಮಹರ್ಷಿತರಾಗಿ—"ಕಾದಂಬರೀದೇವೀ, ಈ ಶುಭೋದಯವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಸರಿ" ಎಂದು ನುಡಿದು ತಾರಾಪೀಡನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಚರರ ಕೂಡ ಚತುರಕನೆಂಬ ಕರ್ಣಿಕನನ್ನು ಈ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಅವರೊ

ಡನೆ ಆ ಕರ್ಣಿಕನು ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಈ ಕಷ್ಟವಿಸ್ಮಯ ಕಾರಕ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಲು, ವಿಲಾಸವತಿಯೂ ತಾರಾಪೀಡನೂ ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯೂ ಕಡು ತವಕದಿಂದ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ—ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವು ಪೂರ್ವದಂತೆ ಕಾಂತಿ ಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಶುಭಚಿಹ್ನವು ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಹತ್ವದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವದೆಂದು ತಾರಾಪೀಡನು ತಿಳಿದನು. ಅರಸು ಬಂದದರಿಂದ ಕಾದಂಬರಿಯೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯೂ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳಬಿಟ್ಟು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಮರೆಯಾದರು. ಮಗನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಶೋಕಿಸುವ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲೆಂತಲೂ ದುಃಖಿತಳಾದ ಸೊಸೆ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳೆಂತಲೂ ಅರಸನು ಅಂದನು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ವಿಲಾಸವತಿಯು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣೀರು ಒರಸಿ–"ತಾಯಿ ಕಾದಂಬರೀ, ಇನ್ನು ಶೋಕಮಾಡಬೇಡ! ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನೀನು ಮುತ್ತೈದೆಯಾಗುವಿ" ಎಂದು ಹರಸಲು ಕಾದಂಬರಿಯು ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರಿಗೆ ನಮಿಸಿ, ಅತ್ತೆಯ ಹಿಂದೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಹುದುಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಳು.

ಅದನ್ನು ಕಂಡು ತಾರಾಪೀಡನು ಪೂರ್ವದಂತೆ ನೀನೇ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರೆಂದು ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ತಾನು ಹೆಂಡತಿ ಸಹಿತ ತಪಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಳಿತನು. ಶುಕನಾಸಮಂತ್ರಿಯೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಜಾಬಾಲಿ ಋಷಿಯು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಈಗಲೂ ಆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ದೇಹವನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಕಾದಂಬರಿಯು ಆ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದ ತಟದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯು ಪುಂಡರೀಕನ ಆಶೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ; ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಟ್ಟಿದ ಶಾಪವಿಮೋಚನಾರ್ಥವಾಗಿ ತಾರಾಪೀಡನೂ ಶುಕನಾಸನೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ ಈಗಲೂ ಆ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ; ಅವಿನಯದ ಮೂಲಕ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಶಾಪವು

ತಟ್ಟಿ ವೈಶಂಪಾಯನನು ಗಿಳಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆನಷ್ಟೇ, ಆ ಗಿಳಿಯು ಇದೇ ಎಂದು ಆ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಬೆರಳಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಬೆಳಗಾಯಿತೆಂದು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಎಲೈ ಶೂದ್ರಕಭೂಪಾ ಕೇಳು, ಆ ಜಾಬಾಲಿ ಋಷೀಶ್ವರನು ನನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕಥಿಸುವಾಗ, ನನಗೆ ನನ್ನ ಎರಡೂ ಜನ್ಮದ ನೆನಪಾಗಿ ನನ್ನ ವೈಶಂಪಾಯನ ಜನ್ಮದ ಗೆಳೆಯ ಚಂದ್ರಾಪೀಡ ನನ್ನೂ ಪುಂಡರೀಕಜನ್ಮದ ಗೆಳತಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯನ್ನೂ ಯಾವಾಗ ನೋಡೇನೆಂದು ಉತ್ಕಂಠಿತನಾಗಿ—"ಸ್ವಾಮಿ, ದಯಮಾಡಿ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಈಗಲೇ ನಾನು ಆ ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು" ಎಂದು ಹಾರೀತಮುನಿಗೆ ದೀನೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿ ಕೊಂಡೆನು. ಆಗ ಆತನು ಪ್ರಣಯಕುಪಿತನಾಗಿ "ಇನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಚಂಚಲ ತನವ ಬಿಡಲೊಲ್ಲಿ! ಹಾರಿಹೋಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿನಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಹೋಗುವಿಯಂತೆ, ಆ ವರೆಗೂ ಸುಖದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಇರು" ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ವಲ್ಕಲದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಆಗ ನಾನು ನನ್ನ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ನೆನೆನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲೆಂದು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ ಹಾರೀತಋಷಿಯು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬಂದು—"ನಿನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಕಪಿಂಜಲಋಷಿಯು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ನಾನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಕಪಿಂಜಲನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನವೆರಡು ಜನ್ಮ ಗಳು ಹೋದವು! ಇಂದಿಗೆ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾಯಿತು! ವಿಧಿಯು ವಿಮುಖವಾಗಲು ಎಲ್ಲವೂ ವಿಮುಖವೇ ಸರಿ" ಎಂದು ದೀನೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತನ ಕೂಡ ಮಾತಾಡಲು, ಆತನೂ ನನ್ನ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿ ದೀನಮುಖನಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿ,—"ನಿನಗೆ ತಟ್ಟಿದ ಶಾಪವಿಮೋಚನಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಶ್ವೇತಕೇತುಋಷಿಯು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ; ನಿನ್ನ ಪಾಪ ಹಿಂಗಿ ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಲೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಯಾದರೂ ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ

ನಿನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾದೀತು; ಆ ವರೆಗೆ ಚಾಂಚಲ್ಯಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಾಗದೆ ಸ್ವಸ್ಥ ಇರು; ನಾನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದನು.

ಆ ಮೇಲೆ ನಾನು ಕೆಲವು ದಿವಸ ಜಾಬಾಲಿಋಷೀಶ್ವರನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆದು ಒಂದು ದಿನ ಇನ್ನು ಹಾರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಕೊಂಡು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿದೆನು. ಮುಂದೆ ಹಾರಿ ಹೋದ ಹೋದ ಹಾಗೆ ದಣಿದು, ಒಂದಾನೊಂದು ಅಡವಿಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಗಿಡದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದೆನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಅಂತ್ಯಜನು ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದು ಬಲೆ ಹಾಕಿ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ಆಗ ನಾನು ಅವನಿಗೆ— ಮಹಾರಾಯಾ, ನಾನು ಮುನಿಪುತ್ರನು, ನನ್ನ ಹೆಸರು ವೈಶಂಪಾಯನ. ನನಗೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಸ್ಮೃತಿಯುಂಟು, ನಾನು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು, ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಜೀವದಿಂದ ಬಿಡು! ನಿನಗೆ ಈ ಕಾನನದೊಳಗ ಬೇರೆ ಅನೇಕ ಪಕ್ಷಿಗಳುಂಟು. ಎಂದು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡೆನು. ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಅವನು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕು—'' ಎಲೈ ಭದ್ರನೆ, ನನ್ನ ದೈವ ತೆರೆಯಿತು! ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು, ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳ ಮುಂಚೆ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬನು ಬಂದು, ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನನ ಮಗಳಿಗೆ ಜಾಬಾಲಿಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೈಶಂಪಾಯನವೆಂಬದೊಂದು ಗಿಳಿಯದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಜ್ಞಾನವುಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆಕೆ ಅದನ್ನು ಯಾರು ತಂದುಕೊಟ್ಟಾರೆಂದು ಕುತೂಹಲಚಿತ್ತಳಾಗಿ, ತಂದವರಿಗೆ ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನುಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನಂಥ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಚರರನ್ನು ದಿಕ್ಕುದಿಕ್ಕಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇಂಥದರೊಳಗೆ ದೈವಯೋಗದಿಂದ, ಔಷಧದ ಸಲುವಾಗಿ ಅಡವಿಯೊಳಗೆ ತೊಳಲುತ್ತ ಹುಡುಕುವ ಬಳ್ಳಿ ಕಾಲ್ತೊಡಕಿದಂತೆ ನೀನೇ ನನಗೆ ದೊರಕಿದಿ. ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಲು ಜಾಬಾಲಿ ಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ವೈಶಂಪಾಯನವೆಂಬ ಗಿಳಿಯು ನೀನೇ ಎಂದು ನನಗೆ ಪೂರ್ಣ ಮನವರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವ ಮಾತೆಲ್ಲಿ? ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಒಯ್ದು ಆಕೆಗೆ ಕೊಡುವದೇ ನಿಶ್ಚಯ; ಮುಂದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವದೂ ಬಂಧಿಸುವದೂ ಆಕೆಯ ಕೈಯೊಳಗುಂಟು." ಎಂದು

ಹಿತ್ತನೆ ಹಿಗ್ಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಒಯ್ದು ಆಕೆಯ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು, ನಾನು ಆಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಆಕೆಗೆ ಹೇಳಿದನು-

ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ—" ಮಗನೇ, ಇನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೀ? ಪುಂಡರೀಕ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿ ಈ ಅವಸ್ಥೆಹೊಂದಿ, ಈಗ ಚಾಂಡಾಲರ ಕೈವಶವಾದದ್ದು ಸಾಕಾಗಲಿಲ್ಲವೇ? ಮೂರ್ಖಾ ಇದು ನಿನ್ನ ಅವಿನಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವಾಯಿತು!" ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಹಳಿದು ಪಂಜರದೊಳಗೆ ಹಾಕಿದಳು. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಬಹು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಇನ್ನೇಸೆಂದು ಈ ನಿಂದ್ಯ ಜನ್ಮವಿಡಬೇಕು! ಇನ್ನು ಕೂಳೂ ನೀರೂ ಬಿಟ್ಟು ಸಾಯುವದೇ ಲೇಸೆಂದು ಮನಸೊಳಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಆಕೆಯ ಕೂಡ ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತೆನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಆಕೆ ಹಣ್ಣು ನೀರುಗಳನ್ನು ತಂದು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು 'ತಿನ್ನು' ಎನ್ನಲು ನಾನು ಆ ಹಣ್ಣು ಮುಟ್ಟದೆ, ನೀರು ಕುಡಿಯದೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತೆನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಏನು ಕಾರಣ ತಿನ್ನಲೊಲ್ಲಿ? ಎಂದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದಳು. ಆಗ ನಾನು ಚಾಂಡಾಲರ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಹಣ್ಣು ನೀರುಗಳನ್ನು ಋಷಿಕುಮಾರರು ಸೇವಿಸುವದುಂಟೇ? ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು, ಇಷ್ಟು ಜಾಣತನವುಳ್ಳವನು ಅಂಥ ಪಾಪ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕಿ ಈ ಗತಿಗೆ ಯಾಕೆ ಬಂದಿ? ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಜಾಣರು ಬಹುತರ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ; ಎಂದು ಅಂದಳು. ಆ ಮಾತು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಹತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಹಣ್ಣು ತಿಂದು ನೀರು ಕುಡಿದೆನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ದುರ್ದೈವದ ಕಾಲವು ಹೋಗಿ ಮುಂದೆ ನನಗೆ ಸುದೈವದ ಕಾಲವು ಒದಗಿತು- ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ನೋಡುತ್ತೇನೆ, ಆ ಚಾಂಡಾಲ ಗೃಹವು ಇಂದ್ರಭವನದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವದು; ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಳು; ನನ್ನನ್ನು ಹಾಕಿದ ಪಂಜರವು ರತ್ನಮಯವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವದು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಂಡು ನನ್ನೊಳಗೆ ನಾನೇ

ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ಇದೇನು ಕೌತುಕವೆಂದು ಬೆರಗಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಾಗ, ಆಕೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಸೇವಕರ ಕೈಯಿಂದ ಪಂಜರ ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ತಂದಳು. ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಆಕೆಯನ್ನೇ ವಿಚಾರಿಸು! ಎಂದು ವೈಶಂಪಾಯನ ಗಿಳಿಯು ಶೂದ್ರಕರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿತು.

ಆ ಮೇಲೆ ಶೂದ್ರಕರಾಜನು ಆ ಚಾಂಡಾಲಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ಕರಿಸಿ ಮುಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನೀನು ಹೇಳೆಂದು ಆಕೆಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಲು, ಅವಳು—" ಜೀಯಾ, ನಿನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೋ! ನೀನು ಲೋಕಾನಂದಕರನಾದ ಚಂದ್ರನು; ಪುಂಡರೀಕ ಶಾಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕಾದಂಬರೀ ವಿರಹದಿಂದ ಆ ದೇಹವ ತೊರೆದು ಶೂದ್ರಕರಾಜನಾಗಿದ್ದೀ. ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಈಗ್ಯೂ ಕಾದಂಬರಿಯು ಅಚ್ಛೋದ ಸರೋವರದ ತಟದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ; ಈ ಗಿಳಿಯು ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ವೈಶಂಪಾಯನನು; ನಾನು ಪುಂಡರೀಕನ ತಾಯಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು. ಶಾಪ ಮುಗಿಯುವ ತನಕ ಈ ವೈಶಂಪಾಯನ ಗಿಳಿಯು ಶೂದ್ರಕನ ಸ್ವಾಧೀನವಿರುವಂತೆ ಮಾಡೆಂದು ಶ್ವೇತಕೇತು ಋಷಿಯು ನನಗೆ ಸೂಚಿಸಿದ ಮೂಲಕ ನಾನು ಇದನ್ನು ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನ ಮಾಡಬಂದೆನು; ನಿಮ್ಮ ಶಾಪಗಳು ತೀರುತ್ತ ಬಂದವು; ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಈ ನಿಂದ್ಯ ಕಾಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಪೂರ್ವದ ಕಾಯಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಸುಖಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತ ಕೂಡಿಯೇ ಇರುವಿರಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಶೂದ್ರಕರಾಜನು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ನೆನೆಸಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟನು; ಅವನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಗಿಳಿಯೂ ಜೀವ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ್ವರೂ ವಿಸ್ಮಿತರಾದರು.

ಇತ್ತ ಮಧುಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಕಾದಂಬರಿಯು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಪಾದಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸಪ್ರಾಣನಾಗಿ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎದ್ದವನಂತೆ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಎದ್ದು ಕುಳಿತನು; ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಎದ್ದವನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಅಂ

ಜಲು, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು–"ಕಾಂತೇ, ನೀನು ಹೆದರಬೇಡ? ಆಗೋ ನೋಡು ! ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಪ್ರಿಯನಾದ ಪುಂಡರೀಕನು ಚಂದ್ರಲೋಕ ದಿಂದ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಆಕೆ ಗಕ್ಕನೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ, ಪುಂಡರೀಕನು ಆಕಾಶದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದು ಮಹಾ ಶ್ವೇತೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದನು. ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಕೊನೆಗಂಡಿತೆಂದು ಆನಂದಪಟ್ಟು, ತಾನೂ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದಳು.

ಆ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಕಾದಂಬರಿಯೊ ಡನೆ ಬಂದು ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಚರಣಕ್ಕೆ ನಮಿಸಲು, ಅವರು ಪರಮೇಶ್ವ ರನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಮಗನಿಗೂ ಸೊಸೆಗೂ ಕಲ್ಯಾಣವಾಯಿತೆಂದು ಪರಮ ಹರ್ಷಿತರಾಗಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹರಸಿದರು.

ಅನಂತರ ಪುಂಡರೀಕನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಹಾಶ್ವೇತೆ ಸಹಿತ ಬಂದು ಶುಕನಾಸನ ಪಾದಕ್ಕೆ ವಂದಿಸಿ—"ಶಾಪವಿಮೋಚನವಾಗಿ ಪುಂಡರೀಕ ನಾದೆನು. ಆದರೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಗ ವೈಶಂಪಾಯನನು" ಎಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಶುಕನಾಸನು—"ಎಲೈ ಮುನಿಪುತ್ರನೇ, ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಬಳಿಕ ಶಾಪವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ, ನಿನ್ನ ನಿಜ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದಿ; ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ನಿನಗೂ ಮಹಾಶ್ವೇತೆಗೂ ಕಲ್ಯಾಣವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದದರಿಂದಲೂ ಮನ ಮುಟ್ಟಿ ಅರಿತದರಿಂದಲೂ ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥನಾದೆನು" ಎಂದು ಅವರಿಬ್ಬ ರನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹರಸಿದನು.

ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಕೇಯೂರಕನ ಮುಖದಿಂದ ಈ ಸುವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಚಿತ್ರರಥಗಂಧರ್ವರಾಜನೂ ಹಂಸರಾಜನೂ ಹೆಂಡಿರು ಸಹಿತ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಅಳಿಯಂದಿರನ್ನೂ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹರಸಿ, ಬೀಗರಿಗೆ ಆದರದಿಂದ ಸನ್ಮಾನಮಾಡಿ, ಕೈಮುಗಿದು ವಿನಯದಿಂದ ಅವ ರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಗಂಧರ್ವನಗರಕ್ಕೆ ಆನಂದೋತ್ಸಾಹ

ಗಳಿಂದ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳಿಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದರು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ದಂಪತಿಗಳು ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತ ಗಂಧರ್ವನಗರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಒಂದು ದಿನ ಕಾದಂಬರಿಯು ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವೇನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲೆಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ಆಗ ಆತನು "ಆ ಪತ್ರಲೇಖೆ ಯಾರೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ರೋಹಿಣಿಯು. ಶಾಪತಟ್ಟಿ ಮರ್ತ್ಯಶರೀರ ತಾಳಿ ನಾನು ದಿವ್ಯಲೋಕದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದದರಿಂದ ಆಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿ ಇರಲಾರದೆ ಪತ್ರಲೇಖೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ನನ್ನ ತಾಂಬೂಲದ ಕರಡಿಗೆ ಹಿಡಿಯುವ ತೊತ್ತಾಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯು ಸಲುವಾಗಿ ಚಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಗಂಧರ್ವನಗರದಲ್ಲಿ, ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಉಜ್ಜಯಿನೀ ನಗರದಲ್ಲಿ ಇರುವೆನು. ನಿನಗೆ ಪತ್ರಲೇಖೆಯ ದರ್ಶನವು ಚಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಗುವದು." ಎಂದು ಹೇಳಿದನು

